

هزره‌گانی مه‌تی

هزره‌کانی مه‌تی

بیروتۆت بریشت

وه‌رگیڤان نه فارسییه‌وه بو کوردی

شه‌هاب مه‌حموود

هه‌ولێر - ۲۰۲۰

خانه‌ی موکریانی بو چاپ و بلاوکردنه‌وه

☆	ناوی کتیب: هزره‌کانی مه‌تی.
☆	نووسینی: بی‌رتۆلت بریشت.
☆	وه‌رگی‌ران له فارسیه‌وه بو کوردی: شه‌هاب مه‌حموود
☆	ریک‌خستنی زمانه‌وانی: سامال نه‌حمه‌دی
☆	دی‌زاین: ری‌مان عه‌بدو لچه‌بار ره‌حمان
☆	چاپ: یه‌که‌م - ۲۰۲۰
☆	تیراژ: (۵۰۰) دانه
☆	چاپخانه: (ماد) تهران
☆	نرخ: (۲۰۰۰) دینار
☆	له به‌ری‌وه‌به‌رایه‌تی‌یی گشتی‌یی کتیب‌خانه گشتی‌یه‌کان. ژماره‌ی سپاردنی (۵۴۷) ی سالی (۲۰۱۸) ی پیندراوه.

زنجیره‌ی کتیب (۱۰۰۸)

Email: info@Mukiryani.com
Web Stie: www.Mukiryani.com

کتیبی (هزره‌کانی مه‌تی) به که‌لکوه‌رگرتن له وه‌رگیردراوی ئینگلیسی له چینیه‌وه بۆ ئالمانی وه‌رگیردراوه. ئەم کتیبه ناچینه ریزی شوینه‌واری کۆنی فه‌ره‌ه‌نگی چینی. هه‌رچه‌ند به‌شه سه‌ره‌کیه‌کانی ده‌گیڤنه‌وه بۆ موو-دی. پاش ئه‌وه‌ی که مه‌کته‌بی موو-دی له لایه‌ن په‌یره‌وه‌کانی کۆنفیسیۆس به‌گشتی له گۆره‌پان وه‌ده‌رنرا، دیسان له سه‌ده‌ی رابردوووه‌وه بره‌وی په‌یدا کرده‌وه. چونکه هه‌ندێ له بابته‌کانی وه‌کو شتی نوێ ده‌هاته به‌رچاو و له هه‌ندیک له په‌وته فه‌لسه‌فیه‌کانی رۆژئاوا ده‌چوو.

له کتیبه‌که‌دا به‌شی "سه‌باره‌ت به‌ مۆسیقا" و "سه‌باره‌ت به‌ هه‌لسوکه‌ت و کردار" هه‌رچه‌ند به‌ هه‌مان راده‌ کۆنه، به‌لام هی موو-دی نییه. هه‌روه‌ها هه‌ندێ له به‌شه‌کانی دیکه‌شی دواتر ئاماده‌ کراوه، به‌لام له چینیه‌که‌یدا به‌ هه‌مان شیوازی کۆن نووسراوه. له روانگه‌ی وردی زانسته‌یه‌وه قه‌بوولکردنی کتیبه‌یکی وا بی که‌موکووری نییه. به‌لام خوینه‌ری که که‌متر به‌ دوا‌ی ره‌سه‌نایه‌تی ده‌قه‌وه‌یه و پتر سه‌رنج به‌ ناوه‌رۆک ده‌دا، سه‌ره‌رای سه‌رشته‌یکی تایبه‌ت که له هه‌لبژاردنی بابته‌که‌دا به‌کار هاتوو، له خویندنه‌وه‌ی که‌لک وه‌رده‌گرێ. به‌تایبه‌ت گونجانندی هه‌ندیک فکری نوێ و له‌جیدانانی چیرۆکه‌گه‌لی سه‌رنج‌راکیش له میژووی سه‌رده‌م له ده‌قی هزره‌کانی فه‌یله‌سووفه‌ که‌ونارا‌کانی چین "له‌لایه‌ن بریشت" هوه‌ چیژیکی دیکه ده‌داته خوینه‌ر.

پیرست

- ۱۵..... و توویژیک له ولاتی سو
- ۱۶..... چیرۆکی می- ین- له له سه رکهوتن به سه ر کیوه به رزه کاندایا
- ۱۸..... بیرکردنه وه
- ۱۹..... سه رده می دلته زین
- ۱۹..... سه بارهت به ریکهوتن، یان خواردنه وهی شه راب و ئاو له دوو ده فردا
- ۲۰..... سه بارهت به رووناکیبیران
- ۲۰..... سه بارهت به گه رانی دۆخه کان
- ۲۰..... بنه مای کا- مه له په پیره ویکردن له هزری ئاگادا
- ۲۱..... به کارهینانی نه زانانهی میشکه گه وره کان
- ۲۲..... دوژمنی رووناکیبیره کان (ئانتی تر)
- ۲۲..... سه بارهت به دۆخی جه نایه نکاره کان
- ۲۳..... سه رنجدانی روانگه
- ۲۴..... سه بارهت به گۆرانی باری جسمی و رۆحی
- ۲۴..... چیرۆکی فان- تسه
- ۲۵..... قسه کانی جارچی
- ۲۶..... که ش
- ۲۶..... پیناسه ی رامان
- ۲۶..... سه بارهت به فه یله سووفه کان
- ۲۷..... سه بارهت به بیگانه نه خوازراوه کان
- ۲۸..... مه تی و گێرانه وهی داستانی خراپه کاره کان
- ۲۸..... هوگریی خوینده واره کان به شوژشه وه
- ۲۹..... به هره کیشان له زهوی و چهوساندنه وهی ئینسان
- ۳۰..... نه وهی له تواناماندایه بیکه یین و به شی سروشتیش بو خوی بیلیینه وه
- نه وانه ی له که موکوورپیه ک ده نائن، به بی نه وهی له هۆیه کانی چاره سه رکردنی بکوئنه وه،
- ۳۳..... له وانه یه زیانبه خش بن

- ۳۴..... گۈرتى دىيارىكردىنى زۆر.....
- ۳۵..... قىايمكارىى ئە پاراستنى ئە زمووندا.....
- ۳۶..... بەرپىرسيارىيەتى خە ئك.....
- ۳۸..... سەبارەت بە پىنويستىبوونى ئە خلاق بۆ كۆمە ئگە.....
- ۳۹..... سەبارەت بە نرخ و گرتىگى دادپەرورەرى.....
- ۴۰..... وىرانكارىيەك كە فىتركارىيە.....
- ۴۱..... زمانى بزوينەكان ئە ئەدەبىيات دا.....
- ۴۲..... بابەتى ئە ئاكارى مەزن.....
- ۴۳..... ماترىالىسىمى دژەنۆرم.....
- ۴۴..... بىنەماى فەئسەفە.....
- ۴۵..... ئىپىچىنەوۋە ئە چاكەكان.....
- ۴۶..... ھونەرى ئىنجورپىن.....
- ۴۷..... سوننەتشكاندن.....
- ۴۷..... سەبارەت بە پىنويستىبوونى رىزلىگرتن.....
- ۴۸..... رادەربىرىنى مى- ين- ئە.....
- ۴۸..... شىۋازى جۇراوجۇرى كوشتن.....
- ۴۹..... ناوبانگى نى- ين.....
- ۴۹..... مەتى پىشنىيارى نازناۋىك بۆ نى- ين دەكات.....
- ۵۰..... سەخلەتتى بە ساللاچوان.....
- ۵۰..... خۆپەرستى.....
- ۵۲..... سەبارەت بە گۆرىنى شىۋاز و كەرستەى ئىش.....
- ۵۳..... سەبارەت بە ستەمكارى و بەرگەى زولم گرتن.....
- ۵۳..... سەبارەت بە درىخى و ھەئەى تاك.....
- ۵۴..... سەبارەت بە ھەئسوكەوتى ھاورەگەزبازەكان.....
- ۵۴..... سەبارەت بە داپۇشىنى عەبىيەكان.....
- ۵۵..... سەبارەت بە خىانەتى ژن.....
- ۵۵..... شىۋازى مەزن.....

- ۵۶..... هونہری داخستنی راہینان
- ۵۶..... ھہ لومہرجی شوپش
- ۵۶..... سہ بارہت بہ بہرپہرچدانہوی ناکاری فہرمی
- ۵۸..... سہ بارہت بہ نہرکی کریکارہکان
- ۵۹..... سہ بارہت بہ بابہتیبوون و لایہنگری حزبی
- ۵۹..... پیٹیبستبوونی یارمہتی
- ۵۹..... سہ بارہت بہ حالی وینہکیشہکان
- ۶۱..... خوہہ ننان
- ۶۲..... ھاندانی ھستی ناسیونالیستی خہ لک
- ۶۲..... سہ بارہت بہ دژایہتیکردنی نہو پھندانہی بہندمان دہکھن
- ۶۳..... سہ بارہت بہ ھہئسہنگاندن و بہرابہری
- ۶۳..... خودموختاری نہتہوہکان
- ۶۳..... سہریازہ بہئدہدہبہکان
- ۶۴..... سہقامگیری و بیسہروہرہی
- ۶۴..... خوہپرستی
- ۶۴..... سہ بارہت بہ نہرکی تاکہکان
- ۶۵..... لایہنگری مہتی لہ نی- ین
- ۶۵..... بابہتیک لہ شیوازی گہورہ
- ۶۶..... مہتی و ناکار
- ۶۶..... بہراوردکردن
- ۶۷..... بییرگہلی مہترسیدار
- ۶۷..... دوکتوری ناسیاسی
- ۶۹..... ہونہری بینرخ
- ۶۹..... گومان و دوودنی
- ۶۹..... پیبراگہیشن بہ نہخلاق
- ۷۰..... سہ بارہت بہ ناسازگاری دیاردہکان
- ۷۱..... بچووکتیرین یہکہ چیبہ؟

- ۷۳ کا- مه و دامه زراندى سيستمى مه زن
- ۷۳ هونه رى په سهن
- ۷۴ كوڼه نوښه كان
- ۷۴ ژيانى خوټان ريگخهن
- ۷۵ سه بارهت به ولاتان
- ۷۵ ژياننامه ي تاكه كان
- ۷۵ بوچوونى هه لى مى- ين- له ناشكرا ده بيت
- ۷۷ خووه نه شياوه كان
- ۷۷ ناموزگاريى مه تى
- ۷۷ به رده وام دواى خوښندن بگه وه
- ۷۷ مى- ين- له ده يگوت: ده بى وهك راستى لىبراو و تووره بين
- ۷۸ نه وهى لاي مه تى په سهند نه بوو
- ۷۸ سه بارهت به جوانيى حه قيقهت
- ۷۸ سه بارهت به ماناي چهند وشه
- ۷۹ سه بارهت به وولاتانه ي كه خه لك فيرى ئاكارى تايبهت ده كهن
- ۸۰ جووتيار و گا
- ۸۰ ناوبانگى خووى ناپه سند
- ۸۰ بارودوخى كه پيويستى به ئاكارى باش هه يه
- ۸۱ بيته ريبوون له ئاكارى چاك
- ۸۱ برينه وهى مووچه ي حكومى بو شاعيران
- ۸۳ خه لاتكردى خه لاتيگ
- ۸۳ په رده پوشردى تاوانه ده و نه تيبه كان
- ۸۴ دادگانى نى- ين
- ۸۵ مه ترسيى بروا به خولى دهوران
- ۸۶ خاليگ له شينوازي مه زن
- ۸۶ ژيان و مهرگ
- ۸۷ به ديه ينانى سيستمى مه زن

۸۸	دابه شکردنی کار
۸۸	حکوومهتی نه ته وه
۸۹	باوهر (مانای نوینی وشه)
۸۹	که مېوونه وهی بروا
۸۹	سه بارهت به هونه رهندي پینداگر
۹۰	پیناسه ی چوند چه مکتک
۹۲	ستایشی نی- ین
۹۲	ترس له مهرگ
۹۲	بؤچوونی کی- ین سه بارهت به شه ریکه کان
۹۳	نازادی له ولاتی سودا
۹۳	سه بارهت به لاوازی هاوکاره کان
۹۴	پینا بوون و زانین
۹۵	حکوومهتی ره های نی- ین
۹۶	بره وسه ندن و له ناوچوون له سرده می نی- یندا
۹۷	سه بارهت به رابه رایه تیکردنی خه تک
۹۸	نازادکردن و نازادژیان
۹۹	سه بارهت به پیکه اتنی یه که گه لیک به توخمی دژیه یه ک
۹۹	بؤ داموده زگای هو نه پروو خا؟
۱۰۰	نه ته وه و دهوئت له شه ردا
۱۰۰	قه بوونکردنی هه له چاکتره له پاساوهینانه وه
۱۰۱	پوئلیسی ولاتی سو
۱۰۱	خوما تیکردنی نه زموونه کان
۱۰۲	سه بارهت به رهوشی هه نسوکه وتی تاکه کان
۱۰۲	به خؤدا چوونه وهی میژوویی
۱۰۳	کا- مه و فو- نُن و فه لسه فه
۱۰۳	جوان چیبیه
۱۰۴	نرخه په موو

- ۱۰۵..... متمانە
- ۱۰۵..... گەپان بەدوای لۆژیک لە جەنایەتەکانی هی- یەدا
- ۱۰۶..... دوو جۆر ھۆشەندی
- ۱۰۶..... دیالیکتیک (لەدایکبوونی شێوازی گەورە)
- ۱۰۷..... قەتلی نەفس
- ۱۰۸..... خەباتی ھونەرەندەکان
- ۱۰۸..... کارمەندی خراپ
- ۱۰۹..... مەکتەبی هی- یە و لاوان
- ۱۰۹..... بابەتی سیپەم
- ۱۱۰..... سەبارەت بە ھەنسوکەوت لەگەڵ فەیلەسووفەکاندا
- ۱۱۰..... پائەپەستۆ و زەبروزەنگ
- ۱۱۱..... نان و کار
- ۱۱۱..... کەمبێستن لەوانەییە بێتە شاتوشوخواستن
- ۱۱۲..... قوتابییەکانی کا- مە بۆ ھەر پرسیاریک و لامیکیان ھەیە
- ۱۱۲..... راھێنانی فکری
- ۱۱۴..... چی گرتگە
- ۱۱۴..... ھزرە نەتەوہییەکان
- ۱۱۴..... ئایا رازی بەھەر کاریک دەبی
- ۱۱۵..... پەسنی می- ین- لە ھە خویندکارەکانی
- ۱۱۵..... خویندەنەوہی کتیب
- ۱۱۶..... سەبارەت بە ژبانی مامۆستایان
- ۱۱۷..... زمانی کەرستەکان و زمانی ھزر
- ۱۱۷..... کاری ناتەواو تەواو بکەین
- ۱۱۸..... کاری ناتەواو تەواو بکەین
- ۱۱۸..... بێرمەندانی سەرۆکی خەبات و سەردەمەکەیان
- ۱۱۸..... ھونەر
- ۱۱۸..... سەبارەت بە ھاوخمی و دئسۆزی

119	سه‌بارەت بە مەى نۆشین
119	شەره‌فی پیاو ئە سه‌رده‌مانى پيشوودا
120	مەتى ده‌یگوت
120	لېهاتووې ژماردنې بچووكترين گه‌رديله
120	مەتى ده‌یگوت
121	سیستى گه‌وره و عه‌شق
121	ژيانى مادىى مى- ین- ئە
121	ده‌بیت ولات بە ده‌ستى ژنى ناشپه‌ز ئىداره بکړت
122	کین- یه ده‌یگوت
122	ناسووده‌یى و عه‌شق
122	پيشنيار
123	چۆن ده‌بى يارمه‌تى خوت بده‌ى
123	په‌ندى مەتى
124	ئاگرکردنه‌وى لایى- تو
125	شپوه و چۆنيه‌تى ده‌رېښى كى- ین- ئە
125	خۆپاراستن ئە وشه‌ى گه‌وره
126	تووړه‌بوون ئە به‌رانبه‌ر زوئمدا
126	(تو) ^۱ ده‌یه‌وئت فېرى شيوازى خه‌بات بيتا، به‌لام فېرى دانىشتن ده‌بیت
127	بۆچوونى مەتى سه‌بارەت به‌ مه‌رگى تو
127	گۆرانىي کین- یه بۆ خوشكى ئە به‌ره‌كانى شه‌رى ناوخۆدا
128	کین- یه ئە خوشکه‌كه‌ى ده‌دوئت
129	دووهمین گۆرانىي کین - یه بۆ خوشکه‌كه‌ى
129	کین- یه و خوشكى (۲)
129	کین- یه و خوشكى (۳)
130	کین- یه و خوشكى
131	شيعرى دووه‌مى کین يه له‌مه‌ر خوشکه‌كه‌يه‌وه
131	سپنه‌رى کین- یه

- گرفتی کین- یه نه نامه نووسیندا ۱۳۲
- بایه خی لایی- تو ۱۳۳
- کۆتایی ئیشی مهتی ۱۳۳

وتوویریک له ولاتی سو

کین- یه له دادگاییهک که له سودا دیتبووی بۆ کوی دهگیرایه وه: جووتیاریک هاتبووه شار تا له کارخانه یه کدا کار پهیدا بکا. بنه ماله یهک که کوره که یان له سه هه فهر بوو و بهو هویه وه ژووریکي به تالیان هه بوو وهریان گرت. جووتیاره کهش به لینی دا هه رکات کوره که یان گه رایه وه، ژووره که چۆل بکات. به لām پاش گه رانه وهی کوره، ژووره کهی چۆل نه کرد، له بهر نه وهی که پهیدا کردنی ژووریکي دیکه موشکیل بوو، خاوهن خانوو له دادگا سکا لای دژ بهم پیاوه تومار کرد. بریاری دادگا - که بریاریکی ئاسایی نه بوو - خاوهن خانوه کهی ناچار ده کرد که جیگایهک بۆ جووتیاره که پهیدا بکات و ئه ویش به لینی دا که خوشی یارمهتی بدات.

کین- یه که ههستی کردبوو چۆل کردنی ژووریک به واتای راگوزانی که لوپه له بۆ ژووریکي دیکه، په سنی بریاری دادگای ده دایه وه. کو دهیگوت: چهنده باش ده بوو ئه گه ر به راستی وا بووایه. ئه وکات ولاتیکمان ده بوو که بیرمه ندانی کۆن ویستووایانه. به لām من ده زانم له سودا زوریک له و ئیشانه به و جوړه که بیرمه ندانی کۆن ویستووایانه به ریوه ناچی. هه ربۆیه باوه ر به داستانه کهی توش ناکه م. بیته به رچاوت ئه گه ر ویستیتیان بهم شیوه یه کۆتایی به هه موو کیشه کان بینن، بارودۆخه که به چ ئاراسته یه کدا ده چوو.

کین- یه له ولāmدا گوتی: له رواله تدا شیوازی ئیشیان هه ر ئه مه یه و له وانه شه ئه و بارودۆخه ی تۆ بیري لئ ده که یه وه، بیته ئاراهه. باشه، پاشان چی؟ کو دهیگوت: باوه رم بهم داستانه نییه. کین دهیگوت: من بینومه کو به دلنیا ییه وه ولāmی ده داوه: که واته هه لیان خله تاندووی. ته نیا له بهر نه وهی تۆ له وئ ئاماده بووی بریاریکی وایان داوه. کین دهیگوت: ته نانه ت ئه گه ر جاریک و ئه ویش له بهر من بووبی، دیسانیش پهیدا کردنی بریاریکی ئاقلانه ی وا زۆر گرنگه. بۆ نمونه ئه گه ر بلین له فلانه جی پیاویک هه یه که خیراتر له هه مووان هه لدی، به لām ته نیا کاتیک که توش بینه ر بی، ده کری بایه خی کاریکی وا له بهرچاوه نه گیریت؟

چیرۆکی می-ین- له سه رکه وتن به سه ر کپوه به رزه کاندایا

پاش ئه وهی کریکاره کان و ره عیه ته فه قیره کان به یارمه تی می-ین- له ده سه لاتیان گرت ه ده ست، نه یان توانی ته وای پلانه کان یان به ته واره تی به ئه نجام بگه یه نن. وادیار بوو پیش چوونه کان یان له کزی دابوو. ته نانه ت هه ندی جار ناچار بوون چه ند هه نگاو یک پاشه کشه بکه ن. ته حه مولکردنی ئه م کاره بو زۆریک که له دووره وه ته ماشاچی بوون، دژوار بوو. هه رجاره ی که کریکاره کان به رابه ری ئه نجومه نی می-ین- له رووبه رووی شکستیک ده بوونه وه، یان بو به رگری له شکستیک به رنامه که یان وه لا ده نا، ته ماشاچییه کان هاواریان به رز ده بووه وه که کریکاره کان خیانه ت به باوه رپه کانی خویان ده که ن و ئه نجومه ن هه لومه رچی جارانی ره چاو کردوه. ئه مانه، ئیشی شوپرشیان به کرده وه یه کی یه کجاره کی ده زانی، وه ک بازدان له هه لدی ریکه وه که یان ده کرئ یان نا کرئ و ئه گه ر نه کرئ پیاو گیانی خوی له سه ری داده نی. می-ین- له ده یگوت: پیاویک بیننه به رچاو که ده یه وی له کئویکی زور به رز و تیژ و نه ناسراو سه رکه وی. با بلین ئه م که سه پاش ته حه ممولی گرفت و مه ترسییه کی زور ده توانی برواته جیگایه کی گه لیک به رزتر له وهی که پیش ره وانی پیش ئه و چوون، به لام هیشتا نه گه یشتووه ته لووتکه. ئیستا له باریکدایه که چوونه پیشتر له و راستایه ی که دیاری کراوه، نه ک ته نیا دژوار و ترسناکه، به لکو به شیوه یه کی ره ها له کراننه هاتوه. ئیستا ده بی بگه رپته وه، بیته خواری و ریگای نوی بدۆزپته وه. هه رچه ند له وانه یه ئه مه کاریکی پرووکتیه ر بیته، به لام به هه رحال سه رکه وتن مومکین ده کات. گه رانه وه له به رزاییه ک که تا ئیستا پنی مروقی پی نه گه یشتووه و ئه و که سه خه یالییه ی ئیمه ی تیدایه،

موشکیل و مهترسیی زۆرتری له گه‌لدايه تا سه‌رکه‌وتنه‌که‌ی. هه‌لکه‌وتی هه‌لخلیسکانی پێ له گه‌رانه‌وه‌دا پتره له سه‌رکه‌وتن، له‌به‌ر ئه‌وه‌ی بێنیی ئه‌و جیگای پێی له‌سه‌ر داده‌نی ئاسان نییه. له گه‌رانه‌وه‌دا تامه‌زرویی هاندهری سه‌رکه‌وتن به‌ره‌ولووتکه، ده‌کوژیته‌وه. ده‌بی په‌نا بۆ په‌ت به‌رن و ماوه‌یه‌کی زۆر خه‌ریکی په‌یداکردنی جیگایه‌ک بن بۆ قایمکردنی په‌ته‌که. ده‌بی وه‌ک کیسه‌ل بېزوون و به‌رده‌وام به‌ره‌وخواره‌وه بێن و له ئامانج دوور بکه‌ونه‌وه، به‌بی ئه‌وه‌ی که له گه‌رانه‌وه‌ دژوار و ترسناکه‌که‌دا ریگایه‌کی هیوا به‌خش بێنریت تا له‌ویوه‌ زووتر و راستتر به‌ره‌وپیش، به‌ره‌و ئامانج بپۆن و بگه‌نه‌ لووتکه‌ی شاخ. ئایا ئاسایی نییه که وا دابنێن له‌م که‌سه‌دا - هه‌رچه‌ند گه‌یشتووه‌ته به‌رزاییه‌کی بێوینه - ده‌می نائومییدی و دوودلی دروست ده‌بی؟ بێگومان بێستنی ده‌نگی ئه‌و ته‌ماشایه‌که‌ی که له دووره‌وه و بێمه‌ترسی، به دووربێن گه‌رانه‌وه پر مه‌ترسییه‌که ته‌ماشای ده‌که‌ن، دووپاتبوونه‌وه‌ی توندی هێرشه‌ی سه‌رده‌مانی دوودلی پتر ده‌کات. ناگرێ به‌م گه‌رانه‌وه‌ بلێن "ستاپ له نیوه‌ی ریگه‌دا". چونکه شه‌رتی ستاپ بوونی ئۆتۆمبیلێکی له‌پێشدا له‌به‌رچاویگراو و تاقیکراوه‌یه له‌سه‌ر جاده‌یه‌ک که پیشتر دروست و ئاماده‌ کراوه. به‌لام لێرده‌ا نه‌ ئۆتۆمبیل هه‌یه و نه‌ ریگا. لێرده‌ا هێچ شتیکی نییه که پیشتر تاقی کرابێته‌وه.

له‌ خواره‌وه‌ هاتوها‌وارێک که له‌ دلێ فینکی ته‌ماشایه‌که‌یه‌که‌وه‌ دیت، ده‌بیسریت. هه‌ندیک راشکاوانه‌ خۆشحالی و شادیی خۆیان له‌م باره‌ ناله‌ باره‌ ده‌رده‌بێن و ده‌لێن، هه‌رئێستا ده‌که‌ویته‌ خوارێ، چاوی ده‌رده‌هات، ئه‌م شیتیه‌ مانای چیه‌؟! ئه‌وانی دی هه‌ول ده‌ده‌ن خۆشحالی و شادیی خۆیان له‌و به‌لایه‌ی ئه‌و بشارنه‌وه‌ و به‌ (گولولو)⁽¹⁾ یه‌هودا، به‌نگه‌رانییه‌وه‌

۱- (Kolowlew) که‌سی یه‌که‌می رۆمانی یودوشکا، یه‌هودای بچووک، نووسینی سالتیکوف شیچپیرین.

چاو ده‌گیږن و نار‌ه‌زایی د‌ه‌ر‌د‌ه‌ب‌ر‌ن‌ ک‌ه‌: ب‌ه‌د‌ا‌خ‌ه‌و‌ه‌ ئ‌ه‌و‌ه‌ی‌ ئ‌ی‌م‌ه‌ ب‌ه‌ ت‌ر‌س‌ و ل‌ر‌ز‌ه‌و‌ه‌ پ‌ی‌ش‌ب‌ی‌ن‌ی‌م‌ان‌ د‌ه‌ک‌ر‌د‌، و‌ه‌ر‌ا‌س‌ت‌ گ‌ه‌ر‌ا‌. م‌ه‌گ‌ه‌ر‌ ئ‌ی‌م‌ه‌ ن‌ه‌ب‌و‌و‌ی‌ن‌ ک‌ه‌ ه‌ه‌م‌و‌و‌ ت‌ه‌م‌ه‌ن‌م‌ان‌ ل‌ه‌س‌ه‌ر‌ ئ‌ا‌م‌اد‌ه‌ک‌ر‌د‌ن‌ی‌ ن‌ه‌خ‌ش‌ه‌ی‌ه‌ک‌ی‌ ر‌ا‌س‌ت‌ و د‌ر‌وس‌ت‌ ب‌و‌ ل‌ه‌ن‌ا‌و‌ب‌ر‌د‌ن‌ی‌ ئ‌ه‌م‌ ک‌ی‌و‌ه‌ د‌ان‌ا‌، م‌ه‌گ‌ه‌ر‌ ئ‌ی‌م‌ه‌ پ‌ی‌ش‌ن‌ی‌ار‌م‌ان‌ ن‌ه‌ک‌ر‌د‌ ک‌ه‌ و‌از‌ ل‌ه‌ س‌ه‌ر‌ک‌ه‌و‌ت‌ن‌ ب‌و‌ ل‌و‌و‌ت‌ک‌ه‌ ب‌ه‌ی‌ن‌ن‌ ت‌ا‌ ن‌ه‌خ‌ش‌ه‌ک‌ه‌ی‌ ئ‌ی‌م‌ه‌ ت‌ه‌و‌ا‌و‌ د‌ه‌ب‌ی‌ن‌. ئ‌ه‌و‌ک‌ات‌ ئ‌ی‌م‌ه‌ ب‌ه‌ ه‌ه‌م‌و‌و‌ ت‌و‌ان‌ا‌و‌ه‌ ه‌ه‌و‌لی‌ د‌ژ‌ای‌ه‌ت‌یی‌ ئ‌ه‌م‌ ر‌ی‌گ‌ای‌ه‌م‌ان‌ د‌ه‌دا‌ - ک‌ه‌ ئ‌ی‌س‌ت‌ا‌ ئ‌ه‌م‌ ش‌ی‌ت‌ان‌ه‌ ل‌ی‌ن‌ی‌ د‌ه‌گ‌ه‌ر‌ی‌ت‌ه‌و‌ه‌- (ت‌ه‌م‌اش‌ا‌! ت‌ه‌م‌اش‌ا‌! د‌ه‌گ‌ه‌ر‌ی‌ت‌ه‌و‌ه‌، د‌ی‌ت‌ه‌خ‌و‌اری‌. چ‌ه‌ن‌د‌ی‌ن‌ ک‌ات‌ز‌م‌ی‌ر‌ ه‌ه‌و‌ل‌ د‌ه‌دا‌ ت‌ا‌ چ‌ه‌ن‌د‌ ن‌و‌و‌ک‌ه‌پ‌ه‌ن‌ج‌ه‌ی‌ه‌ک‌ ب‌گ‌ه‌ر‌ی‌ت‌ه‌ د‌و‌ا‌و‌ه‌. ئ‌ه‌و‌ک‌ات‌ان‌ه‌ی‌ ک‌ه‌ ئ‌ی‌م‌ه‌ ز‌ان‌ای‌ان‌ه‌ ب‌ه‌د‌و‌ای‌ و‌اد‌ه‌ و‌ چ‌ر‌ک‌ه‌س‌ا‌ت‌ه‌ک‌ان‌ی‌ ئ‌ی‌ش‌ه‌ک‌ه‌و‌ه‌ ب‌و‌و‌ی‌ن‌. چ‌ ب‌ی‌ر‌ی‌ز‌ی‌ی‌ه‌ک‌ی‌ان‌ پ‌ی‌م‌ان‌ ن‌ه‌ک‌ر‌د‌.) ئ‌ه‌و‌ک‌ات‌ان‌ه‌ی‌ ئ‌ی‌م‌ه‌ ب‌ه‌ ت‌و‌ن‌د‌ی‌ گ‌و‌م‌ر‌ا‌ک‌ان‌م‌ان‌ م‌ه‌ح‌ک‌و‌م‌ د‌ه‌ک‌ر‌د‌ و‌ خ‌ه‌ل‌ک‌م‌ان‌ ل‌ی‌ن‌ان‌ و‌ه‌ر‌د‌ه‌گ‌ی‌ر‌ا‌و‌ه‌، ت‌ه‌ن‌یا‌ و‌ ت‌ه‌ن‌یا‌ ب‌ه‌ ع‌ش‌ق‌ی‌ ن‌ه‌خ‌ش‌ه‌ گ‌ه‌و‌ر‌ه‌ک‌ه‌م‌ان‌ ن‌ه‌ب‌و‌و‌.

خ‌وش‌ب‌ه‌خ‌ت‌ان‌ه‌ د‌ه‌ن‌گ‌ی‌ ئ‌ه‌م‌ د‌و‌س‌ت‌ه‌ ب‌ه‌ر‌و‌ال‌ت‌ ر‌ا‌س‌ت‌ان‌ه‌ی‌ ر‌ی‌گ‌ای‌ س‌ه‌ر‌ک‌ه‌و‌ت‌ن‌، ب‌ه‌ گ‌و‌یی‌ ر‌ی‌ر‌ه‌و‌ی‌ چ‌ی‌ر‌و‌ک‌ه‌ک‌ه‌ی‌ ئ‌ی‌م‌ه‌ ن‌ا‌گ‌ات‌. ئ‌ه‌گ‌ه‌ر‌ گ‌و‌یی‌ ل‌ی‌ ب‌ای‌ه‌ ح‌الی‌ ت‌ی‌ک‌ د‌ه‌چ‌و‌و‌. د‌ه‌ل‌ی‌ن‌ ر‌ش‌ان‌ه‌و‌ه‌ ب‌و‌ س‌ه‌ل‌ام‌ه‌ت‌ی‌ ف‌ی‌ک‌ر‌ و‌ خ‌و‌ر‌ا‌گ‌ری‌ ه‌ه‌ن‌گ‌ا‌و‌ چ‌اک‌ ن‌ی‌ی‌ه‌، ب‌ه‌ت‌ای‌ب‌ه‌ت‌ ل‌ه‌و‌پ‌ه‌ری‌ ب‌ه‌ر‌ز‌ای‌ی‌دا‌.

ب‌ی‌ر‌ک‌ر‌د‌ن‌ه‌و‌ه‌

م‌ه‌ت‌ی‌ ش‌ا‌گ‌ر‌د‌ه‌ک‌ان‌ی‌ ف‌ی‌ز‌ ک‌ر‌د‌: ب‌ی‌ر‌ک‌ر‌د‌ن‌ه‌و‌ه‌، ه‌ه‌ل‌س‌و‌ک‌ه‌و‌ت‌ و‌ پ‌ه‌ی‌و‌ه‌ن‌د‌ی‌ی‌ م‌ر‌و‌ق‌ه‌ ل‌ه‌گ‌ه‌ل‌ م‌ر‌و‌ق‌ه‌ک‌ان‌ و‌ ک‌ه‌م‌ت‌ر‌ پ‌ه‌ی‌ج‌وی‌ د‌ی‌ار‌د‌ه‌ک‌ان‌ی‌ س‌ر‌وش‌ت‌ د‌ه‌ب‌ی‌ت‌. چ‌ون‌ک‌ه‌ م‌ر‌و‌ق‌ ه‌م‌ی‌ش‌ه‌ ل‌ه‌ ر‌ی‌گ‌ای‌ ئ‌ه‌و‌ ل‌ا‌ر‌ی‌ی‌ه‌ی‌ ک‌ه‌ ب‌ه‌ر‌ه‌و‌ م‌ر‌و‌ق‌ه‌ک‌ان‌ی‌ د‌ی‌ د‌ه‌ک‌ات‌ه‌و‌ه‌ ب‌ه‌ س‌ر‌وش‌ت‌ د‌ه‌گ‌ات‌. ه‌ه‌ر‌ب‌و‌ی‌ه‌ د‌ه‌ب‌ی‌ن‌ ل‌ه‌ ه‌ه‌ل‌س‌و‌ک‌ه‌و‌ت‌ ل‌ه‌گ‌ه‌ل‌ ه‌ه‌ر‌ ه‌ی‌ز‌ی‌ک‌ م‌ر‌و‌ق‌گ‌ه‌ل‌ی‌ک‌ ب‌ه‌ی‌ن‌ر‌ی‌ت‌ه‌ ب‌ه‌ر‌چ‌ا‌و‌ ک‌ه‌ ه‌ز‌ر‌ ل‌ه‌و‌ان‌ه‌و‌ه‌ س‌ه‌ر‌چ‌ا‌و‌ه‌ی‌ گ‌رت‌و‌و‌ه‌ و‌ ر‌و‌وی‌ ل‌ه‌و‌ان‌ه‌. ت‌ه‌ن‌یا‌ ئ‌ه‌و‌ک‌ات‌ه‌ی‌ه‌ ک‌ه‌ ت‌و‌ان‌ای‌ی‌ی‌ ک‌اری‌گ‌ه‌ری‌ ه‌ی‌ز‌ه‌ک‌ان‌ د‌ه‌ر‌د‌ه‌ک‌ه‌و‌ی‌ت‌.

سەردەمی دلتەزین

مەتی داستانیکى بە شەرۆقەى خوارەوہ خویندەوہ: پیاویکی تیکۆشەر ئەرکیکی وەئەستو گرتبوو کە بە ناچار دەبووہ ھۆی مەرگی. لە رینگادا بە ئاستەم خۆی قیت رادەگرت. ئەوہی لەگەلی بوو پرسیی: دەترسی؟ پیاوہ گوتی: بەلی، دەترسم – ئەی کە دەترسی بۆ ناگەریتتەوہ؟ پیاوہ ولامی دایەوہ: ترسی من پەيوەندیی بە لاوازیمەوہیە، بەلام مەرگم پەيوەندیی بە کۆمەلەوہ ھەیە.

مەتی گوتی: چ سەردەمیکی خراپە کە مەرۆف نابێ تەسلیمی ترسی خۆی بیت. بەلام بریا کەسانیکى زۆر بۆ کۆمەلگەيەک بەرئ بکەون کە لەودا ئەو ھەولەى کە بۆ خۆشەختی خۆمان دەیدەین لەھەمانکاتدا بە قازانجی کۆمەلگەش بی.

سەبارەت بە ریکەوتن، یان خواردنەوہی شەراب و ئاو لە دوو دەفردا

می-ن-لە سەبارەت بە ریکەوتن دەیگوت: زۆرجار ریکەوتن پنیویستە. زۆریک لە خەلکی ریکەوتن بە ئاوکردنە نیو شەراب دەزانن و دەلین مەرگەر شەرابی بیگەرەد بی ئاو خۆشتر نییە؟ یان ئەوہی کە مەرگەر شەراب تینویەتی ناشکینێ؟ بەلام سەبارەت بە ریکەوتن من رایەکی دیکەم ھەیە. ئەگەر پنیویستی کرد من شەراب و ئاو لە دوو پینکدا دەخۆمەوہ. دەنا زۆر دژوارە جیاکردنەوہی شەراب لەو ئاوہی کە تیمان کردوہ.

سه‌بارت به رووناكبيران

ئەركى رووناكبير ئەو دەيه به يارمەتى بىرى خۆى نان بخوات. بەلام ئەم هزره لەم سەردەمەدا كاتىك سكى رووناكبير ئاوەدانتر دەكاتەو هەخشەى زيانبەخش بو خەلكى دارىژىت. هەربۆيه مەتى دەيگوت: هەولەكەيان نيگەرەنم دەكات.

سه‌بارت به گەپانى دۆخەكان

مى-ين-له دەيگوت: لەپاستيدا رستهگەلىكى وەك "باران چاكە"، يان "باران خراپە" زۆر كورتەن. ئەگەر رىژەى ئەو بارانە كه تۆو پىويستىيەتى تا وشك نەبىت، زۆر بىت، تۆو هەكە دەخنى. نمونەيهكى دى: ئەگەر رووناكى زۆر له هەستىارىي وىنەگرى بدريت سەرەتا بۆر و پاشان رەش دەبى. ئىستا ئەگەر رووناكى زياترى لى بدرى، ديسان بۆر دەبىتەو. كەوابوو رستەى وەك "رووناكى رووى هەستىارىي وىنەگرى رەش دەكات" هەلەيه.

بنەماى كا- مه⁽¹⁾ له پەيرەويكردن له هزرى ئاگادا

مەتى دەيگوت: به قەولى كا- مه هزرى مروّف پەيوەستە به شىوهدى بەرهمهينانى پىداويستىيەكانى ژيانەو. ئەو رەتى دەكاتەو هە كه مروّف بتوانى هزرى خۆى له پەيرەويكردنى بارى ئابووريدا ، به ئازادى راگرىت. ئەو پىي وايە، به هەمان رادە كه ژيانى پۆژانەى خەلك به ئابوورىيەو هە گرى دراو، بارى ئابوورىش لەسەر زەينيان كاريگەرىي دادەنى.

ههلهینجانیکی وا له پلهی یه کهمدا به کارهسات دیته بهرچاو. بهلام وهبیرهینانهوهی ئەم خاله که هه موو بهرهمه مهزنهکان سه رهپای ئەو پهیره ویکردنه دروست بوون و پاش ددانان به راستیی ئەم بنه مایه شدا له گرنگیی دهسکه وهتهکانی مروّف کهم نه بووه ته وه، دیسان هه لومه رجه که دهگه ریته وه سه ر باری ئاسایی خوی. سه رهپای ئەمه ش چاره نووسی ئەم بنه مایه که رۆژیک گرنگیی خوی له دهست بدات، هه رچهند ناوبانگه کهی ده مینیته وه. هوی هینانه ئارای بنه مای ناوبراو ئەمه بوو که هزره باوهکانی سه ردهم وهک بیروپای چینی دهسه لاتدار ئاشکرا و له قاو بدن، تا گرنگیه که یان سنووردار بیت. ئەوکاته ی که کار به دهستانیک له ئارادا نه بن و ئەوکاته ی زۆربه ی خه لکی دنیا پاله په ستوی پهیره ویکردن له ئابووریان ههست پی نهکات، ئیدی بنه مای کا- مه کهس نارهنجیتی.

به کارهینانی نه زانانه ی میشکه گه ورهکان

نوسه ریک به ناوی فه- هو- وانگ به مه تی گوت: بۆ پرووناکیبیرهکان له ریزی خهباتی ئیوه دوور وهستاون و عاقلترین میشکهکان هزرهکانی ئیوه به ههله دهزانن. مه تی له ولامدا گوتی: دهکری میشکه هه ره گه ورهکان زۆر نه زانانه بخرینه کار. ئەمه ئیشیکه که هه م دهسه لاتدارهکان و هه میش خاوهنی میشکه گه ورهکان دهیکه ن. له راستیدا بۆ راگرتنی ئەحمه قانه ترین و لاوازترین بانگه شهکان، یان سیسته مهکان هزره به هیزهکان به کری دهگرن. هه ولی میشکه بیرمه ندهکان بۆ دۆزینه وهی راستی نییه، ئەمانه له هه ولدان که ریگایه ک بۆ سوود وهرگرتن له ناحق بدۆزنه وه. ئەمانه به دوا ی دامرکاندن دال و ناخی خویانه وه نین، سک که رازی بوو به سه بویان.

دوژمنی پروناکبیرهکان (ناتنی تزی)

فه- هو- وانگ پرسیی: پروناکبیرهکان بو دژی شوپشن. مه تی گوتی: له بهر ئه وهی که ئه وان له م بارهیه وه راویژ له گه له سکيان ده که ن، نه که له گه له فکریان. ده ترسن که ئیمه بینه سه رباری کاری سه ره کیی ئه وان، که ئاخینی زگه. به شیوازی که ناچاریان بکه ن ئه م باره کانی زاد و هزی ئیمه پر بکه ن. به رای ئه وان له پرووی ناچاریه وه یه کیی ریگری ئه وی دی ده بیت. ئه وان له سیستمی کدا ده ژین که ناته واوی به ره م ده هینی. خو یان به ده گمه ن به ره می دین و له ناته واویش ده ترسن. ئه وان ده بین که ژیانی چاک بو ژماره یه کی که م مومکینه، به لام نازان که ژیانی چاکي ئه م ژماره که مه له م سیستمه هه له دا به ژیانی خراپی ژماره یه کی زور دابین ده کری. ئه و سیستمی که هه یه به شتیکی سروشتی ده زانن و واده زانن که نا کری لیی ده رچن. ده لین له چرو گولیک ده پشکووی که له ناخیدا نییه و له بیرده که ن که پاش گول میوه دیت، که شتیکی دییه و له هه مان کاتدا سروشتیه.

سه باره ت به دوخی جه نایه تکاره کان

کین - یه دلبه ندیه کی تاییه تی به جه نایه تکاره ئاساییه کانی وه ک دزه کان، دزه چه کداره کان، ساخته چیه کان و چه قوکی شه کان پیشان ده دا. ده یگوت ئه مانه دابونه ریتیان له ژیر پی ناوه، به لام نه که به و به لگه هیئانه وانیه که بیرمه نده کانی خه بات بو شکاندنی دابونه ریت پیشنیاریان کردوه. به لام هانده ریان هه مانه. له بهر ئه وهی که خه لک برسویه و به زهر ده کری قازانجیک و ده ده ست بخریت. ده کری بوتری که ئه وان بو پاراستنی قازانجی خو یان ده ستریزی ده که نه سه ر قازانجی که سانی دی. به هه رحال قانونیک له ژیریی ده نین که خراپه.

خه لک، شه پرفروشی وایان خوش دهویت. کتییی زوریان له په سنیاندا نووسیوه. ئەمانه ریگه چارهیهک بو چارهسهری مهسهلهی گرفتیی سهردهم نازانن، بهلام دهیانهویت، بهتهنیان، سهره رای ئه وهش له پواله تدا وا دیته بهرچاو که له گه ل کومه لگه دا، واته له گه ل خه لکی دیدا دژایه تییان ههیه. بهلام له بنه رهدا سه روکاریان له گه ل ژمارهیه کی دیاریکراودایه. بهلام ئەم ژمارهیه توانیویانه خویان به جیگی ته واوه تی کومه لگه پیشان بدن. مه ترسیدارتر له م جوړه جه نایه تکارانه که سانیکن که ئەمانه له بوسه دان بویان و ئەوانیش به دوایاندا ده گه پین. چونکه جه نایه تکارانی دواپی به کومه ل ده چنه کار و کرده وه کانیا ن به شه رعی ناوزهد ده که ن. جه نایه تکاره بچو که کان ئەو باوه رهیان له ده ست داوه که شایانی ئەوهیه مرؤف چاوپوشی له قازانجی خو ی بکات، هه لئینجانیکی وا له سه ردهمی ئیمه دا که خو به ختکردن به واتای خو کوشتنه و به زور خه لکی ناچار ده که ن واز له قازانجی خو ی بهینی، نیشانه ی عه قلی سه لیمه. به هه رحال ئەمانه گه لیک عاقلتر له و که سانه ن که ته نانه ت زیندانوانی خو یان به پیاوچاک و بیمه به ست و ته ماح ده زانن. ره وانیهی له سه ردهمی ئیمه دا که سیک نفرینی قازانچه رستی بکات، مه گه ر ئەوهی که سه ور بیت که هه لومه رجیک ئاماده بکات که له ودا چاوپوشی له قازانجی که سیی کاریکی به سه وود بکریت. جه نایه تکاره بچو که کان ته نیا نه ریتی یاریی قازانجیسته کان تیک ده دن. به لام هه ر ئەم نه ریته یارییهیه که شیاوی نه حله ت و نفرینه.

سه رنجدانی روانگه

کا - مه دهیگوت: ئەگه ر هه ولی کرمی ئاوریشم له چینی تانوپو به ومه به سه ته بیت که دریزه به ژیا نی کرمیی خو ی بدات، ده بی بوتری که به شیوه ی سه روشتی هه ماله.

سه بارهتا به گۆرانی باری جسمی و پۆجی

له نیو زۆربهی خهلكدا، فكری كه سهكان دهگۆردریت. سیاسهت مه دارێك به ناوی سی- یه ئه وهی بۆ دهركه وتبوو كه ههركاتێك ژمارهیهکی زۆر له بیسه رانی كۆ دهبنه وه، قسه كانی به تهواوهتی له گهڵ ئه وهی كه له ماله وه خۆی بۆ ئاماده كردوه، جیاوازه. فهیله سووفیک به ناوی مین- هۆی ئه وهی به كرده وهیهکی دهروونی دهزانی و دهیگوت كه ئه وه دله خورپه ی كه له سه ره تا دا تووشی قسه كه رهكان دهییت، هۆی ئه وهیه. وه هایشه كه تاوانبار زۆرجار به سهختی له فكره كانی دادوهر دوور دهكه ویته وه و ئه گهر نه توانی ئه م كاره بكات، وهك ئه وهیه كه خۆی له گهڵ ئه واندا بووه به هاوده ست. ته نیا به وه هۆیه ی كه دادوهرهكان ژماره یان زۆره (یان به روالهت نوینه ری ژمارهیهکی زۆرن).

چیرۆکی فان- تسه

نوسه رێك به ناوی فان- تسه و هاوكاره كه ی چووبوونه كۆری ناشتنی كه سیكه وه. هاوكاری نوسه ره كه له ماته مگرتوویی گۆره كه بیزار ببوو و له وهی كه ئیدی نهیده توانی له گهڵ كه سه مردووه كه دا قسان بكات غه م دایگرت و گوتی: منیش وهك تۆ باوه ریم به بوونی خوداكان نییه، به لام مه گهر ناكړی له شوینیکی ئه م جیهانه دا هیزیکی خودایی ده سه لاتی به سه ر جیهاندا هه بی؟ به رای من بیروكه یه کی وا بیهوده نییه. فان- تسه بی سیودوو به تانه وه ولامی دایه وه: مه گهر ناكړی كه له شاری پین- چائو، له چواره مین كۆلانی فوكسینن كه سیك به ناوی ئاغای لۆ بژی؟ به رای من بیروكه یه کی بیهوده نییه.

قسه‌کانی جارچی

پاش ئه‌وه‌ی جارچی جارچی دا "به‌رژه‌وه‌ندی گشتی له پیش به‌رژه‌وه‌ندی تا که‌سه‌سییه" زۆر به‌ی خه‌لک وایانزانی سه‌رده‌میکی نوی ده‌ستی پێ کردووه. ده‌کری ئه‌م وته‌یه به‌م شیوه‌یه‌ش بگوتری: هه‌مان جه‌ماوه‌ری خه‌لک وایانزانی که به‌رژه‌وه‌ندی گشتی هه‌مان به‌رژه‌وه‌ندی جه‌ماوه‌ری خه‌لکیکه که بریاره له‌مه‌به‌دووا، به‌سه‌ر به‌رژه‌وه‌ندی ژماره‌یه‌کی دیاریکراودا زال بیت. به‌م شیوه‌یه ئه‌م رسته‌یه رواله‌تیکی شکۆمه‌ندی به‌خۆ گرت. باوه‌ری گشتی له‌سه‌ر ئه‌وه بوو که جارچی به‌زه‌حمه‌ت بتوانی قسه‌که‌ی به‌ئینته دی و ئابروو و متمانه‌یه‌کی پێ بدات. به‌لام به‌زویی ده‌رکه‌وت که زه‌حمه‌تیکی ئه‌وه‌نده زۆریشی وه‌ئه‌ستو نه‌گرتووه. به‌و شیوازه‌ی که ئه‌م که‌سه، ژماره‌یه‌کی ده‌وله‌مه‌ندی ناچار نه‌ده‌کرد که به‌ته‌نیایی، یان به‌ رێژه‌یه‌کی پتر به‌رژه‌وه‌ندی زۆرینه له پیشه‌وه‌ی به‌رژه‌وه‌ندی گشتی دابنن، به‌لکه راست له جه‌ماوه‌ری خه‌لکی ده‌ویست که تاک تاکیان به‌رژه‌وه‌ندی گشتی له‌پیش داها‌تی خۆیا‌نه‌وه دابنن. کریکار ناچار کرا جاده بو هه‌مووان دروست بکا و هه‌قه‌ده‌ستی ته‌واو وه‌رنه‌گریت. جووتیاری که‌مه‌رامه‌ت ناچار بوو گوشت بو هه‌مووان به‌ره‌م به‌ئینی و به‌ به‌هایه‌کی که‌م بیفرۆشی و له‌م جو‌ره شتانه، ئیستا ئیدی دروشمه به‌ناوبانگه‌که له شکۆ که‌وت. ده‌رکه‌وت که کومه‌لگه له باریکدایه که چاوه‌پوانی قازانج ته‌نیا له که‌سیک ده‌کرا که زیان به‌ که‌سانی دی بگه‌یه‌نیت و هه‌رچه‌نده ژماره‌ی زیانیکه‌وتوو‌ان پتر ده‌بوو، به‌رژه‌وه‌ندی تاک ده‌چووه سه‌ری. هه‌رچه‌ند کارخانه گه‌وره‌تر ده‌بوو، پاره‌یه‌کی پتریش ده‌چووه گیرفانی خاوه‌نه‌که‌یه‌وه.

کەش

مەتی ڕایدەسپارد: بۆشایی بە شتیوازکی بوونی ماددە بزانی.

پیناسە ی ڕامان

مەتی دەیگوت: ڕامان ئیشیکە کە پاش گرتەکان و پێش لە کردەوه ڕوو دەدات.

سەبارەت بە فەیلەسووفەکان

پو پرسیی: ئایا لە کتیب دەدوئی، ئایا فەلسەفە ئاکامی بیرکردنەوهیە و لە کتیباندا نووسراوه؟ مەتی ولامی دایەوه: نا، سەرنج ئاکامی فەلسەفە نییە. دەمەوی ڕامانی زانستی بدوین و ئەمەش ئیشیکە کە لە کردەوهی کەسەکاندا وەدەر دەکەوی. بابزانی ڕای خەلک چییە؟ خەلک دەلین: فلان، یان فیسار فەیلەسووفن، فلانە کەس وەک فەیلەسووف لە دنیا ڕویشت. ئەو، وەک فەیلەسووفەکان لە ژنەکە ی دەدوئی، هەلسوکەوتی فلانی بەرانبەر بە ولاتەکە ی وەک فەیلەسووفەکانە. پو گوتی: هەندێ جار خەلک دەلین، فلانەکەس وەک فەیلەسووفەکان قسە ی بیمانا دەکات، قسەکانی ڕوون نیین، بیر لە شتی سەیرۆسەمەرە دەکاتەوه، تەوهزله. مەتی پرسیی: ئایا ئەمانە لای خەلک جیگای ڕیزن؟ پو گوتی: نه، خەلک بەسووکی باسیان دەکەن. مەتی گوتی: چاکە، کەوا یە ئیمەش ریزیان لئ ناگرین. بەلام با بگەریننەوه بۆ دەستە یەکی دی کە لە دلی خەلکان. جیاوازی ئەم گرووپە لەگەل فەیلەسووفەکاندا لەوه دایە کە بیرکردنەوه یان بە کردەوه دەکری و ریگا بۆ ئیشیکی بەسوود دەکاتەوه.

سه بارهت به بیگانه نه خواز اوه کان

مه تی دهیگوت: خاقانیک به ناوی مینگ به دابینکردنی خه رجییه کی زور هه زاران خاوهن هونه ری بیگانه ی هینایه ولاته که ی خوی. ئەمانه که له هه ندی پیشه دا وهستا بوون که له ولاتی ئەودا نه ناسراو بوون. هه مووان له بوونی ئەم میوانانه خو شحال بوون. سیستمی ولاتیش به شیوهیه ک بوو که تهنیا هونه رمه ند له به ره مه که ی خوی سوو دمه ند نه ده بوو، به لکو به دارایی که سانی دیشی زیاد ده کرد.

له سه رده می ئه مه دا بیگانه کان دهرده که ن و بیگانه به که سیک ده لین که باو بایرانی سه رده میک له دهرده ی سنووری ولات ژیا بن. ئەم کاره به شیوهیه ک ده که ن که وه ک بلئی ده یانه وی تا ئەو جیگی ده کری ژماره یه کی زیاتر دهر بکه ن نه ک ژماره یه کی که م. به رای من سکا لای ئەم دهر کراوانه به جی نیه. له بهر ئەوه ی ئەوان بی هیچ شتیک چوونه نیو گوره پانیکی کینه رکئی ناهاو کیشه وه. ئەوان له م کینه رکینه دا سوو دمه ند بوون، چونکه کارامه بیان له کارهکاندا پتر له خه لکی خوی بوو. دهر کردنیشیان له سه ر بنه مای رهنگی موویان شیوهیه ک کینه رکینه به ئامرازیکی نابهرانه ر.

به لام من، ئەم سه رزه مینه تومه تبار ده که م. وادابین ئەم بیگانانه پتر زیانان گه یاندوه و به ره م و قازانجیان بو ولات که متر بووه. باشه، مه گه ر له م ولاته دا هه رکه س ده سستی پیرا گه شت پتر له و قازانجه ی هه بیووه، زهره ری نه گه یاندوه؟ ئەمه هه مان ولاته که له ودا عه قلی خراپه به خزمهت ده گریت و خراپه که ر سه مه ر و قازانجی ده بیت، ئەگه ر به بی زهره رمه ند بوونی که سانی دی قازانجیک له عه قل به ده ست ده هات و ئەگه ر بو خراپه خه لاتیان دانه دنا و خیرخوازی سزای نه ده دیت، ئەوکات پیویست نه بوو خه لکی به ئاوه ز دهر بکه ن. ئەوکات هه ولیان بو راگرتیان ده دا.

مهتی و گِیرانهوی داستانی خراپهکارهکان

که سیک له مهتی پرسیی: دهلین تو به تامه زرویییه کی تایبه ته وه چیرۆکی خراپهکارهکان دهگیریته وه و له م کاتانه دا دهبیریت که چون زور و فیلبازی ئەم جوره خه لکه وه شادیت دهخات، ئایا راست دهلین؟ مهتی له پاریزگاری له خوی وه های گوت: فریودان و دهسه لات چیژم پی ده به خشن، ئیستا که ئیوه ولاتیکتان ههیه که خه لکی زوردار و هوشیار دهتوانن ریگای شه رارهت بدوزنه وه، ناچار منیش ده بی له جیگایه ک که زور و فیل و ته له که بو داوبازی به کار ده بریت چیژیان لی وه برگرم. ئیستاش چاکسازی هه لسه که وه تی من له دهست ئیوه دایه، به لام نامه وی له چیژی خوم بیبهش بکریم.

هۆگریی خوینده وارەکان به شۆشه وه

فه- هو- وانگ پرسیی: جگه له هۆگریی گشتی، خوینده وارەکان چ قازانجیک له شۆرش ده بهن؟ مهتی له ولامدا گوتی: بو نمونه، دوکتورهکان له بهرچاو بگرن، هه موو ده زانین که ژماره ی دوکتورهکان له بهر ئه وه ی داها تیان زور بیت زوره. به لام ئەم ژماره یه بو ئه وه ی که چاره سه ر به چاکی سه ر بگریت که مه. زور به ی دوکتورهکان زور جار بیکارن. به لام هه رئه مانه ناچار بوون ئیشی خویندنیان له چه ند سالدا چر بکه نه وه و به په له و پووکه شانه به کوتای بگه یه نن. داها تی ئه و دوکتورانه ی که نه خۆشی پتریان هه یه له وان ی دی که متره، چونکه زور به ی نه خۆشه کان که مده رامه تن. خه لکی که مده رامه ت زور تر نه خۆش و که متر چاره سه ر وه رده گرن، دوکتورهکانیان کاتیان نییه په ره به زانستی خویان بدن. ئه وه نده سه رقالی رهوشی نادرهستن که به فیربوونی رهوشی چاکتر راناگن، سه باره ت به به کارهیتانی ده رمان، بریاری سه ره کی فرۆشیارهکان ده یه دن. ئه و

دهاودەرمانانەى كە پيشنيار دەرکړن، به که لکترينيان نين، گرانترینيان، خراپتر له هه موو ئەمانه دوکتوره کان بۆ بهرگري له نه خوښيه کان کارتيان له دهست نايهت. کارگهريه تبي دوکتوره کان به سهر داموده زگا حکوميه كاندا تا ئەو جياگايه يه که کارتيك به قازانجى چه وسينه ره کان بکات. هه نديك جار ئەم کاره به ريشوي نيك دەرکړى که به قازانجى خه لکه، به لام پلانە کان دیکه به هه مان راده و بگره پتریش به زهره رى خه لک ته واو ده پيت.

دوکتوره کان ده لاین هه موو نه خوښه کان بۆ نيمه يه کسانن. نه خوښيک که ده چيته ژيړده ستي دوکتور. گيانله به ريکه دوور له ژيانى راسته قينه، گيانتيكى بى ئيش و بى رابردوو و داهاتوويه كى ديار. كه س سه رنجى هوکانى نه خوښى نادات، له چاكترين باردا، خودى نه خوښيک که ئاگادارى ئەو هه لومه رجه يه که خه لک نه خوښ ده خات، چاره سهر دهرکريت، پيگه ي دوکتور له شه ردا به باشترين شيوه دهرده که ویت.

ئەمانه ناتوانن هيج کارتيك بۆ بهرگري له شه ر بکه ن، ته نيا ده توانن ئەندامى ليکه ه لوه شاوه ديسان وه سه ريه ک بخه نه وه. له شارەکانى ئيمه دا شه ر هه ميشه به رده وامه.

به هره کيشان له زهوى و چه وساندنه وهى ئينسان

مى - ين - له ده يگوت: له سه رده مانى کوندا مرؤف ده بوو بۆ سوودوه رگرتن له زهوى، خووى و که سانى دیکه شى بخستايه ته کار، ئەمرؤ سوودوه رگرتن له زهوى ئاسانتر بووه. به و واتايه که مرؤفيكى ئەوتؤ ئەمرؤ زهوى به کار ده هينيت تا مرؤفه کانى دى بچه وسينيتته وه.

کوتاييه نيان به چه وساندنه وهى مرؤف به وه به ستر او ته وه که به چ ئاسانکاريه ک سوود له زهوى وه ربگيريت. ئەگه ر چه وساندنه وهى مرؤف له سه رده مانى کدا که هيشتا سوودوه رگرتن له زهوى زور

ئەستەم بوو، كۆتايىي پىن ھاتبا، برسىيەتى و مەرگى لى دەكەوتەوہ. خاوەن ئامپىرەكانى كار و بەكرىگىرانى خەلك بۆ درىژەدان بە چەوساندنەوہى خەلك دەيانەوئىت تەنانەت سوودوہرگرتن لە زەوئىش سنووردار بكنەن. ئەوانەى كە دەلئىن: ئەگەر چەوساندنەوہى مروّف شىاوى كۆتايىھاتن بووايە، تا ئەمروّ بەردەوام نەدەبوو لەھەلەدان. تەھەممولكردى چەوساندنەوہ ھەموو كاتى تاقەتپرووكىن بوو، بەلام تىكدانى چەوسانەوہ ھەموو كات مومكىن بووہ.

ئەوہى لە تواناماندايە بىكەين و بەشى سروشتىش بۆ خوئى بىلئىنەوہ

لە ولاتى تسن، شەرىكى قورس لە نىوان دەستە و تاقمىكى زوردا ھەبوو. مى-ىن- لە رەگەل كرىكارەكان كەوت، چونكە وايدەزانى كە تەنيا ئەم گرووپە دەتوانى يارمەتى ولات بەدات. ئەمانە لەتواناياندا بوو گەورەترىن ھەولەكان بخەنەگەر و ئىشەكەيان پتر لە ھەمووان كەلكى بە خەلك دەگەياند. مى گوتى: ئەگەر تەنيا جووتيارەكان دووقات ھەول بەدن تەنيا ھەندى پتر لە پىشتر بەرھەمىان دەبىت. بەلام ئەگەر گاسن بە رادەى پىويست ئامادە بكرىت ئاكامىكى باش وەدەست دىت. دەبى بزانىت كە ئەوكات دوو جوور گاسن ھەبوو. يەكك بە شىوہى كۆن لە دار بوو و جوورەكەى دى لە كارخانە گەورەكانى دەسەلاتدارەكان لە ئاسن دروست دەكرا. بەلام رىژەى گاسنە ئاسننەكان كەم بوو و نرخەكەى زور و قازانچ لەوہدا بوو كە لە ئەسپى ببەستن و لە كىلگە گەورەكاندا بەكار بەھىنرئىن. بەلام گاسنە دارىنەكان جووتيارەكان خوئان دروستيان دەكرد و خوئىيان رايانندەكىشا، ھەربۆيە بەباشى زەوى نەدەكىلرا. جووتيارە فەقىرەكان ئەم گاسنەيان بەكار دەبرد. كىلگەى ئەمانە ئەوہندە بچووك بوو كە داھاتى بنەمالەكەى داين نەدەكرد،

زورچار ناچار دهبون له کیلگه گورهکاندا به کریگرتهیی کار بکن. زوریک له مندالی جووتیارهکان دههاتنه شارهکان و له کارخانهکان و کارگهکاندا بهدوای کاردا دهگهړان. بهلام شارهکان تهنیا ههندیک لهو خه لکه هی که گوند بیداهاتی هیشتیبوونه وه تیر دهکرد. گاسنه ئاسنینهکان داواکاری زوریان نه بوو، به که م به هوئی ئه وهی ژماره ی کیلگه گورهکان که م بوو و له لایه کی دیکه شه وه خاوه ن سه نعه ته کان نرخه که یان به رز راده گرت. ئه مان قازانجی خو یان به فروشتنی گاسنه کان زیاد نه ده کرد، به لکو پتر زوریان بو کریکاره کان دهینا و له مافی ئه وانیان که م ده کرده وه. هرووژمی جووتیاره فه قیره کان بو شاره کان ببوو هوی هه رزانی و فراوانیی کریکار. نه داری و ده ستکورتیه کی کوشه نده به سه ر ژیانیندا زال بوو.

ئاسنگه ره کان به یارمه تی می-ین- له خاوه ن کارخانه کانیا ن ده رکرد و ده سه لاتیان گرته ده ست. جووتیاره فه قیره کان له خه بات دژ به خاوه ن کارخانه کاندا یارمه تی کریکاره کانیا ن دا. ئیستا ئاسنگه ره کان به یارمه تی جووتیاره کان ئه ربابه کانیا ن ده رکردوه. جووتیاره فه قیره کان، پاش ده رکردنی ئه ربابه کان، زو و ئه و زه ویانه ی ده ستیا ن که وتبوو له نیو خو یاندا دابه ش کرد. به لام پاش ئه وه ی می-ین- له له گه ل کریکاره کاندا حکومه تی گرته ده ست، ریک پیچه وانه ی ئه وه ی کرد.

ههروهک ئه وه ی که کارخانه کانیا ن دابوو کریکاره کان، زه ویشیا ن دایه جووتیاره فه قیره کان. به هه رکه سه و به و راده ی که بتوانی به ته نیا کاری تیدا بکات. له م ریگایه وه ته نانه ت ژماره ی ئه و کیلگه بچو وکانه ی که به کارهینانی گاسن تیناندا به قازانج نه بوو، زیاد ی کرد. ته نیا چه ند کیلگه یه کی گه وره له لایه ن می-ین- له و شاگرده کانیه وه کاری له سه ر ده کرا.

فەیلەسووفیک بە ناوی سا بە توندی سەرکۆنەمی -ین- لەی دەکرد و دەیگوت: ئەویش وەک ئەوانی دی وایە، یادەوهرییهکان لاواز دەکات و بە ئامانج گەیشتوووه، فەرامۆشکار دەبیت. می-ین- لە لە ولامدا دەیگوت: من هەندیک ئەزموونم فییری ئیوه کردوووه. قسەکانی منتان بیست، لە کردهوهدا تاقی بکەنەوه. می-ین- لە بەهەموو ئەوانە پێدەکەنی که لایان وابوو بە ئەمریکی یه کرپۆژە دەکرئ جیگای بە لایهکی هەزارساله ئاوهدان بکریتهوه و ریگای خۆت بگریه بهر.

پاش ماوهیهکی کورت دۆخهکه وای لی هات که ئاسنگه رهکان، پاش دەرکردنی چهوسینه رهکان، ئەوهی له توانایاندا هه بوو و به بی سه رنجدانه نرخ، گاسنیان دروست کرد. خاوهن زهوی و ئاویش دەرکرا بوون و کیلگهکانیان کهوتبووه دهست دهولت، یان ژمارهیهکی بیشو ماری وردمالک به رهه م دهیتر. هه ندیک له جووتیارهکان زهوییهکی پتر و ئەسپیان بۆ کیلانی زهوییهکان هه بوو. به لام بۆ ئەوانه ی که زهوییهکیان پانتاییهکی زۆری نه بوو، کرینی گاسن به قازانج نه بوو. جووتیاره فه قیرهکان ئەسپیان نه بوو و برسی بوون. ئەمانه به ناچار ی له کیلگه ی جووتیاره زهنگینهکاندا کاریان ده کرد و له به رانه ردا کرئ، یان ئەسپی ئەوانیان به قهرز و هه رده گرت. به زووی ناره زایه تیی جووتیاره فه قیرهکان په ره ی سه ند و ئەم بیزارییه داوینی جووتیاره ده وله مه ندهکانی گرت. می-ین- لە هه ولی چاره سه رکردنی ئەم ناره زایه تییه ی نه دا و ته نانه ت ئاگره که شی خوش ده کرد. کریکارهکان که سانیکیان نارده گو ندهکان تا له ده سته و گرووی گه وردها کۆ بی نه وه و تا ئەو جیگایه ی ده کرئ زهوی زیاتر بخه نه سه ریهک تا به کارهیتانی گاسن له واندا به که لک بیت. گاسنیان به قهرز بۆ ئەوانه نارده که په یره وییان لی کردن. به لام جووتیاره ده وله مه ندهکان ده بووا رابوه ستن تا گاسن بکرن و ده بووا نرخه کهش به نهخت بدن. کریکارهکان به خه یالیک ئاسووده وه ده یانگوت: ئیمه و جووتیاره

فه قیرهکان یه کمان گرت. ئیمهش هه رکامه مان ئاچهر و که رسته ی به جیامان نییه. ئه گینا نه مانده توانی گاسنی ئاسنین دروست بکهین. دروشمی می-ین- له ئه مه بوو که: ئیوه زهویتان وهرگرت که خه له به رهه م بیئن، ئیستا زهویهکان بدهن به خه له. مه به سست ئه مه بوو که ئه گهر ئیوه پارچه زهوییه بچووکه کانی خوتان بدهن، گهنمیکی پتر وهده سست دههینن و ئه مهش راست بوو. ئه وهنده ی نه خایاند که کیلگه گهرهکان وهری خران. گهلک گهره تر له کیلگه ی ئاغاکانی کون. پاش ماوه یه ک جووتیاره ناوه نجییه کانیش به ناچار چوونه پال کیلگه گهرهکانه وه، چونکه ئیدی کهس نه ده بووه کریگرته یان و زهوییه که شیان به رهه میکی وای نه ده بوو، چونکه گاسنی دارین زهویه که ی به باشی نه ده کیلا.

به م شیوازه می-ین- له به رنامه که ی جییه جی کرد. به شیوه یه ک که ئه وه ی گونجاو و مه یسه ر بوو کردی و لی گهر سروشتیش کاری خوی بکات.

ئه وانه ی له که موکوورپییه ک ده نائن، به بی ئه وه ی له هویه کانی چاره سه رکردنی بکوئنه وه، له وانه یه زیانبه خش بن.

قه د نابی پیش به که سییک بگیری که نیگه رانیی خوی له که موکوورپییه کی له قه ره بوونه هاتوو دهرده بری. زورجار وایه که چاره سه ریی کاری به زهینی به لالیکه وتوودا نایه ت. ئه مانه به دنگ و هاواری خه مباری سکالای خویان په ره به گوژمی کرده وه و زوربوونی لایه نگرانی که سانیک ده دن که ریگه چاره که ده زانن. به لام گرفتنی که به پروهت له چاره نه هاتوو، نابی خه مبارمان بکات، ئه گینا سکالای ئیمه زات و بویری له چه وساوهکان ده گریت و ئاو له ناشی جییه جیکه رانی که موکوورپییه کان ده کات. بو نمونه، ئه گهر مالویرانی به هوی باریکی تاییه تی و خاوه نداریه تییوه هاتبیته پیش و که سانیک هاوار بکه ن که ئه م هه لومه رجه هه میشه یی و تاهه تاییه. ناره زایه تیییه کی وای

ئەو كەسانەى كە مولك و مالىان بە لاهىتەرە، ئەو بىر كىردنەو ە خوازراو ە
 دىئىتە بەرەم و ئەو ە ياساى سروسىتە كە بە دەستى ئەوان جىبەجى
 دەكرى. بەم شىو ە دەبنە بە فر بە سەر سەر ما بردە لە كانهو ە و دەبنە
 بوومە لەرزە بو ئەوانەى كە زەوى لە ژىر پىياندا دەلەرزى، واتە ئەمانە
 دەسلەتەى زالمى سروسىتن كە بە دەستى مروف كوتايى پى نايە.

گرفتى ديارىكردنى زور

ئەمروكە زوركەس ئامادەن بەرەنگارى زولمىك بنەو ە كە لە بىپەناكان
 دەكرى. بەلام داخو ئەمانە دەتوانن زولم بناسنەو ە؟ ديارىكردنى ەندىك
 زولم ئاسانە، كاتىك بە ەوى شىو ە بىچمى لوت، يا رەنگى موو خەلك
 ئازار دەدەن، لەوكاتانەدا نواندى زور بو زورىك ئاشكرايە. ەروەها
 كاتىك كەسانىك لە زىندانى بوگەن دەئاخن. بەلام مەگەر جگە لەو ە
 كە ئىمە لە دەوروبەرى خو ماندا كەسانىكى لەر و لاواز دەبىنن كە
 دەللى بە قەمچى ئاسنن شەلاقارى كراون، كەسانىك كە لە سى سالىدا
 سىماى پىرىكى حالپەرىشانىان ە ە. بەلام زولم و سىتەم لە كوئىيە؟
 كەسانىك بە سالان لە كوئىتگەلىكدا دەژىن كە لە زىندان خو شتر نىيە و
 بوارى رزگار بوون لىشى پتر لە رزگار بوون لە زىندان نىيە. بەلام كوا
 زىندانانىك لە بەردەم ئەم كوئىتەدا وەستابى؟ سىتەمدىتوانىكى ئەوتو كە
 گەلىك زورترن لەو كەسانەى كە لە روژى ئاسايىدا ئەشكەنجە دراون،
 يان لە زىندانىكى ناسراو ئاخىندراون.

قايه‌كاري له پاراستني نه زموندا

مه تي ده‌يگوت: نه زموننه كانمان زورچار خيرا ده‌بنه بريار و فرمان، فرمانه كانمان له به‌رچاوه و واده‌زانين كه هه‌مان نه زمونن. هه‌لبه‌ت نه‌وه‌نده برپوا به فرمان ناكړي، كه به نه زمون هه‌يه. شيوازيكي تاييه‌ت پيوسته بو تازه‌هيشتنه‌وه‌ي نه زموننه كان به شيويه‌ك كه هه‌ميشه بتوانري برياريكې نوږي لي به‌ده‌ست بهيري. مه تي ده‌يگوت، ده‌كړي چاكرين نه زموننه كان به توپه‌له‌به‌فري بشو‌به‌نين كه له‌وانه‌يه نامرازيكي چاك بي و له هه‌مان كاتدا ناتوانري ماوه‌يه‌كي زوريش رابگيري، و بو نمونه له گيرفانيشدا نامينته‌وه.

زوريك ده‌يانگوت، مي-ين-له له كرده‌وه‌دا، پياويكي مه‌زن بووه به‌لام له‌په‌يان به فه‌يله‌سووفيكې گوره‌ده‌زاني. مه تي ده‌يگوت: كرده‌وه‌ي له‌په‌سه‌لماندي كه فه‌يله‌سووفيكې گوره‌نه‌بووه، كرده‌وه‌ي مي-ين-له پيشاني دا كه فه‌يله‌سووفيكې گوره‌بووه. مي-ين-له له فه‌لسه‌فه‌دا كرده‌يي و له كرده‌وه‌شدا فه‌لسه‌في بوو.

مي-ين-له به‌ر له دامه‌زراندي نه‌نجومه‌ن له وتوويزه‌گشتييه‌كاندا به‌شداريي ده‌كرد. پاش نه‌وه‌ي كه بيروپاكان به راده‌ي پيوست هاوئاراسته‌بوون، ناماده‌كردنه‌سه‌ره‌تاييه‌كان به راده‌ي پيوست پيش كه‌وتن. به‌و كه‌سانه‌پيده‌كه‌ني كه هيشتا‌خه‌ريكي وتوويزه‌گشتييه‌كان بوون و خوي به‌يه‌كجاري ته‌رخاني په‌ره‌پيدان و كامل‌كردني نه‌نجومه‌ن كرد. به‌لام زورچار واده‌بوو كه هيشتا مه‌سه‌له‌كان ناديار و بيروپاكان (هه‌رچه‌ند په‌يوه‌ندي به‌كاري روژانه‌وه‌ه‌بوو) له‌گه‌ل كاري روژانه‌دا به‌كانگير نه‌ببوو و به راده‌ي پيوست به‌ك ناراسته‌ي نه‌گرتبوو. نه‌وكات مي-ين-له ديسان به‌شداريي له وتوويزه‌گشتييه‌كاندا ده‌كرد. به‌لام نه‌م كاره‌ته‌نيا له‌پيناو چاكسازيي كرده‌وه‌دا بوو. كه‌سانيك هه‌ن كه ژيانيان

له پېناو کۆکردنه وهی بیرو پادا دهوئ، به لام می- ین- له بیرو پاکانی بو
 ژیان دهویست. ئه گهر وازنانین فهیله سووف که سیکه که بو فهلسه فه
 دهژی، که وایه می- ین- له فهیله سووف نه بوو. به لام ته نانه ت
 بیرکردنه وهیه کی واش به لای ئه وه وه فهلسه فه نه بوو.
 مه تی ده یگوت: ده کړی باسی گشتی بکړیت، وهک بالنده یه که له
 خاکی گهرم به ره و ئاسمان ده فری، یان وهک بایه قووشیک که بال
 ده گریته وه تا که رویشکیک ببینی و بدا به سه ریدا.

به رپر سیاریه تی خه لک

مه تی بیستی که که سانیک ده لین: له ولاتی ئیمه دا ناکړی خه لک به
 به رپرسی ته وای ئه و کارانه دابنری، که ده یکن. ئیمه ناتوانین خه لک
 له رووی کرده وه کانیانه وه به چاک، یان خراب بزنانین. هه ندی جار
 هه لومه رجیک دیته پیشه وه که خراپه کاری و ئاژاوه یه ک له که سیک روو
 ده دات. سه ره رای هه موو ئه مانه ناکړیت ئه و که سه به شه ره نگیز
 بناسری. ئیمه دزه کان له پولیس ده شارینه وه، چونکه ئه مانه، زور جار
 بو تیرکردنی سکی خویان دزی ده کن، سه بارت به هه ندیک شه ره نگیز
 ده بی بگوتری که کاریکی چاکتر نازانن. ئیمه له و بروایه داین که ناکړی
 له هیچکس پتر له وهی که هه یه چاوه پروان بکړیت.

مه تی گوتی: وادیاره ئه و که سانه ی که ئیوه به و شیوه یه چاوپوشیان
 لی ده کن داهاتیان زور که مه، که م داهاتتر له ئیوه و له وانه شه ئیوه و
 ئه وان که مترتان هه بیته له که سانی دی؟ ئه م زیده ی ئیوه چ ولاتیکی
 په شیو و په ریثانه. بو چاککردنی چ ده کن؟ مه تی هه ندیک بیری
 کرده وه و دریزه ی دایه: هه رچه ند بیری لی ده که مه وه شیوه ی
 به ره نگار بوونه وهی ئیوه له گه ل هه لومه رجه که دا به ناتا و او ده بینم. به م

شیوهی که ئیوه دریده‌خەن بابەتی کاری ئیوه بیدەرەتانه‌کانن. که‌وایه تکایه فیریان کەن ئەگەر گرفتاری نەدارین، با بە زۆر مافه‌که‌یان وەربرگرن. چۆنه که قسه‌یه‌کیش له‌وانه بکەن که هۆ و سه‌به‌بکاری نەدارین. هه‌لبەت ئیوه دەلێن ئەمانه کاریکی باشتەر نازانن. که‌وایه ده‌بی ئیزنی به‌بره‌کانیش بدریت ئازاد بن تا بگه‌رین، چونکه درنده‌یی به‌بر به‌هۆی ئەوه‌وه‌یه که به‌ خواردنی گیا رانه‌هاتوه. وادیاره له‌چاو ئیوه‌وه دادوه‌ره‌کانیش بیتاوانن که بریاریک بۆ ئەو که‌سانه درده‌که‌ن که ئیوه ده‌یانشارنه‌وه، هه‌مان ئەو که‌سانه‌ی که دزیان کردوه یان، خه‌لکیان بۆ راپه‌رین هان داوه تا چاره‌ی بیچاره‌یه‌کان بکەن. هه‌مان ئەو بیچاره‌یه‌یه‌ی که له‌ ئاسمانه‌وه نەهاتوون به‌لکو دروس‌کراوی ده‌ستی مروّفن. قانون ئەمر ده‌کا و کاری دادوه‌ریش ناچاریه و ئەگەر نه‌یکات برسی ده‌میته‌وه. هه‌ندیک هەن که ژیانیان به‌ کارخانه‌داری ده‌گوزهریت. کارخانه‌کۆی که‌رسته‌ی کاره که به‌بی ئەوانه، که‌سانی دی ناتاوانن کار بکەن. دابینکردنی داها‌تی کارخانه‌داره‌کان به‌م شیوه‌یه که ئەو که‌رسته‌ی کاره‌ی که هه‌یانه به‌ نرخیکی گران ده‌ده‌نه ئیجاره‌ تا که‌سانی دی مه‌جالی کاریان بۆ بره‌خسێ و وی ده‌چی چونکه بابیان ئەوانی کردوه به‌ کارخانه‌دار خۆیان تاوانیان نییه. ئەمانه بیتاوانن و ناکریت یه‌خه‌یان بگیرێ، به‌لام به‌هۆیانه‌وه که‌سانی دی برسی ده‌میننه‌وه. کارخانه‌داره‌کانی ئیوه ویژدانیکی ئاسووده‌یان هه‌یه له‌ کاتیکدا ده‌بووا ویژدانیان ناره‌حه‌ت بووايه. هه‌لسوکه‌وتی ئیوه له‌گه‌ل ئەم جۆره که‌سانه‌دا وه‌ک ئەو مروّفانه‌یه که گه‌لیک خیرخوازن و ویژدانیکی ئاسووده‌یان هه‌یه. به‌کورتی: ئەم قسانه چاره‌ی دهرد نین.

سه بارهت به پيويستبووني نه خلاق بو کومه لگه

کاتیک به خراپی نه خشه‌ی شه‌ریک دارپژرابی و به به‌راورد له‌گه‌ل نه‌و توانایه‌ی که هه‌یه نامانجه‌که‌ی گه‌لیک گه‌وره و شیوه‌ی جیبه‌جیکردنیشی که موکوورپی تیدا هه‌بی، له‌وکاته‌دا سه‌ربازه‌کان ده‌بی له‌پاده‌به‌ده‌ر بویر بن، ده‌بی سه‌ربازه‌کان له‌و نه‌سه‌ته‌می‌ه‌ی که له‌نه‌زانی سه‌رکرده سه‌ربازییه‌کان رووی داوه به‌زانی و بویرییه‌کی له‌پاده‌به‌ده‌ر شتیک بهیننه‌ئاروه.

داستانی نه‌خلاقیش به‌م شیوه‌یه. نان و شیر گرانه و ده‌ست ناکه‌ویت و ده‌سره‌نجی کار که‌مه و یان خه‌لک بینکارن. لی‌ره‌دایه که ده‌بیت نه‌داری له‌گه‌ل نه‌خلاقدا ئاویته‌ بیت، تا نه‌داره‌کان دزی نه‌که‌ن. له‌هه‌لومه‌رجیکی وادا ده‌بیستین که ده‌وله‌مهنده‌کان لایه‌نگری له‌نه‌خلاق ده‌که‌ن و دزی ناکه‌ن و ته‌نانه‌ت له‌نیو خو‌شیاندا راوه‌دووی نه‌وکه‌سانه ده‌که‌ن که دزییان کردووه. مه‌گه‌ر راوه‌دوونانی دز به‌لگه‌ی لایه‌نگری له‌نه‌خلاق نییه؟ نا، نییه، نابی بگوتری نه‌مانه لایه‌نگری نه‌خلاقن. چونکه هه‌ر بارودوخیک بوخوی نه‌خلاقیکی هه‌یه که ده‌بی له‌پله‌ی یه‌که‌مدا له‌به‌رچاو بگیری‌ت و ده‌بیت نه‌و ده‌ستوره نه‌خلاقیانه‌ی دی که تا ئیستا باو بووه و ئیستا ریگره، وه‌لابنری. له‌هه‌لومه‌رجیکدا که ئاماژه‌مان پندا ته‌نیا که‌سیک ده‌توانی لافی لایه‌نگری له‌نه‌خلاق لی‌بدا که تایبه‌تمه‌ندییه باشه نه‌خلاقیه سه‌رسامکه‌ره‌کان به‌پیویست نه‌زانی. واته کاریک بکا خوارده‌مهنی بو‌هه‌مووان هه‌بی. به‌گشتی ده‌کرا به‌پاستی بگوتری، له‌هه‌ر ولاتی‌کدا پیویست به‌له‌به‌رچاوگرتنی توندی نه‌خلاق هه‌بی، نه‌و ولاته به‌ده‌ستی که‌سانی لینه‌هاتوو ئیداره ده‌کریت.

سه‌بارەت بە نرخ و گەرنگی دادپەروەری

له هەندیک ولاتدا زۆر بە بالای دادپەروەریدا هەڵدەلێن. دەکرێ گومان لەوه بکری که لەم ولاتانەدا، جیگیرکردنی دادپەروەری کاریکی زۆر ئەستەمه. زۆر بەی خەلک ناتوانن بەشدارێ له ئیشی فەرمانگەیی دادا بکەن، بەهۆی ئەوهی که ئەوه‌نده فەقیر و بیچارەن که ناتوانن دادپەروەر بن یان هیچ له ئینساف تی ناگەن جگە له یارمەتیدانی خۆیان نەبێ. بەلام ئەو دادپەروەرییەیی که مرۆف بۆ خۆی دادوەری دەکا، که مەبایەخ دیتە بەرچاو. زۆرکەم پیش هاتووە که ئەم سەرکوئراوانەیی کۆمەلگە لەبەر عەشقیک که بۆ دادپەروەری هەیانە، دەستخۆشەنەیان لێ کرابێ. ئەوهی ئەمانە که میان لێی هەیه لەخۆبردووییە و چۆن لەخۆبردوو بن له کاتیکیدا خۆیان فەقیر و سەرکوئراون. ویستی دادپەروەریی کهسانی دی ئەو رەشبینییە دروست دەکا که له‌وانەیه ئەمانە تەنیا لەم کاتەدا له ئاسایشدا بن، بەلام له هەولێ دابینکردنی حەوتوو و سالانی داهاوون. هەندیک کهسی دی له‌و ترس و دلەراوکییەدا دەژین که نەوهک ئەو هەلومەرجەیی که دابینکەری تیری بەرەوامیان بوو، له ئاکامی راپەرینی سەرکوئراوەکاندا تیک بچیت. هەندیکی دی پارێزگاری له مافی کهسانیک دەکەن که دەیانەوی له داهاووندا بیانچەوسیننەوه.

له ولاتانیکیدا که به چاکی بەرپۆه دەبرین دادپەروەرییەکی لەرادەبەر پێویست نییه. له‌و شوێنانەدا خاویاریبوونی جییه جیکردنی دادپەروەری بەبی دادگەری نادۆزریته‌وه. هەر وه‌ها ئەوهی دەنالینتیت دەردی نییه. لەم ولاتانەدا چه‌مکی دادپەروەری دەستکرده و به شیوازیکی به‌که‌لک دەگوتری که قازانجەکانی خەلکی جیاواز هاوئاهەنگ بکا و به‌یه‌که‌وه بیگونجینی. گونجانندی دادپەروەری بەرچاو دەبێ. خەرجی زۆر هەڵدەگرێ و بۆ ئەو که‌سانە و بنەمالەکانیان که نادادپەروەرییان گران دەکه‌وی.

ویژانکاریبهک که فیرکاریبه

پاش ئه وهی که زحمه تکیشه کانی ولاتی سو. ئاغا کانیان راونا و دهسه لاتیان گرتهدست، کارهکان برهوی چاکی سهند. ئیدی کارخانه دارهکان له کیسهی ئه و که سانهی که قازانجی که رستهی کاری ئه وان بوون پارهیان به دهست نه دههینا و که رسته کانی کاریان به ژمارهیهکی زور دهنارده هر جیگایهک که دهستی مرؤف له کاردا بوو. له بهر ئه وهی که دهبووا فیری کارکردن به که رسته تازهکان بن و خه لکی شاره زایان نه بوو، که رستهیهکی زور خراپ ده بوو. هر زوو خه لک دهنگیان بهرز بووه وه که سه رهتا فیری کارکردن به که رسته کانمان که ن پاشان بومان بنیرن. نی-ین که شاگردی می-ین-له بوو، به رگریی له م کاره ده کرد. دهیگوت: پیاو کاتی چاک فیر ده بی که ئیشه که ی خراپ بکا. مه بهستی له چاک، هه مان خیرا بوو، چونکه کات به دهسته وه نه بوو.

جاریکیان ئاسنگه رهکان مشاریکی تازهی زور برنده و تیژیان بو داربره کانی سنوره دوورهکان، که تا ئه وکات به ته ور داریان ده بریه وه، نارد. داربرهکان پروایان به مشاره که نه بوو. سه ره رای ئه وه ده ستیان به برینه وهی ئه و داره باریکانهی که چیوی نه میان هه بوو، کرد. وهک بلئی مشار له ماست بدهی، به نه رمی بریه وه. داربرهکان چه په سان و داری قه به تریان که چیوی نه رمی هه بوو هه لبارد. پاش ئه وهی که ئه م برینه وهش به سه رکه و توویی کرا، چوونه سو رخی ئه و داره باریکانهی که چیوی سه ختیان هه بوو، پاشان داره ئه ستوره چیوسه خته کانیان بری. هه موو جاریک ده می مشاره که به ئاسانی ده بیبری و تی ده په ری. داربره کانی سه رمه ست له م هه موو تواناییه به سووده، کو لکه ی ره گی کونترین داریان هینا و مشاریان له سه ری تا قی کرده وه، به لام ئه م جار هشیان مشاره که

به باشی کاری ده کرد و گه لیک گهرم ببوو، به وه شه وه توانییان ئه م
کۆلکه دارهش شهق بکه ن. دار بره کان که له خۆبایی ببوون مشاره که یان له
به ردیکی گه وره گرت و برپیا نه وه، هه له بهت مشاره که شکا.

چهند که سیکیان باروبنه ی سه فه ریان پینچایه وه و به خه م و که سه ریکی
زۆره وه هاتن ه لای نی- ین که داوای مشاریکی نو ئی بکه ن. به شه رمه وه
گیرایانه وه که چۆن مشاره که هاواری کرد و شکا. نی- ین پیکه نی و
پرسیی: شاره زایه ک له گه ل مشاره که نه هاتبوو؟ گوتیان بیگومان، ئیستا
دیته وه یادمان که کاسانیک هاتبوون، نی- ین پرسیی: باشه ئه م شاره زایانه
ده نگیان نه کرد؟ گوتیان: ده نگی مشاره که به رزتر بوو. نی- ین گوتی:
مشاری نو ئیتان پین ده دن. چونکه شیوازی ئیوه مان به دل بووه. ئه گه ر
ئیمه ش وه ک ئیوه، به رده وام کاری دژوارمان نه کردبا، هه رگیز نه مانده توانی
مشاری دروست بکه ین که کۆلکه ی ره گی سه ختترین دار ببری.

زمانی بزوتنه کان له نه ده بییات دا

مه تی ده یگوت: کین- یه ی شاعیر ده توانی شانازی به وه وه بکا که
زمانی نه ده بیی نو ئی کردو وه ته وه. له سه رده می ئه ودا دوو شیوه و تار
باو بوو. یه کیان رازاوه و پۆشته و په رداخ که شیواز و ئاهه نگی نووسینی
هه بوو و خه لکیش زمانی وایان نه له په یوه ندیی کاری رۆژانه و نه به
بۆنه ی دیکه وه به کار نه ده هینا. شیوه که ی دییان، زمانیک بوو که له
هه موو شیو ئینیک به کار ده برا و ته نیا لاسایی کردنه وه ی قسه ی رۆژانه
بوو و هیچ شیوازیکی نه بوو. کین- یه زمانیکی به کار هینا که سروشتی
و شیوازی هه بوو. ئه و به سه رنجدان به و بارودۆخانه ی که گیانی
رسته ن، شیوه ی وتاری خۆی دروست کرد. ته نیا کاریک که کردی ئه وه
بوو که حاله تی دایه رسته کان و وای کرد که حاله ته کان له رسته دا

بەردەوام دیار بن. ئەو زمانەى بە دۆخدار ناوژەد کرد. چونکە دەربەری بزووتن و بارودۆخى مرۆڤەکانە. ئەوکاتە پستەکانى بە باشترین شیۆه دەخوینریتەوه که هاوکات لەگەل جوولەى تاییه تی لەشدا بگونجی. بۆ نمونە، ئەو بزووتن و جوولانەى که خاکەپایى، یان توورەبوون، یان باوەرپێهێنان و ترسان و ترساندن وینا بکا. زۆر جار لە بارودۆخیکى دیاردا (وەک سەرەخۆشى) حالەتگەلیكى زۆرتیش وەدەردەکهوئ (وەک، خەلک بە شاھیدھیتانەوه، دوورەپەریزی، بیویژدانى و ھتد...) کین پەى بەوه برد که گوتار کەرسستەى پەفتارە و دەیزانى کەسى که تەننەت لەگەل خۆشى دەدوئ پووئ لە کەسانى دیکەشە.

بابەتئى لە ناکارى مەزن (گرفتئى نووسینى میژوو)

سولتانی ولاتى وای بۆ بەرگری لە لافاو بەنداویكى دروست کرد. بەم بۆنەوه ھەندئ لە نووسەرەکان ستایشى ئەم ئەرکە مرۆڤانەى ئەویان کرد. ئەوان ئەوەیان لەبەرچاوە نەگرت که بەزۆر، خەلکى زۆرى که ھیچ زەوییهکیان نەبوو تا لە لافاو بترسن وەگەر خست و باجیکى قورسى بۆ دروستکردنى بەنداوەکە وەرگرت. بە شیۆهیکە که وئ دەچوو بەنداوەکە تەنیا ببوو کەرسستەیکە بۆ پارەوەرگرتن. ھەندیکى دى لە میژوونووسەکان بە لەبەرچاوەگرتنى ئەم بابەتە سولتانی ولاتى وایان سەرزنەنشست کردوو. ئەمانە ئەوەیان لەبەرچاوە نەگرت که بەنداوەکە بۆ بەرگری لە لافاو زۆر چاک بوو و سولتان بە زەحمەتیکى زۆر خەلکى کۆ دەکردوو و بەپێى شارەزایی دابەشى دەکردن.

ئەم دوو دەستە مېژوونوسە، شىۋازى مەزىيان نەدەزانى، پىشتىگىرىكىردن لە خەلكى وای دەتوانى بېتتە ھۆى پووتاندنە ھەيان. لە كاتىكدا خەلك لە دەمى خۇيان دەگرتە ھە تا باجەكان بەدن، دەنگى شەپۇلى ئاۋەكەيان دەبېست. لە پراستىدا سولتانی وای دەتوانى بە دەستىكى بەنداۋەكە دروست بکات و بە دەستەكەى دىكەى پارەكە ھەرگى. بەلام لە پەسنکردنى بارودۇخەكەدا جىاوازیبەكیان لە نیوان ئەم دوو کارەدا دیتە ھە. ھەك بلیى یەككىیان بەرگىی لە ھوى دى کردو ھە. بە شىۋەھەك كە مېژوونوسەكان، یەككىیان قەبوولە و ئەوى دى رەت دەكەنە ھە.

ماتریالیسى دژەنۆرم

مەتى دەگوت: شىۋەھەكى بېرکردنە ھى ساكارى بویرانە لە تاوتوئىکردنى زانستىدا بەكەلكە. ئەم كەمتەرخەمىیە، ترس لە بەرانبەركىکردن لەگەل مەسەلە ئالۇزەكاندا لەبەین دەبا. بۆ نمونە. دوكتۆرەكانى ئىمە بېننە بەرچاۋ كە ھەندىك جار سەررەپای بەكەلكىبون چەندە سەرچلن. كى بېر لە ھە دەكاتە ھە سەرىك كە ئازارى ھە ھە بەداتە بەر چەقۇ و بېكاتە ھە. یان لە قۇلىكى بپاۋ تالە دەمارەكان و ماسوولكە دەربھىنى و بە چەند تەلىك لە دەستىكى دەستکردى قايم كا. ئەم جۆرە كارانە پىۋىستى بە شىۋەھەك لە توندوتىژى فېكر ھە ھە. ترسان لە ئالۇزى كارەكان زۆرىك ئىفلىج دەكات، ئەمانە وادەزانن ھەموو ئە ھوى روو دەدات پىۋىستە. بەلام زۆرجار ھەموو ئە ھوشتانەى لە رەوتى كارەكەدا روو دەدەن لە پراستىدا تەنیا ھەندىكىان پىۋىستەن. دەكرى چاۋپۇشى لەوانى دى بكرى، یان بە شىۋەھەكى دى جىبەجى بكرى.

کاتی می-ین- له ته وای بارو دوڅه که ی گوړی، هیچ کات کارخانه یه کی دانه مزراند و پاره یه کی زوریشی ئالویر نه کرد و نه یده زانی چون شت ده گاته شار. له ئالوزی مه سه له کان نه ده ترسا و گرنگی به یه که به یه کی کاره ئاساییه کان بو وه پریخستنی کارخانه کان و ئالوگوړی پاره و گه یاندنی شیر به شار نه دا.

بڼه مای فله سه فله

مه تی ده یگوت: فله سه فله له به نندایه، ده بی سه ره له نوی ئازاد بکړی. قوتاییه که ی پرسپاری کرد: له به ندی کیدایه؟ له به ندی ئه و که سه انه دا که له هه موو شوینی دیل ده گرن. رو پرسپاری کرد: بو ده بی فله سه فله ئازاد بکړی؟ مه تی ولامی دایه وه: می-ین- له که خه لکی ولاتی سوی له به ند ئازاد کرد. بانگه شه ی ئه وه ی کرد وه که بو راپه راندنی ئه و ئه رکه یار مه تی له فله سه فله وه رگرتو وه. رو پرسپی: ده کړی بزانی ئه مه چ جوړه فله سه فله یه که بو وه؟ مه تی له ولامدا گوتی: گوتم که فله سه فله له به نندا بوو. به ند کرا وه کان بیریان له ئازادی ده کرده وه. رو گوتی: و ته کانت له باز نه یه کدا ده خولینه وه و به ره و پیشمان نابهن. مه تی گوتی: ئیمه به بزوتنیکی باز نه پیدا ده چینه پیش. ئیمه خو مان هه ندی شت ده لئین و ته گه لیکیشمان له پیشینیان پی گه شتو وه. بو هه لبراردنی هاو خه با ته کانمان له شه ردا، ریوشوینیکی زورمان دانا وه. هه موو ئه مانه به یه که راده جیگای بر وانیین و به رژه وه نندیه کانی هه موو شیان وه که یه که نییه. له ره وتی خه باتدایه که په ی به داخو ازیه کانیان ده به ین. له وانه یه ناچار بین به رهنگاری هه ندیکیان بی نه وه. هه موو کاره کان هه نگاو به هه نگاو جینه چی ده بی. رو گوتی: دوژمنه کانمان زانیاریان زوره. مه تی گوتی: ته نیا گوتنی ئه م بابه ته سه باره ت به دوژمنه کانمان به س نییه. دوژمنایه تی ئه وان له گه ل ئیمه، باس

له زانستی زور ناکات. پو پرسیی: دهکری بگوتری که ئه وان ماوه دیه ک بیریان کردووه ته وه و زانستی جوراوجوریان به دهست هیناوه و زور چوونه ته پیش. چون ده بی به رهنگاریان بینه وه. مه تی ولامی دایه وه: ئه وان ریگای بیرکردنه وه بیان لی به ستین. بو؟ به فیکری چاره ی درده کانمان نه بوون. چ مشووریکیان بو خواردووه؟ زور چوونه ته پیش؟ له وانه یه به و واتایه بی که له ئیمه دوور که وتوونه ته وه.

پاشان مه تی ئه م شیعره ی کین - یه ی خوینده وه:

ئییچینه وه له چاکه کان

وه ره پیشی! بیستو مانه که پیاویکی چاک ی
 خوت نه فرۆشتو وه، به لام هه وره تریشقه ش
 که له مالان ده دات له کپین نایه.
 له سه ر قسه ی خوتی، چاکه، قسه ت چ بو وه؟
 راستگویی، بیرو پای خوت درده بپی.
 کام بیرو را؟
 بویری؟ کئییه دوژمنت؟
 ئاقلی؟ بو کی؟
 چاوت له قازانجی خوت نییه؟
 که وایه دوای قازانجی کی که وتووی؟
 دوستیکی چاک ی،
 ئایا دوستیایه تی له گه ل خه لکانی چاک ده که ی؟
 ئیستا گوئی رادی ره: ئیمه ده زانین
 که دوژمنی ئیمه ی. به و بو نه یه وه ده مانه وی له ناوت به رین.
 به لام به له به رچاوگرتنی خزمه ته کانت و

خوو و ئاكاره باشهكانت، ديوارىكى چاكامان ههلبزاردووه
كه لهسهري راتگرين،
به تفهنگىكى چاك، ريژنهيهك گوللهى چاكت
پيشكەش بكهين و بتنيژين
به خاكه نازىكى چاك له زهوييهكى بهپيتدا.

هونهري ليخورين

مى-ين-له قوتابيهكانى فير كرد: كاتيك له جادهيهكى بارىكدا
ئوتومبيل ليدهخورن پيويسته ئاگادارى ئوتومبيلى پيش خوتان بن، دهن
پيكا دهن. چون ئاگادارى ئوتومبيلى پيشهوه بين؟ دهبي به شيوهيهك
ئوتومبيلى پيش خومان له بهرچاو بگرين. دهبي ئاگادارى تهواوى
ئوشتانه بين كه دينهسه رىنگاي ئوتومبيلى پيشهوه مان، چونكه
رؤشتن و وهستانى بهستراوتهوه به ههموو ئه و كۆسپانهوه. وهك
ئوه و ايه كه شوڤيرهكه ئوتومبيلى پيشهوهش ليدهخوريت. كاتيك شتت
ديته پيشى دهبي ئه ميس بوهستت. واته ئه گهر كۆسپىك هاته پيش
ئوتومبيلى پيشهوهى من، خوشم دهبي راوهستم، چونكه ئه و
بهستراوتهوه به م كۆسپهوه.
زور گرنگه له خومان بپرسين ئه وهى له پيش ئيمه وه ليدهخوريت، گريرداوى چيه.

سوننه تشکاندن

بیرکاریزانیک به ناوی (تا)^(۱) وینه‌یه‌کی ناریکوپیک کی بو قوتابییه‌کانی کیشا و داوی کرد پروبه‌ره‌که‌ی بیپون. قوتابییه‌کان وینه‌که‌یان به چهن‌دین سیگوشه و چوارگوشه و لاکیشه و بازنه و شتی دی که ده‌کرا پروبه‌ره‌که‌یان بیپوریت دابه‌ش کرد، به لام که‌س نه‌یتوانی پروبه‌ری راسته‌قینه‌ی وینه ناریکوپیکه‌که‌ی دیاری بکا. پاشان ماموستا که مقه‌ستیکی هه‌لگرت و وینه ناریکوپیکه‌که‌ی له په‌ره‌کاغه‌زه‌که جیا کرده‌وه و له تایه‌کی ته‌رازووی نا و وه‌زنی کرد. له لایه‌که‌ی تری ته‌رازووه‌که لاکیشه‌یه‌کی دانا که ده‌کرا بیپوریت دانا و ئه‌وه‌نده سه‌ره‌مقه‌ستی لی کرده‌وه که ته‌رازووه‌که هاوسه‌نگ بوو.

مه‌تی گوتی: ماموستا که په‌یره‌وی ماتماتیک بووه. چونکه به‌پیچه‌وانه‌ی قوتابییه‌کانی - که وینه‌یان به وینه به‌راورد ده‌کرد- وینه له پیوانه‌ها تووه‌که‌ی وه‌ک کوته‌کاغه‌زیک که قورساییی هه‌یه به‌کاره‌ینا و به‌م شیوازه پرسه‌که‌ی وه‌ک پرسیاریکی راسته‌قینه و بی ئه‌وه‌ی گرفتاری ریسا باوه‌کان بی‌ه‌ل کرد.

سه‌باره‌تا به بیپوستبوونی ریزلیگرتن

چاک وایه ریز له که‌سانی به‌که‌لک بگرین. کاتی ریز له که‌سیک بگیری، به‌که‌لکتر ده‌بی. له شوینیکا که که‌سیکی به‌ئه‌زمون قسه ده‌کات ده‌بی بیده‌نگی بیاریزی. ئه‌و که‌سه‌ی که بزانی و ته‌کانی به‌کار دینن، ژیرانه‌تر بیر ده‌کاته‌وه.

پادەربىرىنى مى - يىن - لە

ولاتى داگىركەرى (گا)^(۱) ھىرشى كىردە سەر ولاتى سو، ولاتى مى - يىن - لە، ولاتىكى دىكەى داگىركەر بە ناوى (ئى - يە)^(۲) دوژمنايەتتى لەگەل ولاتى گا ھەبوو، ھەربۇيە دەبۇيىست چەك و خوار دەمەنى بگەيەنئىتە ولاتى مى - يىن - لە . بۇ ئەو ھى پارىزگارى لە خۇى بىكات . خەلكى سو لە ۋەرگرتنى ئەم يارمەتتە دوودل بوون . مى - يىن - لە بى شىك و گومان گوتى: ھەندى جار پىۋىستە لە نىۋان ئەو ناۋەى لە كەسىكى دەننن و ھەلسوكەوتىك كە لەگەلى دەكەين جىاۋازى دابنىين . بەلام بەھەر حال دەبى ھەردوو كارەكە بگەين . لەبەر ئەۋەى مى - يىن - لە نەيدەتۋانى لە وتوۋىژ و دەنگداندا ئامادەبى، نامەيەكى بەم ناۋەرۆكە نووسى: تىكايە دەنگم بۇ ۋەرگرتنى يارمەتى و چەك لە داگىركەرانى ئى - يە لەبەرچاۋ بگرن .

شىۋازى جۇراۋجۇرى كوشتن

كوشتن شىۋازى جۇراۋجۇرى ھەيە . دەكرى بە چەقۇ سكى كەسىك ھەلبىرى، يان نانى بىردىرى، يان خود نەخۇشىيەكەى چارەسەر نەكرى . دەكرى كەسى لە شۋىنى دابىرى و تا گيان دەدات كارى لى بكىشىرى . لەۋانەيە كەسانىكىش ناچار بە خۇكوشتن بگەن، يان پەۋانەى شەرىيان بگەن و لەم شىۋازانە، تەنبا ھەندى لەم شىۋازى كوشتنانە لە ولاتى ئىتمەدا قەدەغەن .

1- Ga

2- I-Jeh

ناوبانگی نی- ین

مه تی دهیگوت: ناوبانگی نی- ین تیکه لی پیداهه لگوتنی ناقولا بووه. به هوی فراوانی ماده بونخوشه پیروزه کانه وه شیوه ی پاک و بیگه ردی هه یکه له کان دیار نییه. وهک بللی ویستیتیان عه ییی بشارنه وه. ئەم پیداهه لگوتنه تامی بهرتیل دهدات. هه لیهت ئەگه ر پیداهه لگوتن پیویست بی، ده بی به هه ر شیوه یه ک ئاماده بکریت. بو ئەوه ی کهسانی خراپ په سنی چاکه بدن، ده بی بهرتیلیان بدریتی. ئەوکات پیداهه لگوتن پیویست بوو. چونکه ریگا تاریک بوو و ئەوه ی ریبه رایه تی ده کرد به لگه یه کی رازیکه ری نه بوو. ئەو برسسیانه ی که هیچ کات سه وزبوونی دانه ویله یه کیان نه دیتبوو ده بووا توویان بچاندبا. ئاساییه که ئەمانه وایزانن که سانیک ناچاری کردوون به مشت گهنم فری بدن و په تاته له ژیر خاکدا بشارنه وه.

مه تی پیشنیاری نازناونک بو نی- ین دهکات

مه تی پیشنیاری کرد که ئەوهنده به بالای نی- ین دا هه لنه دن. به لکو به نی- ینی به که لک بانگی بکه ن. به لام هیشتا کاتی ئەو شیوه پیداهه لگوتنه نه هاتبوو. ماوه یه ک بوو ئەوانه ی به که لک بوون بی شانازی مابوونه وه. به شیوه یه ک که ناساندنی که سینک به سیفه تی چاک، توانای رابه رایه تی ئەوی نه ده گه یاند. مه تی هه رزوو زانی که پیشنیاره که ی بیکه لک بووه. ئەو گوتی: مه به ستم ئەوه بوو کهسانی به که لک به گه وره یی بناسرین. ئیستا ئەم داوایه ی من له بوونی نی- ین دا بووه به چیگای بره و. کومه لیک خه لکی به توانا و سته مکار که له رابردوودا حکومه تیان ده کرد، له هه ولی ئەوه دا بوون که به زحمه تکیشه کان بسه لمینن که گه وره ترین زالم هه مان به که لکترین مروقه. ئیستا که سینکی به که لک به مه زن ده زانن.

سەخلەتیی بەساللاچوان

سەخلەتیی بەساللاچوان کە شایانی داژداری و ھەلکردنە، لەویو دەی کە ئیدی ناتوانن بە پشتبەستن بە بۆچوونەکانیان کەسانی دی قانع بکەن، بۆیە پەنا دەبەنە بەر ھیزی کەسایەتیی خۆیان. تەمەنی ئەزموون ئیزنی ئەوەیان پێ دەدا پیشنیارگەلیک بکەن، بەلام زۆربەیی ئەزموونەکانیان لەیاد کردوو. ئیدی ھیزی پێویستیان بۆ راکیشانی دۆستایەتی نییە و ناچارن پشت بە ئەوینی رابردوو ببەستن. قسەیان بە دەنگیی لاواز دیتە سەرزمان، کەوايە دەبی لە پوویاندا بیدەنگ بین. لەبەر ئەوەی سەرەداوی قسە ون دەکەن، گوتارەکانیان درێژ دەبیتەو. یاخی و ستەمکارن، چونکە کەس خۆشی ناوین. بیتاقەت و کەمەوسەلەن چونکە بەزوویی دەمرن. رەشبینن لەبەر ئەوەی کە ناتوانن بە حەسابەکانیان رابگەن. دەبنە وەبیرھینەرەو دەی ئەزموونگەلیک کە لە رابردوودا لەگەلیان کراو. چونکە ئیدی ناكریت ئەزموونیان پێ بکريت. ئەو سوودەیی کە ھیشتا دەتوانن بیگەین بە سەختی لە چنگیان دیتە دەری و بە ئاسانیش ناكری پیش بە زەرەر و زیانیان بگیري. دەبی لەگەل بەساللاچواندا بەوپەری میھرەبانییەو ھەلسوکەوت بکريت.

خۆپەرستی

(یانگ- چو)^(۱) قوتابییەکانی فیر دەکرد: کاتیک دەلین خۆپەرستی خراپە، مەبەست شیوازی و لاتدارییە کە لەودا خۆپەرستی دەبیتە ھۆی گەندەلی. من دەلیم کە دەبی ئەم شیوہ و لاتدارییە بە گەندەل بزانی.

1- Yang-Tschu

ئەگەر بازىرگانەكان بتوانن كالاي خراپ بە بەھاي گران بفرۆشن، ئەگەر برەھىسى خەلكى دەستتەنگ بە ھەقدەستى كەم ناچار بە كارى دژوار بن، كاتىك بىرى خەلك لە داھىنانەكان بىبەش بىرىن و قازانچىش و دەدەست بىنن، ئەگەر برەھىسى ئەندامانى بنەمالە ھۆگر و گرفتار بىرىن، كاتىك بە زۆر ئىشەكان راپەرن، لە جىگايەك كە فېلبازى و دەسبىرى ئاكامى ھەبى و بە زىرەكى قازانچ دەست بىكەوى و دادخووزى بىتە ھوى زەرەر، ئەوكات دەلەين ھەموو ئەمانە خۆپەرستىن. ئەگەر كەسى بىھوى خۆپەرست نەبى ئىدى نابى دژى خۆپەرستى قسان بكا، بەلكو دەبى بارودۆخىكى وا بخولقېنى كە پىئويست بە خۆپەرستى نەبى. وتاردان دژى خۆپەرستى بەو مانايەيە كە بىانەوى بارودۆخى بخولقېنن كە خۆپەرستى بە گونجاو، يان تەنانت بە پىئويست بزنان. كاتىك خوراك زۆر و خوراك كەم بى، يا ھەمووان لەبرسا دەمرن، يا ھەندىك خۆپەرستانە ھەلسوكەوت دەكەن و زىندوو دەمىننەوہ.

خۆپەرستى عەيب نىبە بە مەرجىك زىان بە كەسى دىكە نەگەيەنى. تەنانت دەكرى رەخنە لە كەمبەونى خۆپەرستى بگىرى. خۆپەرستى ھەندىك و كەمبەونى خۆپەرستى لاي ھەندىكى دىكە، بارودۆخى بى ئارام و قەرار دىننە ئاراوہ. ئەوہى كە بە رادەى پىئويست خوى خۆش ناوى، ئەوى كە ھەلومەرج بۇ خۆشويستى خوى ناخولقېنى، ژنىك كە بەدواى سابووندا ناگەرئ تا خوى خاوين بكاتەوہ، پىاويك كە دواى زانست ناكەوى تا زانيارىبەك بەدەست بىنن، ئەوہى دواى كەرستەى سالامەتى خوى ناكەوى و وەك سەگى گەر لە سوچىك دەكەوى، كەسانىك تووشى نەگەبىتى خوى دەكات. كەسىك كە رازى بە ژيان لە كۆلىتىكى شىداردايە و ئىزن دەدا بە لاوى پشتى لەژىر بارى كارى پىرەھمەتدا بچەمىننەوہ و بە زانيارى كەم رازىبە، شىوازىكى دىندانە بە كۆمەلگە دەدات. ھەروہا ئەو

کهسانهش که کولیتی شیداری بو نیشته جیویون پیشان ددهن و پشتی دهچه میننه وه و له زانیاری به دوری دهگرن.

بو دارابوونی خۆپه رستییه ک که زیان به کهس نه گهیه نی، ده بی بارودوخیک بخولقیندری که خۆپه رستی سالم به ره م بی. که سانیک که له بارودوخیکی وادا ده ژین یارمه تی نه وه ددهن که نه م خه سه له ته گشتگیر بی.

سه بارهت به گۆرینی شیواز و که رسته ی نیش

مه تی ده گیپراوه: سی پیاوی ولاتی سو له گه ل سی پیاوی ولاتی گا شه پریان بو. پاش شه پریکی دوورودیژ دوو کهس له پیاوه کانی سو کوژران و له شه پرکه رانی گاش یه کیکیان به سه ختی و یه کی دیش به سووکی بریندار بوون. له و بارودوخه دا پیاوه ته نیا که ی سو هه لات. تیکشکانی سو مسوگر بوو. به لام هه لاتنی پیاوه که ی سو کوتوپر هه موو شتیکی گۆری. خه نیمه که ی ولاتی گا که وته دوا ی، به لام به ته نیا، له به ر نه وه ی که هاو پریکانی بریندار بوون. شه پرکه ره که ی سو نه م تاکه که سه ی کوشت و بی دوا که وتن ها ته وه سه ر دوو خه نیمه برینداره که ی و به بی زه حمه ت نه وانیشی کوشت.

نه م خه باتکاره ده رکی به وه کردبوو که هه لاتن هه میشه شکست نییه، به لکو له وانه یه بیته هوی سه رکه وتن.

مه تی له دریژه دا گوتی، ده بی به شیوازیکی شه پرکه ری ولاتی سو بلین دیالیکتیکی. له به ر نه وه ی ده رکی کرد که دوژمن له لایه نیکی تاییه ته وه ناسازگاره. هیشتا هه رسیانیا ن ده یانتوانی شه پرکه ن، به لام ته نیا یه کیکیان ده یوانی هه لی. له وانه یه باشتره بو تریت که هیزی

شەپكەرى دوژمن كامل بوو، بەلام هیزی هەلاتنیان دەبوو سە بەش. ئەم ناسینە جودایی ئەوانی مەیسەر دەکرد.

سەبارەت بە ستمکاری و بەرگەى زولم گرتن

مەتى دەیگوت: سووریون لەسەر ئەوێى كە نابى زولم قەبوول بكريت، گرنگر لەوێه كە داوا لە خەلك بكريت ئینساف لەبەرچاو بگرن. ئەوانەى كە بۆیان دەپەخسیت كە ستمکاری بكەن زۆر نین، بەلام ئەوانەى تەحەممولی زولم دەكەن زۆرن. هاودەردى لەگەل كەسانی دى كە لە هەمان كاتدا هاودەردى لەگەل خۆت نەبى، جیگای بپوا نییه. بەلام دەكریت بپوا بە خەمى خۆخواردن، كە لە هەمان كاتدا هاودەردییه لەگەل كەسانی دى، بكەى.

سەبارەت بە درێخى و هەلەى تاك

مەتى دەیگوت: دەلین ساریژکردنى ئەو ئازارانەى كە كەسێك بە بیتاوان تووشى دەبى دژوارتره لە دوورخستنهوێى سزای هەلەیهك كە كەسێك كردووێهتێ. من پێجەوانەى ئەو بێر دەكەمەوه. ئەو ئازارەى كە بەبى تاوان بە من دەگا ئەوێهەندە بۆم ئەستەم نییه. بەلام بەلایهك كە من هۆكاری بووم، لەنیوم دەبا. بە هەر حال من خۆم بە بەرپرسی زۆریك لە كەموكوورپیهكان دەزانم كە بەپوالهت درێخیهكەى لە منەوه نەبووه. بۆ نموونه، بلابوونهوێى نەخۆشى و تەنانهت شەپ ئەوهم بێر دینیتەوه كە هەلەى من لەم نیوهدا چ بووه؟

سه بارهت به هه لسوکهوتی هاوړهگه زبازهکان

زورچار په خنه له هاوړهگه زبازهکان دهگیری که ئه مانه سیمایه کی پر له ناز به خو دهگرن و کاتیک له گه ل دهوړوبه ریاندا قسه دهکن هه لسوکهوتیان بو که سانیک که ههستیکی هزارویان ههیه، گالته جارانه یه. به لام مه گهر هه لسوکهوتی پیاوان له گه ل خانمهکان جگه له وهیه؟ یان دهبی ناز و کرشمه و خوده رختن به مهستی شه هوهت له هه رکوی دهبینری به ناروا بزانی، یان له هه رکوی که دهبینری به هیند ورنه گیری.

سه بارهت به داپوشینی عه ییهکان

مه تی دهیگوت: دارابوونی عه ییب گرنگ نییه، تهنانهت ئه گهر هه ولی چاره سه رکردنیشی نه درئ. به لام داپوشینی عه ییب خراپه. ئه وهی که نه توانی به وجوره که هه یه خوی پیشان بدا، خه سار به که سانی دی دهگه یه نیت. چون که سی ده توانی له گه لت بیته شه ر که عه ییهکانی تو نازانی. هه ولدانت بو خوناندن به وشته ی که نیت له هیزی شه پرکردنت که م دهکاته وه. بو نمونه، له وه ده ترسی ئه گهر دوسته که ت به ترسنوکی تو بزانی جیت بهیلی؟ به لام ده بی ئه و له ناکامی ترسنوکی تو بترسی. به م جوره چاره سه ری بو ئه و ئاسانتره تا بو تو. به ومه رجه ی ئاگادار بیته. ئه گهر که سیک تهنانهت دروزنیش بی، ده بی لانیکه م به باشترین دوستهکانی بلئ که وایه، له وباره یه وه ئیدی نابی درو بکا.

سه بارهت به خيانهتي ژن

له مهتییان پرسى ئایا پیچهوانهى ئاکاره ژنیک خيانهت له میردهکەى بکات. مهتی گوتی: له ولاتیکدا که دهبی هه موو شتی بکری، بۆ نموونه پیاڵهیهک چای و جیگای خه و کتیب و باوهشی ژنیک، ناکری له کهس داوا بکری ئهوهی که کریویهتی به مالى خوی نه زانی. مهگەر کاتییک ژوورییک له مالىکدا بهکری دهگرین، خاوهنمال دهتوانی هاوکات ئه و ژووره به کهسیکی دیکهش بدا بهکری؟ ئهگەر ژنیک پارهی وهرگرت و باوهشی بهکری دا، ههلبهت پیچهوانهى ئاکاره که ئه م باوهشهی بداته کهسیکی دیکهش، مهگەر له سهری ریک کهوتیتن. بهلام لهوهها ولاتیکدا ئهگەر ژن باوهشی بهکری نه دا، برسی و بیخانمان ده مینیتتهوه، هه ربویه ژنی خائن ریکهوتنیکی گهندهل و گهنیو له ژیر پی دهنی. ئهگەر خوی به رووتی نه فروشی، شتیکی نابی که رووتی خوی پی داپوشی. به رای من له ولاتیکی وادا، هه موو شتییک به پیچهوانهى ئاکاره، هه م هاوسه رگیری و هه م خيانهت له هاوسه رگیریدا.

شیوازی مهزن

شیوازی مهزن زانیارییهکی زانستییه که بابهتهکەى بریتییه له پیکهینانی یهکیهتیهکان و تیکدانیان، که لکوهرگرتن له گۆرانکارییهکان و به سترابهی بهوانهوه، پیکهینانی گۆرانکارییهکانه و گۆرانی پیکهینه رهکان، پرژوبلاوکردنهوهی یهکینهکان و کوکردنهوهیانه، نه بوونی سه ره به خوویی دژبه رهکانه له یهکدی و توانایی کوکردنهوهی دژبه رهگهلیکه که یهکدی رهت ناکه نهوه. شیوازی مهزن، ناسینی گۆرانکاری دهروونی و مهعنهوی دیاردهکان و شیوهی که لکوهرگرتن لییان ده رهخسینی. شیوازی مهزن فیری هیتانهوهی پرسیارگه لیکنان دهکات که ریگا بۆ کردهوه والا دهکەن.

هونه‌ری داخستنی راهینان

هەر مامۆستایەک دەبێ لەبیری بێ که لەکاتی خۆیدا واز لە وانەوتنەوه بێت. ئەمە هونه‌ریکە که فیزبۆونی ئەستەمه. کهم کهس دەتوانی لەکاتی گونجاودا راستی بکاته جینشینی راهینانه‌کانی خۆی. زۆر کهمن ئەوانەیی که بزائن ئیدی وانەکانیان گەیشتوووته کوتایی. هەلبەت لامان سەختە ئەگەر ببینین خۆیندکاره‌کانمان هەمان هەله‌کانی رابردووی ئیمه دووپات دەکەنەوه، سەرەرای ئەو هەولانەیی که بۆ دووریکردن لە هەله‌ داومانە. ئەوه‌نده‌ی که به‌بێ رینیش‌اندەرمانه‌وه خراپه، داوانه‌کردنی رینوینی له پەندگۆکانیش دەتوانی ناخۆش بیت بۆیان.

هه‌لومه‌رجی شو‌رش

می‌ین‌له‌ ده‌یگوت: ده‌بی گه‌لیک هه‌لومه‌رج ئاماده‌ بی تا شو‌رش پوو بدات. به‌لام هه‌یج سه‌رده‌میکی نه‌ده‌ناسی که له‌ودا ئیشی شو‌رشگه‌زانه‌ داخرا‌ی.

سه‌باره‌ت به‌ به‌رپه‌رچدانه‌وه‌ی ئا‌کاری فه‌رمی

جاریکیان مه‌تی سه‌باره‌ت به‌ رسته‌ی به‌ناوبانگی "ده‌بی که‌سانی دیکه‌ت وه‌ک خۆت خۆش بو‌ی" گوتی: ئەگەر کریکاره‌کان وا بکه‌ن هه‌یچکات ناتوانن سیستمیک وه‌په‌چن که له‌ودا ئەگەر بیه‌و‌ی که‌سانی دیکه‌ی خۆش بو‌ی ده‌بی خۆی خۆش نه‌و‌ی. چه‌وسینه‌ره‌کان به‌رده‌وام ئامۆزگاریی ئەخلاقیی کریکاره‌کان ده‌که‌ن. ئامۆزگاریی وانەیی ئەخلاق ده‌دن له‌ کاتیکدا هه‌لومه‌رجی ژیان به‌ده‌ئخلاقیمان فێر ده‌کات. به‌لام خه‌لکی زه‌حمه‌تکیش له‌ شه‌ر له‌گه‌ل چه‌وسینه‌ره‌کاندا، سه‌رتاپا ده‌بنه‌ ئەخلاق.

می-ین-له دهیگوت: ئەخلاقى ئیمة ئەوهیه که له شهڕ لهگهڵ زالمهکان و چهوسینهرهکاندا یارمهتیدهرمان بێ
مهتی دهیگوت: نهادهکان دهست و دلتاوالهن، برسئییهکان میواندارانیکی چاکن، ئەوانه‌ی پاشه‌که‌وتی کهسانی دیکه کۆ دهکه‌نه‌وه خۆیان پاشه‌که‌وت ناکهن.

مهتی دهیگوت: پتر له‌وه‌ی که له مهرگ دهترسین، ده‌بێ له ژيانى خراپ بترسین. له‌وانه‌یه هه‌ندیک جار پێویست بکات که ژيانى خراپمان بخه‌ینه مه‌ترسئییه‌وه بۆ ئەوه‌ی ژيانى چاکتر وه‌ده‌ست بینین. به‌لام هیچکات نابێ پیشوازی له مهرگی مسۆگهر بکه‌ین.

مهتی دهیگوت: برسئییه‌تى چیشتلینه‌ریکی خراپه. مامۆستایانى کۆنى ئەخلاق له‌سه‌ر ئەوه سوور بوون که ته‌نیا ئەو تايبه‌مه‌ندییه باشه ئەخلاقىانه جیگای ستایشن که له‌به‌ر خودى تايبه‌مه‌ندییه باشه ئەخلاقىیه‌کان ببه‌ باو. کا- مه به کریکاره‌کانى ده‌گوت دوورى له‌م جووره تايبه‌مه‌ندییه باشه ئەخلاقىانه بکه‌ن و ته‌نیا سه‌هرنجى ئەو خسه‌له‌تانه‌ به‌ده‌ن که قازانجه‌خشن. هه‌ندى جار که کۆمه‌لگه‌ گرفتارى به‌لایه‌ک ده‌بێ خه‌لك به‌ره‌و به‌ده‌سته‌هینان و کرده‌وه‌ی هه‌ندىک تايبه‌مه‌ندیى باشى ئەخلاقى بانگه‌يشت ده‌که‌ن. ئەگه‌ر ئەم شتانه بۆ ماوه‌یه‌ک پاش نه‌مانى به‌لاکەش به‌رده‌وام بێ، زۆر جار ده‌بیته‌ هۆى به‌لاگه‌لى نوێتر. ئەم خاله‌ زۆر جار سه‌باره‌ت به‌ خسه‌له‌تى وه‌ک بوێرى، نه‌به‌زى و خوێراگرى، عه‌شقى راسته‌قىنه و فیداکارى، به‌دى کراوه.
مه‌تى به‌دلتیاییه‌وه دهیگوت:

نازادى، خێره‌ومه‌ندى، دادپه‌روه‌رى، سرشست و به‌خشه‌نده‌یى، دیارده‌گه‌لیکن که سه‌روکارىان له‌گه‌ڵ به‌ره‌مه‌ینانه.

مه‌تى دهیگوت: هه‌لسوکه‌وتى چاک هه‌مان هه‌لسوکه‌وتى به‌ره‌مه‌ینه. چۆنه‌تیبى په‌یوه‌ندى له به‌ره‌مه‌یناندا سه‌رچاوه‌ی هه‌موو چاکه و گه‌نده‌لییه‌که.

مه تي دهیگوت: کا- مه و می- ین- له مه کته بی ئه خلاقیان نه هیئاوه.
مه تی به کریکاریک که زورکس به نه جیبیان ده زانی گوت: بیئازاری
تایبه تمندیی ئه خلاق چاک نییه.

مه تی دهیگوت: چاوچنۆکی، خه لکی ده سستکورت له نیئو ده با. ئه مانه
ده بی له ئاست خویان و هاوکاره کانیاندا پایه بهرز بن. خه بات ئه مه شیان
فیر ده کا.

مه تی دهیگوت: ئه وهی زیندوو هکانی خوش ناوی له ژیاندا شادی به
خویه وه نابینئ.

مه تی دهیگوت: ئه وانه ی که ته نیا خه ریکی چاکترکردنی ژیا نی
خویانن، ژیا نیکی خویرییا نه یان هه یه. مروقی په ست دزی له که سانی
دیکه ده کا، پیاوی پایه بهرز به خشه نده یی ده کا. ئه و کریکاره
خه باتکارانه ی من دیتوومن پیاوانیکی مه زن بوون.

سه باره ت به ئه رکی کریکاره کان

هه ندیک که س که کتیبی پیشینیا نیان به وردی نه خویندوو ه ته وه،
ده لئین: کریکاره کان له به رانه ر میژوودا ئه رک و به پرسیاریه تیا نیان
هه یه. ئه مه قسه یه کی پوچ و زیانبه خشه. کریکاره کان پیشکه وتووترین
به شی کومه لگه ی مروقایه تین، به مه رجیک ده رکیان به وه کردبی که
ئه گه ر نه جوولئین وه زعیان له وه خراپتر ده بی. به لام مروقایه تی هه یچ
قه رزیکی به سه ریانه وه نییه، به لکو قه رزاریانه. ئه رک و به پرسیاریه تی
واته راسپارده یی. که سانیک ئه رک و به پرسیاریه تیا نیان هه یه که نیردراو
بن. بۆ نمونه هه یچکه س ناتوانی بلئ ئه رک و به پرسیاریه تی من
ئه وه یه که پاروو یک نان به ده ست بیتم. کریکاره کان ده بی به گومانیکی
تایبه ته وه وریای هه موو ئه و که سانه بن که به دوا ی شتیکا ده یاننئرن.

سه‌بارەت بە بابەتییوون و لایەنگریی حزبی

له مه‌تیان پرسی: چۆن ده‌کری داوا له که‌سیک بکری که حزبی بی و له هه‌مان کاتدا پوانگه‌یه‌کی به‌حەق و هه‌مه‌لایه‌نه‌ی هه‌بی.

مه‌تی له ولامدا گوتی: ئەگەر حزب به‌ شیوه‌ی بابەتی له‌سه‌ر حەق و چاکه‌ بی، ئیدی جیاوازی له‌ نیوان حزبییوون و بابەتیووندا نییه.

پیوستبوونی یارمه‌تی

می‌ین‌له‌ که له‌ زینداندا بوو، به‌ درێژایی زستان له‌ په‌نجه‌ره‌ی زیندانه‌که‌یه‌وه‌ خواردنی به‌ په‌له‌وه‌ره‌کان هه‌دا و ده‌یگوت: ئەمانه‌ پیوستیان به‌ یارمه‌تیه‌، چونکه‌ هیچیان نییه‌ بیخۆن و ناشتوانن حزب پیک به‌ین.

سه‌بارەت بە حالی وینه‌کشه‌کان

- وینه‌کیشیکی لاو که‌ باب و براکه‌ی سه‌ولژهن بوون هاته‌ لای مه‌تی.
- ئەم گفتوگۆیه‌ی خواره‌وه‌ له‌ نیوانیاندا پووی دا. مه‌تی گوتی:
- له‌ تابلۆکانتدا بابت که‌ سه‌ولژهنه‌ نابینم؟
 - بۆ ده‌بی ته‌نیا وینه‌ی بابم بکیشم؟
 - نه‌ ده‌توانی قایقوانه‌کانی دیکه‌ش بکیشی. به‌لام ئەوانیش له‌ تابلۆکانتدا نین.
 - بۆ ده‌بی حه‌تمه‌ن قایقوان بیت. مه‌گەر له‌مانه‌ زۆر نین؟
 - هه‌لبه‌ت، به‌لام من له‌ خه‌لکی دیش که‌ ئیشی زۆر ده‌که‌ن و داها‌تی که‌م وه‌رده‌گرن، هیچ له‌ ئیشه‌کانتدا نابینم.
 - مه‌گەر ئیجازه‌ی ئەوه‌م نییه‌ که‌ هه‌رچیم بو‌ی بیکیشم؟

- هه‌لبه‌ت، به‌لام چت ده‌وی؟ قایقوانه‌کان له باریکی سه‌ختدان، پیویستیان به یارمه‌تیه، یان ده‌بی داوا بکن یارمه‌تیان بکن. تو ئەم بارودۆخه ده‌ناسی و ده‌توانی بیکیشیتیه‌وه. له کاتیکیدا خه‌ریکی کیشانی وینه‌ی گوله‌به‌پۆژه‌ی. ئیشیکی وا شایانی لیخوشبوونه؟
- من گوله‌به‌پۆژه ناکیشمه‌وه، چهند هیڵ و په‌له‌یه‌کن له‌گه‌ل ئەوه‌ستانه‌ی که له‌و ناوه‌دا به‌سه‌ر مندا دین.
- لانیکه‌م ده‌بی باری ناله‌باری قایقوانه‌کان کاری کردبیته‌ سه‌ر هه‌سته‌کانت؟
- له‌وانه‌یه‌ وابی.
- که‌وايه تو ئەوانت له‌بیر کردووه و ته‌نیا هه‌سته‌کانی خۆت له‌ زه‌یندایه.
- من له‌پیناو پیشکه‌وتتی وینه‌کیشان ئیش ده‌که‌م نه‌ک له‌پیناو پیشکه‌وتتی قایقوانه‌کاندا. به‌پیی حکمه‌تی مرو‌قايه‌تی ئەندامی ئەنجومه‌نی می-ین- له‌م که‌ ده‌یه‌ویت سه‌ته‌مکاری له‌ ره‌گ ده‌ره‌ینیت، له‌ وینه‌کیشاندا خه‌ریکی پیشخستنی شکل‌گه‌لی هونه‌ریم.
- قسه‌که‌ت وه‌ک ئەوه‌ وایه که‌ که‌سیک بلیت: کاتیک ئاشپه‌زم ژار له‌ خۆراکه‌که‌ ده‌که‌م، به‌لام به‌پیی حکمه‌تی مرو‌قايه‌تی پارهی ژاره‌که‌ ده‌ده‌م. باری قایقوانه‌کان له‌و پووه‌وه‌ خراپه‌ که‌ ناتوانن چیتر سه‌بر بکن. تا وینه‌که‌ی جه‌نابت کامل بیت، ئەوان له‌برسان ده‌مرن. تو هه‌ناردهی ئەوانی به‌لام کاتیکی زۆر بۆ قسه‌ فیربوون داده‌نیی. هه‌سته‌کانت له‌ شته‌ گشتیه‌که‌نه، به‌لام قایقوانه‌کان که‌ تویان بۆ راکیشانی یارمه‌تی نارده‌وه، هه‌سته‌تیکی پوون و ئاشکرایان هه‌یه، تو شتگه‌لیک ده‌زانی که‌ ئیمه‌ نایزانی، به‌لام قسه‌کانی هه‌مانن که‌ ئیمه‌ش ده‌یزانین. مانای چیه‌ی؟ فیری به‌کاره‌ینانی په‌نگ و فلچه‌ ده‌بی له‌ کاتیکیدا ئامانجیکی دیارت له‌

سه‌ردا نيبه. به لّام كه لكوه‌رگرتن له‌م كه‌رستانه ته‌نیا كاتيك ده‌توانی بیته‌گرفت كه بیانه‌ویت مه‌به‌ستیکی تاییه‌ت ده‌ربیرن. سته‌مكاره‌كان قسه له هه‌زار شت ده‌كهن، به لّام چه‌وساوه‌كان له چه‌وساندنه‌وه ده‌دوین. برۆ وینه‌ی قایقوانه‌كان بكیشه‌وه!

خۆه‌لّان

مه‌تی ده‌یگوت: خۆه‌لّان به بیكه‌لكبوون پتر ده‌بیینی تا خۆه‌لّان به به‌كه‌لكبوون. یه‌كیک له تاییه‌تمه‌نییه‌كانی به‌ناوبانگبوون و خۆه‌لكیشان، هه‌مان خۆه‌لّان به بیهودیه‌یه. زۆر كه‌س ده‌یانگوت: مامۆستا مه‌زنه‌كانی مۆسیقا و وینه‌كیشان ده‌بووا شانازییان به خۆیانه‌وه كردبا كه ئه‌وه‌ی ئه‌وان كردیان، كه‌سی دی نه‌یتوانیوه بیكات. به لّام مه‌تی ده‌یگوت: مامۆستا مه‌زنه‌كان شانازییان به‌وه‌وه ده‌كرد كه مرۆف ده‌توانی له‌م ئیشانه‌بكات.

ناشتی و شه‌ر

دیتمان كه: نه‌ته‌وه‌یه‌ك كه له‌گه‌ل نه‌ته‌وه‌كانی دیدا له ئاشتی‌دا ده‌ژیا، له نیوخۆدا په‌ره‌ی به شه‌ری چینه‌كان دهدا، به لّام شه‌ر له‌گه‌ل نه‌ته‌وه‌كانی دیکه كه دوابه‌دوای شه‌ری چینه‌كان هه‌لگیرسا، ئاشتی‌ کاتی چینه‌كانی لێ كه‌وته‌وه. سه‌ره‌رای ئه‌مه‌ش شه‌ری نه‌ته‌وه‌كان هه‌مان كات په‌ره‌ی به شه‌ری چینایه‌تی دهدا تا ئه‌و را‌ده‌یه كه ئاشتی‌ کاتی تیک دا و شه‌ری چینه‌كان كۆتایی به شه‌ری نه‌ته‌وه‌كان هینا.

هاندانی ههستی ناسیۆنالیستی خه‌لک

مه‌تی‌ش کۆچی بۆ ولاتی سو کردبوو. له‌وئ له‌گه‌ڵ کۆچه‌رانی ولاتی گی- ئل که هه‌موویان په‌ره‌وی سیستمی مه‌زن بوون ئاشنا بوو. ئەم کۆچه‌رانه‌ خۆیان به‌ خه‌ت‌بار ده‌زانی که کۆتاییان له‌ که‌لکوه‌رگرتن له‌ هه‌ستی ناسیۆنالیستی خه‌لکی گی- ئل کردبوو، ئیشیک که هه‌- یه به‌ بێشه‌رمییه‌کی ته‌واو کردبووی. ئەم قس‌انه مه‌تی ماندوو ده‌کرد. به‌ بێمه‌یلییه‌وه ده‌یگوت: کړیکاره‌کان و جووتیاره فه‌قیره‌کان هه‌ستی ناسیۆنالیستیان نییه. میژوو هه‌ستیکی وای تیدا پیک نه‌هیتاون. ئەگه‌ر هه‌ستیکی وایان تیدا په‌یدا بێ، شیتیه‌که که هه‌- یه له‌وانیدا چاندوووه و هه‌ربۆیه هه‌ستیکی قوول نابێ. با بلێن هه‌ستیکی وایان هه‌بووبی، چۆن ده‌مانتوانی که‌لکی لێ وه‌رگرین؟ به‌ چ مه‌به‌ستییک و به‌ چ بیانوویه‌ک؟ هه‌زار مه‌سه‌له‌ی چاره‌سه‌ره‌نه‌کرامان له‌ به‌رنه‌ردا هه‌بوو، به‌لام هه‌یچیان بۆ که‌سیک که سیستمی مه‌زنی له‌ سینهدا بوو، به‌ هه‌ستی ناسیۆنالیستی چاره‌سه‌ر نه‌ده‌کرا. شه‌ر له‌گه‌ڵ نه‌ته‌وه‌کانی دیدا بۆ مامه‌له‌ی ئه‌ربابه مه‌زنه‌کان پێویست بوو. به‌لام ئیشی ئیمه به‌شه‌ر دروست نه‌ده‌بوو، ته‌نانه‌ت شه‌ر ئیشی ئیمه‌ی له‌نگ ده‌کرد.

سه‌باره‌ت به‌ دژایه‌تیکردنی ئه‌و په‌ندانه‌ی به‌ندمان ده‌که‌ن

مه‌تی ده‌یگوت: ئه‌وه‌نده‌ی که گوێرایه‌لی له‌ ئامۆژگاریه‌ چاکه‌کان به‌سووده، گوێرایه‌لی له‌ ئامۆژیاره‌ چاکه‌کان مه‌ترسیداره. ئاکه‌مه‌که‌ی ئه‌وه ده‌بێ که ئیدی ئامۆژگاره‌بیه‌کان هه‌لناسه‌نگین و به‌کاره‌یتانی ئامۆژگاری هه‌لنه‌سه‌نگاو، واته‌ نه‌گۆردراو و ناسازگار، گیلانه‌یه. ده‌بێ به‌ ئامۆژیاره‌کان بگوتری سه‌ره‌رای پێشنیاره‌کانی خۆیان، پێشنیاری دیکه‌ش سه‌باره‌ت به‌و شتانه‌ بکه‌ن که نایانه‌وئ سه‌رنجی بده‌ن.

په ندوه رگره کانیښ دهبی ټه و په ندانه له گوی بگرن و له بیریان بمینی بۆ
ټه و کاته ی که نه توانن، یان نه یانه وی گویرایه لی په ندی دیکه بن.

سه باره ت به هه ټسه نگاندن و به رابه ری

مه تی دهیگوت: کاتی ده کوی قسه له نابه رابه ری بکوی که
هه لومه رچی یه کسان دابین کرابی. هه وه ل ده بی هه نگاوه کان له ټاستدا
دابیری، تا ده رکه وی چ که سینک ټازاتره.

خودموختاری نه ته وه کان

مه تی دهیگوت: خودموختاری نه ته وه کان به شیکه له سیستمی گوره
و، دریژهی دایه: به و مه رجه ی گه شه به سیستمی گوره بدا.

سه ربازه به ټه ده به کان

له یه کیک له پاریزگاگاندا سه ربازه کان به هاوکاری جووتیاره کان
شورشیکیان ریک خست و ټه فسه ره کانی خو یان، جگه له کوره
جووتیاریک که هاتبوه ریزبانه وه، کوشت. له شه ره کانی دواتردا
سه ربازه کان ټه رکی زوریان به سه ر ټه ټه فسه ره دا ده سه پاند، تا ټه وه ی
که جاریکیان ټه و له بهر هه له یه ک یه کیکانی به توندی سزا دا. پاش ټه وه
ټیدی سه ربازه کان به ټه ده ب بوون و هه لسوکه وتیان به ته واوه تی گوردرا.
خواردنی ټه ویان به جیا ده هینا و ټیدی وه ک پیشوو به بی راویژکردن
له گه لی، بۆ هیچ مه ټمورییه ټیکی مه ترسیداریان نه ده ناردا. پاش شه ش
مانگ به سه ر ټه م رووداوه دا ټه فسه ره که خوی کوشت.

سەقامگیری و بیسەرۆبەرەیی

مەتی دەیگوت: ئەو پستەییە هی هو- ئی که دەلیت: "قازانجی گشتی له سەرۆوی قازانجی تاکەکه سییه" بە پوالت باس له سەقامگیرییه ک دەکا. بەلام له راستیدا پیشاندەری گەرەترین بیسەرۆبەرەیییه. ولاتیک که له ودا، ئەوهی بۆ کۆمەلگە بەکه لکه به زەرەری تاک بی و ئەوهی بۆ تاک به سووده بۆ کۆمەلگە بیکه لک بی، خۆی بیکه لکه. هو- ئی لای وایه که سایه تیی ولات له ودا وینا کراوه. هەر بۆیه دروشمه کهی به سادەیی وای لی دی: قازانجه کانی هو- ئی له سەرۆوی قازانجی یهک به یهکی تاکه کانی ولاته.

خۆپەرستی

چۆن به رنگاری خۆپەرستی بینه وه؟ دەبی ولات به شیوه یهک ریگ بحریت که جیاوازی له نیوان بهرژه وهندی تاک و بهرژه وهندی گشتیدا نه میتی. له ولاتانی بیسامانی وهک ولاتی هو- ئی، خۆپەرستی شتیکی ترسناکه. له کۆمه لگه ی ریکوپیکدا خۆپەرستی تاکه کان له بهرژه وهندی کۆمه لگه دایه.

سەبارەت بە ئەرکی تاکه کان

له کۆمه لگه سامانگرتووه کاند، پیویست به وه ناکا بهرده وام قسه له ئەرکی تاک به رانبەر به ولات بکریت. له م کۆمه لگه یانه دا فشاریکی وا به سه ر تاکه وه نییه. ژیان ئاسانه. که هه له یهک له یه کئ پووی دا، بی په له کردن، به لام به بی دواکه وتن چاک ده بی. ئیشیک که یه کیک بۆی نه کریت، که سانی دی ده یکه ن. ئەگەر یه کیک نه هاته سه ر ئیشه که ی به راده ی پیویست که سانی دی هه ن.

لایه‌نگری مه‌تی له‌نی - ین

مه‌تی لایه‌نگری له‌نی - ین ده‌کرد. له‌و باسه‌دا که ئایا پیکهینانی سیستمی نوێ له‌ ولاتیکدا ده‌ره‌خسیت، ین نه‌، برۆای وابوو که ده‌بی ئیشه‌که له‌ ولاتیکه‌وه ده‌ست پێ بکری و له‌گه‌ل پیکهینانی له‌ ولاتانی دیکه‌دا، کامل بکری. بیناکردنی نه‌زمی نوێ له‌ ولاتیکدا به‌ هه‌مان راده‌ بو پیکهینانی سیستم له‌ ولاتانی دیکه‌دا پێویسته‌ که ده‌ستپیکردنی نه‌زمی نوێ له‌ ولاتانی دیکه‌ بو کاملکردنی سیستم له‌ ولاتیکدا پێویسته‌.

بابه‌تیک له‌ شیوازی گه‌وره‌

له‌ ده‌ستپیکاری شه‌ری گه‌وره‌دا، که‌سانیک له‌ ئه‌نجومه‌ندا، چاوه‌روان بوون که لانیکه‌م کریکارانی هه‌ندیک له‌ ولاتان پێش به‌ به‌شداریی ولاته‌کانیان بو نێو شه‌ر بگرن. ئه‌مانه‌ وایانده‌زانی که ولاتان ناتوانن به‌ جه‌ماوه‌ری زحمه‌تکێش بسه‌لمینن که شه‌ر پێویسته‌. لێره‌دا دوو بابه‌ت هه‌یه‌. یه‌که‌م ده‌رکه‌وت که بو هه‌لگه‌رساندنی شه‌ر پێویست به‌وه نه‌بوو که کریکاره‌کان پێویستبوونی قه‌بوول بکه‌ن. شیوازی کاریگه‌رتر هه‌بوو تا ئه‌وان بێ برۆاش بچنه‌ شه‌ر. دووه‌م جه‌ماوه‌ریکی زۆر له‌ کریکاره‌کان باوه‌ریان به‌ پێویستبوونی شه‌ر هه‌بوو. له‌پاستیدا سه‌رتاپیی ده‌زگای ئابووری، داخواری شه‌ر بوو. ئابوورییه‌کی وا پێویستی به‌ شه‌ر بوو. ئه‌و کریکارانه‌ی دوودل بوون له‌وه‌ی که ده‌بی ئه‌م داموده‌زگایه‌ وه‌پێچری، ین پێچانه‌وه‌ی مومکینه‌، باوه‌ر به‌ پێویستبوونی شه‌ر دینن. پاش ئه‌وه‌ی که له‌ لایه‌ن کریکاره‌کانه‌وه به‌ره‌هه‌ستکارییه‌ک دژ به‌ شه‌ر ده‌رنه‌که‌وت، ین ئه‌گه‌ر ده‌رکه‌وت لاواز بوو، زۆریک له‌ ئه‌ندامانی ئه‌نجومه‌ن دلنیابوون که کار له‌ کار ترازاو. می - ین - له‌ دژ به‌و جووره‌ باوه‌رانه‌ ده‌وه‌ستایه‌وه‌. هه‌ر بۆیه‌ ده‌بی له‌ داها توودا ناسازگاری

دهرکه وئ. به پِروالته خه لک یه کدلن و دهولته گه لیک زورداره. به لام زه بروزهنگ گه یشتووته ئه وپه ری خوی. هیزی دهولته له و زهخته دایه که له کریکارهکانی دهکا. ئه م سیستمه ئابوورییه که له سهر کریکارهکان گران راده وهستا، ئیستا پاریزه ریکی دیکه ی پیدا کردوه، له گه ل ئه مه شدا له سهر کریکارهکان گران دهکه وئ.

مهتی و ئاکار

مهتی دهیگوت: که متر رسته م دیوه که به "دهبی تو" دهست پی بکا و له سهر زمانم رهوان بی. لیره دا مه به ستم رسته گه لیکه به چه مکی گشتی، رسته گه لیک که به ردهنگه که ی هه موو خه لک بی. به لام یه ک رسته م ئه دلله: تو دهبی به ره م بهینی.

به راورد کردن

(لو)^(۱)، نووسه ری پرنواوزه و خو شه ویست دهیگوت: پینووسه که م له زیړه، پهیره وی له ئه مره کانم دهکری، ژنه که م به وه فایه و ئه نتیکه کانی ماله وه م ره سهنن و دۆسته کانم هه لکه وته ن. مهتی دهیگوت: پینووسه که م له ئاسنه، ته مه نناکانم نادیده دهگرن و ژنه که م له گه ل که سانی دیدا دهروات. قوتابیان و دۆسته کانم به هه مان راده تووشی هه له دهن که خوم تووش ده بم. ته نیا تابلویه ک که هه مه به ده لیکه ی هه رزانبایی له ئیشیکی جیگای گومانه، سه رسور هینه ر نییه؟

بیرگه‌لی مه‌ترسیدار

پاش ئەوه‌ی فه‌یله‌سووفی چینی، مه‌تی، له‌ خزمه‌ت که‌سایه‌تییه‌کی پایه‌به‌رز گه‌رایه‌وه، به‌ قوتابییانی گوت، زۆربه‌ی باسه‌کانی که‌سایه‌تییه‌ پایه‌به‌رز له‌سه‌ر بیرگه‌لی به‌ناو مه‌ترسیدار بوو، مه‌تی ده‌یگوت: جه‌نابیان زۆر خێرا و توند، به‌لام ناروون و داخراو قسه‌ی ده‌کرد. به‌لام جیگای سه‌رسوورمان نییه‌ ئەگه‌ر بیرگه‌لی وه‌ک "ئه‌وه‌ی ئیش ده‌کات پێویستی به‌ خواردنه‌"، یا "بۆ دروستکردنی پرد پێویستمان به‌ پردساز هیه‌"، یا "باران له‌ ئاسمانه‌وه‌ ده‌باریته‌ سه‌ر زه‌وی"، به‌ بۆچوونی ئه‌و مه‌ترسیدار بن. باوه‌رم پێ که‌ن ئه‌و هه‌سته‌م لا په‌یدا بوو که‌ چوونه‌ قالمی که‌سیکی واوه، زۆر مه‌ترسیداره.

دوکتۆری ناسیاسی

فه‌یله‌سووف مه‌تی سه‌باره‌ت به‌ ئالۆزیی ولات له‌گه‌ل چه‌ند دوکتۆریک قسه‌ی ده‌کرد و داوای لێ کردن که‌ یارمه‌تی چاکسازی ولات بده‌ن. ئەمانه‌ ده‌یانگوت ئیمه‌ سیاسه‌تمه‌دار نین و هه‌ر به‌و هۆیه‌وه‌ داواکه‌یان ره‌ت کرده‌وه. مه‌تی له‌ ولامدا ئەم چیرۆکه‌ی گێڕایه‌وه:

دوکتۆریک به‌ ناوی (شین-فوق)^(۱) به‌شداریی له‌ شه‌ری خاقان (مینگ)^(۲) بۆ داگیرکردنی پارێزگای (شنزی)^(۳) کرد. له‌ نه‌خۆشخانه‌ سه‌ربازییه‌ جیاوازه‌کاندا ئیشی کرد و ئەوه‌نده‌ ئیشه‌که‌ی چاک بوو که‌ له‌ مه‌کته‌به‌ پزشکییه‌کاندا هه‌لسوکه‌وتی ئه‌ویان کردبووه‌ سه‌رچه‌شنی وانه‌وتنه‌وه. ئه‌و ده‌سته‌ ده‌ستکرده‌ی که‌ ئه‌و دایه‌ینابوو، بۆ ئه‌و سه‌ربازانه‌ی که‌ له‌ شه‌ردا ده‌ستیکیان

1- Chhin- Fu

2- Ming

3- Chensi

لهدهست دابوو، ناوبانگی دهکرد. کوشکی خاقان ئەم قسانه‌ی ئەوی به سه‌رنجدان به بایه‌خی دوکتورییه‌که‌ی لاگران نه‌بوو و چاوپۆشی‌یی لێ دهکرد. چونکه کاتی پرسییاری بیروبۆچوونی ئەویان سه‌بارهت به نووسینه‌کانی (کی-ین)^(۱)، پیاویکی ئاژاوه‌گیر که شه‌ر، داگیرکردنی خاکی ولاتانی دیکه، گوێرایه‌لیی سه‌ربازه‌کان، داموده‌زگای خاقانی و هه‌قده‌ستی که‌می جووتیار و زه‌حه‌تکێشه‌کانی ئیدانه دهکرد، لێ کرد، ده‌یگوت: ئە‌گه‌ر فه‌یله‌سووف بام له‌م باره‌یه‌وه بیروبۆچوونیکم ده‌بوو، ئە‌گه‌ر سیاسه‌تمه‌دار بام له‌وانه بوو به‌ره‌هه‌لستی داموده‌زگای خاقان بیا‌مه‌وه، سه‌رباز نیم که سه‌رپینچی بکه‌م. له‌ پێشه‌ی پزشکیدا ناتوانی هه‌موو ئە‌م ئی‌شانه‌ بکه‌ی. ته‌نیا یه‌ک شت ده‌توانی و ئە‌ویش ئە‌وه‌یه که که‌سانی دیکه ناتوانن، ئە‌ویش چاره‌سه‌رکردنی برینه.

سه‌ره‌پای ئە‌مه شین-فۆ جارێک له‌ هه‌لومه‌رجیکێ تایبه‌تدا ئە‌م بابته‌ مه‌زن و لوژیکییه‌ی وه‌لانا. کاتیک دوژمن خه‌ریکبوو ئە‌و شاره‌ی که خه‌سته‌خانه‌که‌ی ئە‌وی تیدا‌بوو داگیر بکا، به‌ په‌له‌پرووزی هه‌لاتبوو نه‌کا به‌ تۆمه‌تی لایه‌نگری له‌ خاقان بکوژری. دیتیان به‌ جلوبه‌رگی جووتیاریه‌وه خزیوه‌ته‌ نیو هیله‌کانی دوژمن و له‌ ترسی هێرش‌ی دوژمن، خه‌لکی ده‌کوشت و له‌ ولامی که‌سانیکدا که‌ ره‌خنه‌یان له‌ هه‌لسوکه‌وتی ده‌گرت فیلسوفانه‌ گوتویه: چۆن ده‌توانم وه‌ک دوکتور خزمه‌ت بکه‌م له‌ کاتیکدا وه‌ک مرۆف کوژرابم.

هونهری بیئرځ

کين- يه دهیگوت: په څڼه گرتن له هونهری بیئرځ و داخوازیکردنی هونهری چاکتر، یان به که مزانینی زهوقی خه لک چ که لکیکی هه یه؟ له جیاتی ده بی پرسیار له هه مووان بکړی: له بهر چی تریاک یو خه لکی؟

گومان و دوودلی

(دق)^(۱) که شاگردی مه تی بوو گوتی: ده بی له ئاست ئه و شته ی که به چاوی خو مان نه مان دیوه به گومان بین. له بهر ئه م بیرو باوه ره نه رینییه قسه یان پی گوت و ئه و به دلگرنی مال هوه ی ته رک کرد. ماوه یه کی به سه ردا تی نه پهری که دق گه رایه وه و له بهر ده رگادا گوتی: قسه که م راست ده که مه وه: ده بی له ئاست ئه و شته ی که به چاویش ده بیینین به گومان بین. پرسیاریان کرد: پیوانه ی دوودلی چییه؟ گوتی: ئاره زووی کرده وه.

پیپراگه یشتن به نه خلاق

مه تی دهیگوت: شتی وام نه دیوه که له وه زه ره رمه ندر بی یو ئه خلاقى مرؤف که به نه خلاق رابگه ی. که سانیک ده لین: ده بی راستیت خوش بوئ، به لین به جی بهینی و له پیناوی پاراستنی چاکیه کانداه بات بکه ی. به لام داره کان نالین: ده بی سهوز بیت و میوه که ت راست به ره و زهوی بهر ده یته وه و کاتی که با هه لده کا ورنکه بخه یته گه لاکان.

سه بارهت به ناسازگاری دیاردهکان

یهکی له شیوازهکانی ئیشی می-ین- له دۆزینهوهی ناسازگاری له دیاردهیهکی بهروالهت یهکدهست و هاوشیوهدا بوو. کاتیک کهسانیکی دودی که له بهرانبهر گرووپهکانی دیکه دا یهکه یهکی یهکگرتوویان پیک هیناوه، شیمانهی ئهوهی دهکرد ئهمانه له نیو خویاندا زور ناتبا و تهنا تهت له گهله یهکدا دوژمن بن. بههوی ئهوهی که بهرژه وهندی ههندیکیان له گهله بهرژه وهندی ئهوانی تر دا ناکۆکه. سه ره رای ئه مه ش، هه لسه وکه وتی ئه م گرووپه له گهله ئه وانی دیدا، هه لسه وکه وتیکی به ته واده تی و هه میشه یه کده ست نه بوو. به م شیوه یه گرووپه که، دیارده یه کی ته واه و کامل و یه کشیوه نییه، به شیوه یه ک که به رده واه له گهله گرووپه کانی دیکه دا له دژایه تیدا بی و دوژمنایه تی بکا. به لکو په یوه هندییه کان له گوراندایه و به رده واه- هه رچه ند به خیرایی جیا وازه وه- یه کسانیی گرووپه که له خویدا و ناسازگاری له گهله گرووپه کاندا، له گوراندایه. کا- مه کاتی خوی هوشداری دایه کریکاره کان، ئه ربابه کانی خویان به شیوه ی گرووپیکی یه کده ست و هاوئا هه نگ نه بینن، له راستیدا هه مان ئه رکی ناحه قی که هوی یه کگرتوویی چه وسینه ره کانه، له هه مان کاتدا دووده سته یی ده خاته نیوانیان. ئه مانه دوژمنی یه کن و له زوریک له مه سه له کاندا بوچوون و هه لسه وکه وتی جیا وازیان هه یه. کریکاره کان ده توانن که لک له و ده رفه ته وه ربه گرن. هه له به ت ئه مه کاتیک مه یسه ر ده بیته که له هه مان کاتدا هه رگیز یه کگرتوویی چه وسینه ره کان له یاد نه که ن.

خه لکیکی زور می-ین- له یان به مروئیکی زیره ک و فیلباز ده زانی که دۆستایه تی له گهله دوژمندا ده کا تا له کۆتاییدا به سه ریدا زال بی. به لام ئه م بوچوونه هه له بوو، به چاوپۆشین له وهی که به پینی بوچوونمان، خیا نه تیکی وه ها به باش، یان خراپ بزانی. له راستیدا هه ندیک شت دپته پیش که

گرووپیک له چهوسینه رهکان له بهرهنگار بوونه وهی گرووپیکی دیکه دا، داکوکی له داواکارییهکانی کریکارهکان بکن. نهک له بهر کریکارهکان به لکو له بهر بهرژه وهندی خویان. یه کگرتتی دلسافانه ی کریکارهکان له گه ل ئه م که سانه دا، تا ئه وکات که له م پیگه یه دا بوون، دهره خسا. کارخانه دار و بازرگانه کان که له خه باتیاندا دژ به دهره به گه کان پشتیوانی کریکارهکانیان له گه ل بوو و به یارمه تی ئه وان به سهر دهره به گه کانداسهر که وتن، له هه مان کاتدا زالمانه ترین چهوساندنه وهیان دهره حق دهکردن. سهره رای هه موو ئه مانه، کا- مه پیی وابوو که کریکارهکان کاریکی دروستیان کردوو، چونکه به شیوه یه ک سوودیان له سهرکه وتتی دوژمنه کانیان دهبرد. بازرگانی و بهرهمه یانی پیشه یی له وه به دوا به ئازادییه کی پتره وه پیش که وت. هه رچه ند ئه مه ناوهندهکانی چهوساندنه وه ی کریکارهکانی ده بووژانده وه. به لام هه ر ئه م ناوهندانه، زیدی ئازادی ئه وانیش بوو.

بچووکتترین یه که چییه؟

کۆنگ بنه ماله ی خسته به رباس. مه تی گوتی: له وانیه ئه مه له سه رده می کۆندا راست بووبی. بنه ماله کان له به ران بهر یه کدا پاریزگارییان له مال و مولکی خویان ده کرد. ئه مرۆ مال و مولکیکی وا له کوئی په یدا ده بی؟ هه موو ئه زموونه کان هی باوک بوون، چونکه ته نیا ئه و بریارده ر بوو. ئه مرۆ ئه و ته نیا زه بری بهر ده که وئ و ته نیا جیگای برینه که ی بۆ ده مینیتته وه. لاوه کانیش له م چه شنه برینانه یان هه یه. ئه وانیش وهک باب ه کان زه بریان بهر ده که وئ. به لام له شوینی دیکه. چونکه له دهره وه ی مالی بابیان ئیش ده کن. له و سه رده مه دا باب چاره سه ریی ده زانی، ئیستا ئیدی نازانی.

مه تی قوتاییهکانی فیر کرد: بچووکتترین یه که له و شوینه پیک دیت که ئیش ده کریت، یان له و شوینه ی به دوا ی ئیشدا ده گه رین. لیره دا ته واوی

ئەزمونەكانى ژيان كۆ دەيىتەو، زانايبى ئەم يەكەيە پترە لە زانايبى يەك بە يەكى ئەندامەكانى دىكە. كۆمەلگە برىتى نىيە لە كەسەكان، بەلكو برىتتەيە لە بچووكتىن يەكەكان. ئەگەر كۆمەلگە بىيەوئ بچووكتىن يەكەكان دەتوانن لىك ھەلۆھشەين. بەلام تاكەكان بەخىرايى دواي پىكەينانى بچووكتىن يەكەى نوئ دەكەون. تاك بە ئەندامبوون لە بچووكتىن يەكەدا ھىز و توانا وەرەگري.

كۆنگ دەيگوت: پىكەينانى بنەمالە بە رىكەوت نىيە. كۆر و كۆمەلەكانى دى بە رىكەوتن. مەتى گوتى: لەوانەيە ئەمە لە سەردەمانى كۆندا وەرەست گەرابى. مەگەر ئەمرو بە رىكەوت نىيە كە كام ژن مێرد بە كام پياو بكا تا منداليان بىي؟ ئەگەر رىكەوتىك نەبى تەنيا لەبەر ئەوئەيە كە كۆر و كۆمەلگە ھەيە كە لەودا ژن و مێرد ھاودەم و ھاوكارى يەكترن. قوتاييانى **كۆنگ دەلين** سوودىك كە مەرفەھەكان بەرھەمى دىنن دەچىتە گىرفانى كەسانىكى دايارىكراو، ناچىتە گىرفانى ھەمووان. من لە ھەموو شوينى مەرفەھەكان دەبينم كە ئىش بو كەسانىكى دايارىكراو دەكەن، بەلام لەم بابەتە رازى نىم. ھەزم لى بو ئىش بو خويان بكەن. بچووكتىن يەكە نايەوئ دەسكەوتى تاكەكان بچىتە كىسەيەكەو، **كۆنگ دەليت**، دەبى مندالان دايك و بابى خويان خۆش بوئ، بەلام خۆشويستن بە ئەمر نىيە. بو دەبى واز لە ھەمووان بىنن و تەنيا دايك و بابيان خۆش بوئ؟ ئەندامانى بچووكتىن يەكە پىويست ناكە يەكدييان خۆش بوئ، تەنيا دەبى ئامانجى ھاوبەشيان خۆش بوئ. بنەمالەكان ئارامن، بەلام بچووكتىن يەكەكان پرن لە جوولە و خزمەتكارى يەيوەندىي و گوروتىن و وروژاندن. بنەمالەكان لە خزمەت جوداييدان.

کا- مه و دامه زرانندی سیستمی مه زن

کا- مه به کریکاره کانی دهگوت: دووری له و که سانه بکه ن که مؤعیزه دهکن، دهبی ئیوه سیستمی مه زن دامه زریئن. ئەمانه ئاخوند و مه لان. ئەمانه دیسان به دوای خه یالی پروپووج، ئیشگه لیکیان بۆ له بهرچاو گرتوون. جاری بینه زمیی مه زنتان دهخه نه ئەستۆ و جاریکی دیکه دهلین سیستمی مه زن دامه زریئن. له راستیدا ئیشی ئیوه ئەوهیه که سه روسامان به ژیانی خۆتان بدن. کاتی بهم ئەرکه وه سه رقالن سیستمی مه زنیشتان دروست کردوه. ئەو ئەزمونه تالهی که بیسه روبه رهیی مه زن فییری کردوون و سه ره پای ئەمهش، چه ند ئەزموونیکێ چاک که هاوکاره کانتان له هه ندیک له راپه رینه کان وه ده ستیان هیتاوه، ده بیته رینوینی ئیوه. به لام ئەو خانوه دلخوازه ی له میشتکانتادیه تا کوتانی دوایی بزار دروست مه کن. کاریک بکه ن که تا ئەو جیگای ده لوئ ده ستان ئاواله بی. له بهر ئەوه ی کاتی دانانی نه خشه ئاسانتر ده کری باس بکری، کاتی پیاده کردن و دروستکردنی، شتگه لیکێ زۆر به زهین ده گن که کاتی دانانی نه خشه که شاراوه بووه، وریا بن نه بنه کۆیله ی ئارمانی بهرز، ده نا به زووی ده بنه نوکه ری مه لاکان.

هونه ری په سه ن

مه تی ده یگوت: ماوه یه ک له مه و پیش کین- یه ی شاعیر ده پیرسی له سه رده می ئیمه دا شیعرگوتن سه باره ت به په سنی سروشت په وایه؟ له ولامدا گوتم، به لئ. پاش ماوه یه ک که دیسان بینیم پرسیارم کرد: شیعرت له په سنی سروشتدا هۆنیوه ته وه؟ گوتی: نه. پرسیم بۆ؟ گوتی: جاریک هه ولم دا په سنی دهنگی بارینی دلۆپی باران به و شیوه یه بکه م که هه ستیکێ خۆش بداته خویته ر. له م باره یه وه فیکرم کرده وه و چه ند دیریکم نووسی. ته نانه ت بۆ ئەوانه ی که میچیکیان به سه ره وه نییه و

كاتىك دەيانەوئى بخەون ئاۋ لە لەشيان دەتكى. لە بەرانبەر ئەم ئەركەدا ترسم لى نىشت و پەشىمان بوومەو. لەگەل ئەوھى كە دەمويست ھەليخريتم گوتم: خۇ ھونەر چاۋى نەپريووتە ئەمرو. سوۆزى باران ھەميشەيىە. ھەربۇيە شيعريك لە پەسنيدا دەيتوانى بە نەمرى بمينيتەو. كين- يە بە خەمبارييەو ھە گوتى: بەلى، ئەو روژەي كە ئيدى باران تەكە بەسەر نووستوويەكدا نەكا، دەكرى لەو شيعرانە بگوترى.

كۆنە نويىەكان

يەككە لە قوتاببيەكان بە مەتى گوت: ئەوھى فيرمان دەكەي كۆنە. كا- مە و مى- ين- لە و زور كەسى ديكە ھەمان وانەيان وتووتەو. مەتى ولامى دايەو. چونكە ئەمانە ديريەن، يان لەبەر ئەوھى لەوانەيە لەبىر بكرىت، يا كەسانىك وابزانن تەنيا لە رابردودا وەرەاست گەراو، دەلييمەو. ئەي ئەوھى نيبە كەسانىك ئەم وانەيان لا نويىە؟

ژيانى خۇتان رىكخەن

مەتى دەيگوت: بيناكردى شار و پرد و دروستكردى ئۆتۆمبىل و بەرھەمھيتانى گەنم بەس نيبە. دەبى سەروسامان بە ژيانى خۇشمان بەدەين. شارەكان لەسەر بنچينەي ريساكان دروست نەكراون. لە ھەركوئ خانوويەك ھەبوو خانوويەكيان لە تەننشتى ساز كرد و شەقام گەيشتە شەقاميكي دى. بەلام پاشان لە كاتى خۇيدا شارسازەكان دەسبەكار بوون. بەحوالەشەوھ شارگەلى پر لە نەگبەتيمان ھەيە كە لە پرووى نەخشەوھ سازكراون و نەشياو و نالەبارن، كەموكوورپى لە ئيشكردن بە نەخشە نيبە، بەلكو لەوھەدايە كە خودى نەخشەكان خراپ بوون.

سه بارهت به ولاتان

ئه گهر پتر له وهی که له په یوه ندیی مرۆقه کاندای ئیزن پیدراو و شیایوی تهحه ممولکردنه، تهحه ممول بکهین، بوار به ولاتان له په یوه ندییه کانیان له گهل یه کدا بدهین، به رههم دهگه نیت. ئه گهر یاساگهل، یا بی یاساگه لیتی تاییهت بو داموده زگای ولاتیک له بهرچاو بگرین که ته نیا بو خودی ده زگاکه باوبی، داموده زگای ئیداری ولاتمان به شیوهیه کی نامرۆقانه، کردووه ته شیوازیکی بان مرۆقانه. دهولت مافی ئه وهی نییه له سهرووی مرۆقه وه بی! زورچار دهوله ته کان دهلین که ئیش بو میللهت دهکه نه که بو خویان، بهم شیوهیه تاوانه کان و نایاساییه کانی خویان به رهوا داده نین. بهلام تاوانکردن به بیانوی ئه وهی که بو که سیکی دیکه کراوه، نایته ئیشیکی په سه ندرکراو. دهوله تیک که به بی کوشتن و دزیکردن له ناو دهچی، ده بی له ناو بچی!

ژباننامه ی تاکه کان

دهزانی که نه ته وه کان چ قازانجیکیان له تومارکردنی میژووی خویان کردووه. هه مان قازانجیش به تاکه کانی مرۆق دهگا ئه گهر میژووی خویان بنووسنه وه. مه تی دهیگوت: چاک وایه هه رکه سه و دیرۆکناسی خوی بی. ئه وکات به سه رنجیکی پتر و داواکاری پر بایه ختر دهژی.

بوچوونی هه ئه ی می-ین- له ئاشکرا ده بیته

پاش ئه و گۆرانکاریه مه زنه ی که می-ین- له زهویی به سه ره رعهیه ته کاندایه بدهش کرد، زانیانی سیستمی مه زن له ولاتانی ده ره وه سه ریان له ولاتی سو سوورما و نکۆلییان لی کرد. هه مووان له سه ره ئه وه

هاوړا بوون که دهبی زهوی بدريته جووتیارهکان بهلام پلانی می-ین- له
 دابهشکردنی زهوی بهسهر جووتیارهکاندا نهبوو. نامانجی نهوه بوو که
 کشتوکالی بهرفراوان به شـیوازی بهرههمهینانی بهکومهل بی، نهک
 زوربوونی وردهمالیکهکان. می-ین- له سهـرهتا خوئی له ههلدان بو
 ریځخستنی ئابووری گهـوره پاراست تا به سهـرنجدان به ئارهزوه
 بهرفراوانهکانی جووتیارهکان، ئهوان بهرهوخوئی راکیشی. زورکس به
 تومهتی نهوهی که بویه زهوی بهخشیوه تا له یکهـم ههلدا وهریگریتهوه،
 به فریودهر ناویان برد. ههندي بهوه تومهتباریان کرد که بهرنامهی
 حزبیکی دیکهـی دزیوه که بهردهوام داوای زهوی بو جووتیارهکانی
 کردووه، تا ئهـم حزبه لهناو بهریت. بهلام لهوه لومهـرجهـدا ئیشی نهو تهـنیا
 کردهوهی سیاسی بوو. نهوهی سهـرنجراکیش بوو که می-ین- له بو
 نهوهی پیویستبوونی گورینی بهرنامهکهی له نهـنجومهـنهکهی خویدا
 بسهلمینی، تهـنیا کهلکی له بوچوونی سیاسی وهردهگرت. بهروالهت نهویش
 نهیدهزانی که لهو قوناغه سهـرهتاییهـدا، به هوکاري ئابووری، نهدهکرا
 ئابووری مهزن بینا بکا. چونکه بو بهنهـنجامگهـیانندی کاریکی نهوتو
 سهـرهرای گورانکاری سیاسی، پیویستی به شوړشی پیشهـسازیش بوو.
 کشتوکالی بهکومهل بهبی کهلکوهـرگرتن له کهرستهی ماشینی، له
 کشتوکالی تاکهکهسی باشتر نهبوو. تهـنانهت چند سال پاش نهوهدش
 مهکینهی پیویست بهدهستهوه نهبوو. ههربویه ئیشهکهی می-ین- له که
 پهسني داخوازی جووتیارهکان بوو، وهراست گهـرا و بهلگهـی پیویستیـشی
 بو نهـم ئیشه پهیدا کرد.

خووه نه‌شیاوه‌گان

مه‌تی ده‌یگوت: ده‌بی واز له رو‌یشتن بو شو‌ینن بئینن که به رو‌یشتن پی‌ی ناگه‌ین و واز له باسکردنی بابه‌تگه‌لیک بئینن که به‌باسکردن کو‌تایی پی‌ی نایه و ده‌بی بیرکردنه‌وه له بابه‌تگه‌لیک که به بیرکردنه‌وه چاره‌سه‌ر نابیی، له‌سه‌ر ده‌رهاو‌یژین.

ئامۆژگاری مه‌تی

مه‌تی ده‌یگوت: ده‌بی هه‌میشه ده‌رگا ته‌نانه‌ت له‌پشتسه‌ر دۆستیک که رو‌یشتوو ده‌بخری، ده‌نا هه‌وا زۆر سارد ده‌بی. کین-یه گوتی، مومکین نییه له‌وه ساردتر بی. مه‌تی گوتی: بو، له‌وانه‌یه.

به‌رده‌وام دوا‌ی خو‌یندن بکه‌وه.

مه‌تی گوتی: ته‌نانه‌ت سه‌یرکردنی ترسی نیوچاوانی ئه‌وانه‌ی که ریزیان لی ده‌گرین، شایانی فیربوونه.

می-ین-له ده‌یگوت: ده‌بی وه‌ک راستی لی‌پراو و تووره‌ بین

می-ین-له به‌رده‌وام نمونه‌ی له توندوتیژی و بو‌یری توندی ده‌سه‌لاتداره‌گان ده‌هینایه‌وه و ده‌یگوت: سه‌یر که‌ن که خو‌یان ده‌خه‌نه چ مه‌ترسییه‌که‌وه و چون به‌لینه‌کانیان له‌ژیر پی‌ی ده‌نین و واز له پیرو‌زییه‌کانی خو‌یان دینن و ئارام ناگرن تا قازانجیک به‌ده‌ست بئینن و زیانی که‌متر ببینن. له‌وانه‌وه فیری ده‌سه‌لاتداری بن.

مه‌تی قوتابیه‌کانی فیر کرد: شو‌رش له نه‌دۆزینه‌وه‌ی چاره‌سه‌ره‌کانه‌وه سه‌ره‌له‌ده‌دات.

ئەۋەي لاي مەتى پەسەند نەبوو

مەتى ھەزى لە ھەژنگرتنى سەرى سال و مائئاوايىکردن و ديارى پيشكەشکردنى پۇژى لەدايىبوون نەبوو. نەيدەويست خەلکى بېچارە بېنى و نەخشەپىي بۇ داھاتوو دانەدەنا. ھەزى نەدەکرد چىژ لە شيرىنى سەركەوتنەکان وەرگى و گلەيى لە نامورادىيەکان بکا و لە دواساتەکان بەھرمەند بى. بەبى ئامادەيى و بى بابەت گوتارى نەدەدا. ھەزى لە ئاوردانەوہ لە جوانىيەکانى سروسشت نەبوو. دەيگوت: تيگەيشتن لە دەستپىكى گورانكارىيە راستەقىنەکان ئەوئەندە دژوارە كە مەجالى سەرنج بۇ شتى دىكە نامىنئەتەوہ.

سەبارەت بە جوانىيە ھەقىقەت

ھەندى جار (كى-ين-لە)^(۱) ليكچواندى "جوان وەك ھەقىقەت"ى بەكار دەھينا. كەسيك يان نارازىيەك پىي گوت: چەندە ناھەز دەبوو ئەگەر ھەموو كات ھەقىقەتەمان بزانيا؟ كى-ين-لە بەتوندى رەتى داىوہ.

سەبارەت بە ماناي چەند وشە

سروسشت: سروسشت بەو شتەنە دەلئەن كە مرؤف دروستى نەكردبن و لەبەر ئەوہى تەواوى ئەو شتەنە بۇ بەردەوامبوون دەبى بەرھەميان ھەبى، تەواوى دروستكاروہەكانى سروسشتيش كە مرؤف دروستى نەكردوون، لە پىزى سروسشت بە ئەژمار دىن. ئەگەر جالجالۆكەش وەھا پىناسەيەك بۇ سروسشت بەكار بىنى، داوہەكى بە بەشيك لە سروسشت نەدەژمىردرا، بەلام مېزى باخەكە بۇى سروسشتە، پەرسنتى سروسشت

1- Ki-en-leh

له وهدايه كه شاره كانمان شياوى نيشته جييون نين. به لام سروسى دهستلینه دراویش شياوى نيشته جييون نييه. هوگريى دهريوانه كان و جووتياره كان به سروسى له پلهى يه كه مدا برىتيه له عه شق يان خووكرده به كارگه. دهريوانه كان دهلین كه به راستى ژيانى دهريايان خووش دهوى. ئەمه ئيشيكي دياره له چوارچيوه يه كى تايبه تدا. مه تي كه خوى نيشته جيى شار بو، دهىگوت: به گشتى سروسى كارم تى ناك. به لام هه ندئ له ديمه نه كانى سروسىم خووش دهوى.

خاك: هو- ئى هه ميشه به جوړيك وشهى خاكى به كار دههيتا كه مانايه كى جادوويى له خو بگري. كه قسهى له خاك و خوین دهكرده مه به سى ئه وه بو كه خاك هيزگه ليكي ره مزوى ده داته خه لك. مه تي پرايده سپارد كه به جيگاي خاك بلین مولك، يان خسله تگه لى وهك به پيت، وشك، كه مئو، رهش و وهك ئەوانه لى پى زياد بكن. ئاگادارى كردنه وه كه ماوه يه كه ئيدى زهوى بو جووتيار هه موو شتيك نييه به لكو پتر له وه، يان به هه مان پراده پئويستى به پهيىن و ماشين و دهسمايه يه.

سه بارهت به وولاتانه لى كه خه لك فيرى ئاكارى تايبهت دهكهن

مه تي دهىگوت: زور كهس په سنى وولاتانىك ده دن كه خه لك به ئاكارى تايبهت وهك دليرى، فيداكارى، ئوگري به دادپه روه رى و له و شتانه په روه رده دهكهن. به لام من گومانم له و وولاتانه هه يه. كاتى ده بيسم كه ده بى مه له وانه كانى گه ميبهك قاره مان بن، ده پرسم: مه گه ر گه ميه كه رزيوه، يان كوئه. ئەگه ر پياوئ ناچار بئ ئيشى دوو كهس بكا، يان كومپانياي گه ميبه وانى مائه پوچ بووه، يان دهيه وئ زورتر دهوله مند بئ و ئەگه ر پئويست به بلیمه تي گه ميه وان بئ، كه وايه كه رسته كانى گه ميه كه جيگاي بروا نين.

جووتيار و گا

مه تي ده يگوت: هو- ئي داواي له خه لک کرد به جهرگ و قاره مان بن. به و راده يه ي که ميشکي جووتيار لاوازه ده بي گاکه ي به هيزتر بي.

ناوبانگي خووي ناپه سند

له هه ندي ولاتدا پيش دي که هه ندي کهس به خووي ناپه سند ناوبانگ ده رکه ن. خووي وهک دپنده يي، ده مارگيري، پروتاندنه وه، چه وساندنه وه، روحي شه رکه ري، خو په رستي نه ته وه يي، قه بوولکردني بي ره خنه و نه و شتانه تا راده يه ک لاي هه مووان دلخوازه، ته نانه دلخوازي جه ماوه ري خه لکه. هه مووان به داخه وهن، به لام ددان به وه دا ده نين که نه م خووه خراپانه، پيوستن. نه گهر پرسيار بکه ي بو پيوستن ده لين: ماوه يه کي زور خووي ناپه سند له نارادا بووه. وهک خو شگوزهراني پايه به رزه کان، خوويستي باوه رپيکراوه کان و نه زاني گه وره کان و له و شتانه. بينگومان له هه لومه رچيکي وادا بو ولاتيک که داماو و لاوازيان کردووه، خووه گه ليکي زورباش پيوستن، به لام چاکتره ناپاکييه کونه کان قه ده غه بکه ن، هه روه ها نه و بارودوخه ي که نه و شتانه ي دروست کردووه له ناو بيري. نهک نه وه ي که خووي ناشيريني ديکه به کار بينن.

بارودوخئ که پيوستي به ئاکاري باش هه يه

جاريک که مه تي هيرشي کرده سه ر نه و ولاتانه ي که داواي نه خلایي باش ده که ن قوتابيه کاني پرسبييان: که وايه نه گهر داوايان کرد که ئاکاري باشمان هه بي ده بي مان بگرين؟ مه تي بيژاوه ستان ولامي دايه وه: خه لک چاره يه کي نيه جگه له وه ي که ئاکاري چاکي خو ي به کار

بئینی. تا کاتیک میللهت له چنگی دهسه لاتداره کاندایه ناچار دهبی به ئاکاری چاک دهرکه وی. ناچاره ئاکارگه لیک په پیره و بکا که دهسه لاتداران له سهه کار لابه ری. عه شق به ئازادی، خوازیاری جینه جیکردنی دادپهروه ری، بیباکی، خاویینی کرده وه، له خو بردووی و ریکوپیکبونه، هه موو ئه مانه پیویستن بو ولاتیک که به شیوه یه ک سامان بگری که بو ژیان پیویست به ئاکاری تایبهت نه بی. دهگری بگوتری ئه وه بارودوخی نه گبه ته که پیویستی به هه ولی زوری ئه خلایه هه یه.

بئینه ریوون له ئاکاری چاک

ولاتیک که له ودا خه لک خو یان ئیشه کانیان به دهسته وه گرتی پیویستی به سه رکرده ی کارامه نییه. له ولاتیکدا که ناحه قی نه کری عه شق به ئازادی پیویست نییه. کاتیک زولم له خه لکی نه کری، ههستی ویستی جینه جیکردنی دادپهروه ری ئه وهنده پیش ناکه وی. له شوینیک که شه ر پیویست نه بی، پاله وانیه تی پیویست نییه. ئه گه ر داموده زگای ئیداری چاک بن پیویست نییه خه لک زور چاک بن. هه لبهت ئه گه ر که سی ویستی دهتوانی زورچاک بی، هه رکه س به ویستی خو ی دهتوانی جوامیر، دادپهروه ر و پاله وان بی، به بی ئه وه ی زهره ر به خو ی و که سانی دیکه بگه ین.

برینه وه ی مووچه ی حکوومی بو شاعیران

مه تی ده یگوت: ئه و مووچه یه ی که ده ولتهت به شیوه ی شانازی دهیداته هه ندی له شاعیران، ره ش بینم دهکا. ئه مه کاتیک ره وایه که شاعیره که به به ره مه که ی خزمه تیکی چاکی به ده ولتهت کرد بی. مه به ستم خزمهت به ده ولتهت نه ک به خه لک.

به‌گشتی، موچه‌دان له به‌رانبه‌ر داهیتانی به‌رهمیکی ئە‌دهیبی جوان، ره‌وا نییه. ده‌ولت نابج به‌بی ئە‌وه‌ی خزمه‌تی وه‌رگری دیاری بدا. له کاروباری کولتووریدا ده‌ولت نوینه‌ری خه‌لک نییه و ده‌بی خوی لی به‌دوور بگری. شاعیره‌کانیش نابج به‌بی ئە‌وه‌ی خزمه‌تیکیان کردبی پاره له ده‌ولت وه‌رگرن. ده‌نا به‌ شیوه‌یه‌کی ترسناک به‌ ده‌ولت و ئە‌و ئیداره‌یه ده‌به‌ستریه‌وه. به‌لام ده‌ولت ده‌توانی بو دابینکردنی ژبانی شاعیران پاره‌ی وه‌رگیترانه‌کانیان بداتی. وه‌رگیتران ئیشیکه که شاره‌زاییه‌کی هونه‌ری ده‌وی و پشکینی ئاسانه. ئە‌م پشکینه ئاوه‌زی هونه‌ری ده‌باته سه‌ری. به‌م شیوه‌یه بو شاعیر ده‌لوی ئە‌وه‌نده‌ی که به‌ پنیوسی ده‌زانن نوئیکه‌ری له شیعری خویاندا بکه‌ن به‌بی ئە‌وه‌ی به‌م هویه‌وه ناچار به‌ برسپیه‌تی بن. بو نمونه، به‌ بیانوی ئە‌وه‌ی که که‌سانیک حه‌زیان له به‌رهمه‌ هونه‌ریه کۆنه‌کانه له‌وانه‌یه هه‌ندیک له ئە‌زمونه نوئیکانی شاعیره‌کانیش بیته ناو وه‌رگیترانه‌که‌وه، به‌لام راده‌که‌ی دیاریکراوه و به‌تایبه‌ت ده‌کری پشکینی بو بکری. له‌م ریگایه‌وه شاعیران ده‌توانن به‌رهمه‌کانی خویان له‌گه‌ل ئیشی شاعیرانی سه‌رده‌می دیکه و زمانی دیکه هه‌لسه‌نگینن و ئە‌و پاره‌یه‌ی وه‌ریده‌گرن له‌بری ئە‌و خزمه‌ته به‌که‌لکه‌یه که به‌ خه‌لکی ده‌که‌ن. چونکه وه‌رگیترانی چاک گرنگی زۆری بو ئە‌ده‌بیات هه‌یه. سه‌ره‌رای ئە‌مه‌ش له‌م ئیشه‌دا فیزی زمانه بیانیه‌کانیش ده‌بن که ئە‌مه‌ش به‌که‌لکه. بو نمونه له‌م ریگه‌وه چاکتر فیزی زمانی خوی ده‌بی. ده‌ولت ده‌توانی به‌ دانی پاره‌ی وه‌رگیتران یارمه‌تی پنیوست - نه‌ک زیاد - به‌ داهیتانی ئیشه نوئیکان بکا.

خه لاتکردنی خه لاتیک

شاگرددهکانی مه تی بهیه که وه راویژیان دهکرد که چ خه لاتیک شایانی ماموستایه. یه که مینه که بریاری دا شتیک خه لات بکا که نامرزی به ره مهینان بی؛ دووه مین، شتیک که خوی به ره می هینابوو، که ماموستا بیینی که وانه وتنه وه که ی به ره می هه بووه. سیه مین گوتی: خه لاتیک پی خه لات ده که م. کۆتیک گه رمی پی ددهم تا بیدا به (ئوگ - گه)^(۱) که سینگی ناساغه، ئه مه له هه رشتیک دیکه پتر شادی دهکا.

په رده پۆشکردنی تاوانه دهوله تیه کان

ئه و تاوانه ترسناکانه ی که به دهستی دهسه لاتداره کان ئه نجام دهرین، که دینه نیو ژیانی رۆژانه وه، رواله تیک ئاسایی به خووه دهگرن و له پیش چاو ون دهن. داموده زگا سه ره رای تاوانه کانئو ئه و نیشانه ی دیکه ش که پیویستن و بو دواخستن نابن، ئاماده دهکا. واته دهوله ت مافی ئه نجامدانی ئیشه چاکه کانیشی کردووه ته پوانی خوی. سه ره رای ئه مه ش داموده زگای دهوله ت له مروقه کان پیک هاتووه و ئه مه له کۆتاییی رۆژدا که داموده زگا کان داده خرین، دیاره. ئیمه خزم و دۆست و که سوکاری ئه م که سانه یین. دادوهر دهسته خویناوه کان خوی، له نیو که سانی دیکه دا که ئیواره له ژیر هه مان شیر ی ئاودا دهست ده شو ن تا نیشانه ی ئیشی خویانی له سه ر پاک بکه نه وه، ده شوات. که پاییه که ی داده گرسینیت تاوانباریک نییه که پاش کرده وه ناشیرینه که ی مژ له دوو که له که ده دات (هه لینجانیک و هه لبت چزوودار و پیوه دهره) به لکو مروقیکی ئاساییه که پایپ ده کیشی و به ریکه وت تووشی تاوانیک بووه (که جیگای داخه).

ئەوھى لە پەوتى قەرەبالغى دادگايىکردنە گالته جارپىيەكانى لايىزىكدا دىتمان سەرھەتا ناخۆش بوو. كارىگەرى چالاكىي دەزگاي داد بۆ كۆكردنەوھى ھەرچۆرە بەلگەيەك لە ھەموو شوپىنىك دژ بە تۆمەتبار، پاش دادگايىکردنەكە دەرکەوت. ئەم ھەولەي دامودەزگا وەك كەردەوھىيەك كە بەرھەمى ھەبووبى قەبوول كرا. كاتى دەرکەوت كە ئامانج لە كۆكردنەوھى و ھەلبژاردنى بەلگەكان سەلماندى تۆمەتەكەيە، رەشبين بووين. ئەوان بە ئامانجەكەيان گەيشتن و بپياريش درا و بۆ ئارامکردنى ئىمەش بەلگەي پىويستيان بەدەستەوھىە.

دادگايىكى-نى

ولاتى سو كە ولاتى كرىكارەكان و جووتيارەكانە، پاش پازدە سال لە دامەزراندنى كەوتە ژيەر دەسەلاتى ئىدارەچىيەكان. ئەركى مەزنى دامەزراندنى سىستىمى گەورە جياوازىي گەورەي بىروبوچونەكانى لەگەل بوو و سىروشتىشە كە ئەمە گۆرەپانەكەي داوتە دەست ئىدارەچىيەكان. ئەوكات ولات بەدەست دوو دەسەلاتدارەوھى بوو. يەككىيان نى-ين و ئەوى دى (تو-تسى)^(۱). نى-ين لە ناوخۆي ولات دەژيا، بەلام تو-تسى لەوبەرى دەرياکان، لە شوپىنىكى دوور بوو. سەرھەپاي ئەمەش ھەردووکیان توانايەكى يەكسانيان ھەبوو. ئەوھى لە ولاتدا دەكرانى-ين دانى پى دادەنا و تو-تسى ھەمووى بە ھەلە دەزانى. نى-ين بانگەشەي ئەوھى دەكرەكە ھەريئىشيك لە ولاتدا كراوھ، من كەردوومە. تو-تسى دەيگوت، ھىچكام لەو ئىشانە بەقازانج نەبووھ. لەپراستىدا زۆر ئىش دەكرەكە تو-تسىش دەيوست و زۆركارىش دەكرەكە نى-ين نەيدەووست. ئەوانەي كە دەيانتوانى كارىگەرييان لە

1- To-tsi

پهوتی ئیشهکاندا هه‌بیت رازی بوون. به‌لام شتیکی سروشتیه که نارازییه‌کانیش کاریگه‌رییان له پهوتی ئیشهکاندا هه‌بوو، تو-تسی به‌رده‌وام ئاماژهی به ده‌سه‌لاتی مه‌زنی نی-ین ده‌کرد و نی-ینیش به‌گشتی هه‌موو قسه‌کانی له ده‌سه‌لاتی مه‌زنی تو-تسی بوو. هه‌ندیک له ئیداره‌چییه‌کان نی-ینیان به باوکی گه‌لان و تو-تسی‌یان به‌هوی دواکه‌وتنی خویان ده‌زانی و ته‌واوی جیبه‌جیکه‌رانی داموده‌زگا، یه‌کتریان به ئیداره‌چی ناوده‌برد، به‌بیزه‌ونتترین مانای وشه.

مه‌ترسیی پروا به‌خوی ده‌وران

لایه‌نگرانی گه‌شه‌سه‌ندن، زۆرچار به‌سووکی سه‌یری ئه‌و بارودۆخهی که هه‌یه ده‌که‌ن. به‌پرای ئه‌وان ویناکردنی له‌به‌ینچوونی شتیکی له‌گرنگی ئه‌وشته که‌م ده‌کاته‌وه. وه‌ک قوناغیکی تیپه‌ر سه‌یری قوناغه‌میژووویه‌کان ده‌که‌ن و له‌زه‌ینی خویاندا به‌رده‌وامی ئه‌و قوناغانه‌کورت ده‌که‌نه‌وه. بزووتنی شته‌کان له‌به‌رچاو ده‌گرن و بوونی له‌یاد ده‌که‌ن. ده‌زانن که ئیستا پرۆپاگه‌نده‌چی کاربه‌ده‌سته، به‌لام کاتیک ده‌لین "هیشتا" حکومه‌ت ده‌کات، نه‌گبه‌تی ده‌سه‌لاته‌که لایان که‌م ده‌بیته‌وه. ده‌لینی گه‌رای مه‌رگی له‌گه‌له. ئه‌وه‌ی تیپه‌ر لایان نه‌گونجاو نییه‌ چونکه به‌هه‌رش‌ییوه‌یه‌ک بیت سه‌رده‌مه‌که‌ی تی ده‌په‌ریت. به‌لام، ئه‌وه‌ی به‌ره‌وکۆتایی ده‌پوا ده‌توانی کوشنده‌بی، سه‌ره‌پای ئه‌وه‌ش هه‌چ شتیکی به‌مه‌یلی خوی له‌ناو ناچیت مه‌گه‌ر ناچار به‌له‌ناوچوونی بکه‌ن.

خالیك له شیوازی مهزن

ماموستا هگل دهلیت: ئه وهی که ههیه تهنیا له و ریگهیه وه هه بوونی دهییت که هاوکات بوونی نییه. واته یان له کاتی دروستبووندایه یان له کاتی له بهینچووندا. له کاتی دروستبووندا، هه بوونه و هه نه بوون، هه روه ها له کاتی له بهینچووندا. هه دروستبوونیک به له ناوچوون ته واو دهییت و له ناوچوونی شتییک دهیته هوی دروستبوونی شتیکی دیکه و له و دیاردهی که پینک هاتوه دیاردهیه کی دی له ناو چوه. ئه ی بیژهر: تو ته نانهت له کاتی قسه کردنیشدا دهگورپیت و ئه وه شیی که له بارهیه وه ده دوی له کاتی گوراندا. به لام هه رچه ند له هه موو شتیکی نویدا دیاردهیه کی کون ههیه، به مانه شه وه ده کریت به باشی قسه له دیاردهگه لی نوئی و کون بکریت. گوتاری که سانیک که به دروستی شیوازی مهزن له کار دینن لاوازتر نابیت، به لکو پته وتر دهییت.

ماموستا هیگل دهلیت: شته کان دیاردهکانن، له پشت چلوانیه تییه کانه وه ره ونگه لیک له ئارادایه و پیشکه وتنی ئیش، تیپه پین له باریکه وهیه بو باریکی دیکه.

ژیان و مهرگ

نی - ین دهیگوت: له جیهاندا هه میسه شتییک له کاتی مردندا. به لام ئه وهی که ده مریت به ئاسانی خوی نادات به ده سست مهرگه وه، به لکو هه ول بو مانه وهی خوی دهدات، دهیه ویت سه رده می ته مه نی به سه رچوو بگه رینیته وه. به م شیوهیه به رده وام شتی نوئی ده ست به ژیان ده کات و په ل ده هاویت و پاریزگاری له مافی ژیا نی ده کات.

به‌دیهینانی سیستمی مه‌زن

زۆرکەس وادەزانن ئەو سیستمە مه‌زنەیی که کا- مه و (ئن- فو)^(۱) و می- ین- له باسیان کردوو شتیکه دژ به ته‌واوی سیستمەکان، یان دژ به‌و بیسه‌روسامانیانه‌یه که تا ئیستا هه‌بوون. وادەزانن نه‌خشه‌یه‌کی ته‌واویان به‌دهسته‌وه‌یه که ده‌بی وهدی بیټ.

هیچ گومانی تی‌دا نییه، ئەوه‌ی هه‌مانه بیسه‌روسامانییه و ئەوه‌ی له گه‌لاله‌دایه سه‌روسامانه. به‌لام بارودۆخی نوێ هه‌له‌هینجاوی بارودۆخی کۆنه و قوناعی دوا‌ی ئەوه. هه‌ولی ئیمه بو ئەوه نییه که بارودۆخیکی به‌ته‌واوته‌ی نوێ، که پێی تی‌ ناچیت، پیک به‌هینن. به‌لکو ئیمه هه‌نگاوی دواتر هه‌لدینن. به‌و مانایه‌ی که ئەنجام له‌و بارودۆخه وهرده‌گرین که هه‌یه. بارودۆخی نوێ له‌ ریگای له‌به‌یبردنی بارودۆخی پێشوو و په‌ردان و پێش‌خستنییه‌وه پیک دیټ. بیرمه‌ندانی کۆن، سیستمیکیان له‌ بیسه‌روبه‌ریی کۆمه‌لگه‌ی سه‌رده‌می خویان ناسی و پێشانیان دا که ئەم بیسه‌روسامانیه سه‌رده‌میک به‌زۆر ده‌ستی به‌سه‌ر کۆمه‌لگه‌دا گرت و خۆشی وهرگه‌را و ته‌واو بوو و درێژه‌ی سیستمیک بووه که به‌ره‌و نه‌مان ده‌چوو. هه‌ربۆیه‌ نا‌کرێ چاوه‌ڕوانی ئەوه‌مان هه‌بیټ که به‌ گورزی‌ک و رۆژی‌ک، یان ئیراده‌یه‌ک سیستمی مه‌زن بیته‌دی. پیکه‌ینانی سیستمی مه‌زن کرده‌وه‌یه‌کی تیکه‌ل به‌ توندوتیژی و زۆره، به‌ ده‌ستی زۆربه‌ی خه‌لک. چونکه به‌ره‌هه‌سه‌رکاره‌کانی له‌ دژایه‌تیکردنیدا په‌نا بو زۆر ده‌بن. به‌لام، کاملکردنی ره‌وتیکی دووردریژ و شیوازیکی به‌ره‌مه‌پێتانه.

¹En-Fu

دابه شکردنی کار

دابه شکردنی کار بیگومان جوړیک له پیشکته و تنه. به لام نامرازیکیان بو که له گایی لږ دروست کردووه. کاتیک به کریکاریک ده لین که ده بی له پله یی که مدها ئو تومیل سازیکي چاک بیت، مه به ستیان ئه وه یی که بو نمونه، دیاریکردنی موچه یی بداته دست که سانی دیکه که له م بواره دا شاره زان، واته خاوه نکار یا سیاسه تمه داره چاکه کان. کاتیک به دوکتوریک ده لین که ده بی سهره تا لیکولینه وه له ناساندنی نه خوشی سیل بکه یی، مه به ستیان ئه وه یی که باسی شوینی نیشته جیبوون نه کات که هوی سهره کیی په یادبوونی نه خوشی سیله. به شیوه یی که کار ریک ده خن که چه وساندنه وه و که له گایی بمینته وه. وهک بلیی ئه مهش کاریکه که ده بی له لایه ن که سانیکه وه جیبه جی بکریت.

حکومته تی نه ته وه

مه تی ده یگوت: توانای می - ین - له و هاوریکانی له سه رده می شوړشی مه زندا هر ئه وه نده بوو که خه لکیان پازی ده کرد. ئه مره کانی می - ین - له باوه رگه لی کور تکراره بوو. می - ین - له نه یده توانی بلیت: توانای مه زنی به ره ه لستکاره کی ناچاری ده کات که ئه مره دهر بکات. توانای دوژمن ناچاری ده کرد خه لکیکی زورتر پازی بکات. نی - ین دوژمنی که متری هه بوو و ئه مری ده کرد.

باوهر (مانای نویی وشه)

بوئوهوی له حکوومهتی خه‌لک بدویین، ده‌بی واتایه‌کی نوی بدینه وشه‌ی باوهر. واتا نوییه‌که ده‌بی ئه‌وه بی: رازیکردنی خه‌لک، حکوومه‌تی خه‌لک به واتای حکوومه‌تی به‌لگه‌هینانه‌وه‌کانه.

که‌مبوونه‌وه‌ی بروا

مه‌تی ده‌یگوت: بروای خه‌لک کاتیک لاواز ده‌بیته که پشتی بی به‌ستریته.

سه‌بارته به هونه‌رمه‌ندی پینداگر

مه‌تی له یه‌کیک له شاره‌کانی باکووردا، له کۆشکی خه‌لکا، تابلۆیه‌کی جوانی بینی که هه‌شت ژن و پیاوی زۆر فه‌قیری له ته‌مه‌نی جیاوازا پینشان دهدا. کتیبیکیان له‌به‌رده‌م بوو و له یه‌کیک له هاورپیکانی خۆیان فیتری وانه ده‌بوون. له ته‌نشته تابلۆکه‌دا له‌وحه‌یه‌کی دارین هه‌لواسرابوو که شیعیریکی کین - یه‌ی سه‌بارته به ستایشی فیژیوون، له‌سه‌ر نووسرابوو. مه‌تی له کریکاره‌کانی پرسى: ئه‌مه‌تان له کویوه هیناوه؟ به‌پیکه‌نینه‌وه گوتیان: به‌لئ، ئه‌و وینه‌یه یه‌کیک له هونه‌رمه‌نده‌کان له ئه‌ستۆی خستین. خۆمان وینه‌کانی دیکه‌ی ئیره‌مان هه‌لبژاردوو له‌به‌ر ئه‌وه‌ی خۆمان به‌دل‌مان بوو - و ئاماژه‌یان به وینه‌گه‌لیک کرد که هه‌موویان زۆر خراپ بوون - به‌لام ئه‌م یه‌که‌یان که تو ته‌ماشای ده‌که‌ی له‌سه‌ر پینداگری وینه‌کیشه‌که هه‌لمانگرت. رۆژیکی ته‌واو به پینداگریه‌وه و ته‌کانی به گۆیماندا ده‌خویند. سى جار شیعیره‌که‌ی بۆ خویندینه‌وه. ده‌یگوت هه‌ردیژیکی ئه‌م تابلۆیه‌ی به‌وردی و به مه‌به‌ستیک وینا کردوو. به‌رده‌وام سه‌رکونه‌ی ده‌کردین که مه‌گه‌ر ئه‌م جوانییانه و ئه‌و ورده‌کارییانه نابین.

لهكۆتاييدا چەند كەسيكمانى ھىنايە سەر ئەوھى كە وئىنەيەكى چاكە. چەند كەسيكيش قەبووليان كرد كە بە ھەر كلۆچيک بيت ھونەر مەندە، ئەوانى دىكەمان دەمانويسىت بە ھەر جۆريک بى لە دەستى پزگارمان بيت. بەو شيوازە بوو كە وئىنە و لەوحى شەيعرەكەمان كرى تا بېھيوای نەكەين. ھەر وھە يارمەتيەكيشمان دايتت. ئىمە لە واتاى برسپيەتى دەگەين.

مەتى گوتى، تى دەگەم، دەبى مروفىكى خۇراگر و گيانسەخت بوويت. بەلام ئەگەر زۆر بەتان حەزتان لەم تابلۆيە نىيە بۇ پاش ئەوھى وئىنەكيشەكە بە رەزامەندييەوھ رۇيشت، تابلۆكەتان ھەلواسى؟ - دياربوو كە خافلگير ببوون. گوتيان: ھا، بەلى، شتيكى سەيرە. وەك بلىي ئەم تابلۆيە شتيك لە پيداگرى وئىنەكيشەكەى لەخۇدا حەشاردايتت. لەوئى ھەلواسراوھ و دەدويت. ئەگەر بەسووكى تەماشاي بكەى نارەنجيت، بەلام ئەگەر بتەوئى لاييەرى ھاواری دەگاتە ئاسمان، خەبات دەكا، دەلىي حزبىكى دروست كردووھ و حەزى لە ئيشەكەيەتى. تەنانەت پشووئى كەمە و دژى وئىنەكانى ديكەش پرۆپاگەندە دەكات و دەيەوئى دەريان بكا. **مەتى** بە رەزامەندييەوھ بزهيكەى كرد و گوتى: بە راي من بە كرپىنى ئەم تابلۆيە پتر دلتان بە حالى خۇتان سووتاوھ، نەك بە حالى وئىنەكيشەكە و ئەو بەخششەى كردووتانە، بە خۇتان بەخشىوھ نەك بەو.

پېناسەى چەند چەمكىك

نەتەوھ: مەتى رايدەسپارد كە بەوپەرى ھۆشيارىيەوھ وشەى نەتەوھ بەكار بەرن. باسكردنى لە نەتەوھيەك بە رەوا دەزانى بۇ ئەوھى لەنيو نەتەوھكانى ديكەدا ديار بيت، يان بلىن "خودى نەتەوھكان" (كە لە بەرانبەر حكومەتەكانياندا ديار بن). بەلام بەگويرەى باو، وشەى جەماوهرى بە باشتر دەزانى. لەبەر ئەوھى جەماوهر، بەپنچەوانەى

نه ته وه، واتای دروستکراوی یه کببون و یه گگرتووی له خو ناگریت. زورچار له شوینیک "نه ته وه" به کار ده بن که له راستیدا مه به ستیان "ناسیون" ه، یان له وانه یه مه به ستیان "ناسیون" بیت. ناسیون ه مان جه ماوهره له گه ل سیستمی حکومتی. به رژه وهندی وه ها ناسیونیک هه میسه له گه ل به رژه وهندی نه ته وه یه کیک نییه.

دیسپیلین: مه تی ده یگوت: نه گه ر بگریت له شوینیک له دسته واژه ی "ملدان" که لک وه بگریت نابی دسته واژه ی " لاگری دیسپیلین" به کار بگریت. هه ر کریکاریک ده زانی که نه گه ر دیسپیلینی، له به رچاو، ره چاو نه کا، کارخانه ناتوانیت به ره می هه بیت. هه ربویه به ریزه وه وشه ی دیسپیلین دینه سه رزمان. به لام دیسپیلینکی وه ها گوپرایه لیه کی مه رانه ی له خو دا حه شار داوه. له به ر نه وه ی نه گه ر نه م گوپرایه لیه نه بیت، به ره می کارخانه له دهستی کریکاره کان نایه ته ده ری. به لام به سه رنجدانی ره ها به به ره مهینان و نه گه ر مه به ست ته نیا به ره مهینان بیت، ده کریت به سه ریچیکردنکی سه خت له گوپرایه لیه کی وادا دیسپیلینکی کاملتر، واته دیسپیلینکی بنیاتنه رانه تر پیک به ینریت. له زوریک له ئیشه حکومتیه کاند، لایه نگری دیسپیلین - که بو به ریوه بردنی دروستی کاره کان پیویسته له به رچاو بگریت - ته نیا بو هه ندیک له ئامانجه ده وله تیه کان داوا ده کریت که به گشته بی به ره م و ته نانه ت سه رباریشه. داموده زگا ئیدارییه کان زور بیدیسپیلینانه ئیشه ده که ن و به زور خه لک ناچار به گوپرایه لی ده که ن.

ژینگه: هو - ئی داوای ژینگه ی بو ولات ده کرد. واته ده یویست بو چه وساندنه وه ولاتانیک دیکه داگیر بکات. مه تی ناوی "ژینگه ی کوشتار" ی لی نابوو.

ستايشى نى - ين

مهتى دهىگوت: ههنديك دهزانن كه نى - ين له ههنديك لايه نه وه مروڤيكي به كه لکه و ئه مه گرنگيه كي زورى ههيه بويان. ههنديك دهزانن كه ئه و مروڤيكي بليمه ته، مه زنترينى مروڤه كانه، جورىك خودايه. له وان هيه هه موو ئه مانه بو ئه وان به و پادهيه ي كه به كه لكبون بو دهسته ي يه كه م گرنگه، بايه خى نه يى بويان.

ترس له مهرگ

مهتى دهىگوت: به گشتى ده بينم كه له م سه رده مه ي ئيمه دا خه لك زور كه متر له ژيانى كورت و بيبره و دترسن تا له مهرگ. ترسى له پاده به دهرى خه لك له مردن به هو ي هه ولى بيوچانيانه بو پاراستنى ئه وه ي هه يانه. ئه گه ر ئه م هه و له نه بيت داراييان له ده ست ده دن. دلته زينى له ده ستداني دارايى له مه دايه كه مروڤى دزييليكراو خوى ده مينتته وه، به لام ئه گه ر گياني كه سيك بكيشن ئيدى خوى نامينتت و به راستيش بوونى بيگيانش چاك نيبه. به لام كاتيك گيان نه بيت خودى مروڤيش نيبه.

بوچوونى كى - ين سه باره ت به شه ريكه كان

بازرگانتيك به ناوى "ب" سه فه رى بو شارىكي دوور كرد. له به ر ئه وه ي كه زور سه رقال بوو و واى ده زانى شه ريكه كه ي لى دلنيايه، هيچى بو نه نووسى. شه ريكه كه ي له م باره يه وه به جورىك دلى شكا، يان له به ر ئه وه ي به شيوه يه ك خوى له و به جودا ده زانى كه شه ريكا يه تيبه كه ي له گه لى هه لوه شانده وه و ته نانته شته كانى ئه وه ي فرى دايه سه ره شه قام و لى گه را كه خراپ بن. له م باره يه شه وه

نامه‌یه‌کی بۆ جه‌نابی "ب" نووسی که هیچکات ولامی وهرنه‌گرته‌وه. بیده‌نگییه‌که‌ی هه‌مان بیده‌نگی پی‌شوو بوو، به‌لام هۆکه‌ی گۆر‌درا‌بوو.

ئازادی له ولاتی سودا

مه‌تی ده‌یگوت: که‌سانیک ده‌لین له ولاتی سودا، ئه‌و جیگایه‌ی که سیستمی گه‌وره‌ی لی پیک دیت، ئازادی نییه. ده‌لین خه‌لکی ئه‌وی ته‌نیا له یه‌ک ش‌تدا ئازادن، ئه‌ویش بیناکردنی سیستمی گه‌وره‌یه. به‌لام دیسانیش له شیوه و شیوازی پیکه‌ینانی سیستمی گه‌ورهدا ئازاد نین. ئی‌مه ده‌لین سیستمی گه‌وره بناغه‌ی ئازادییه، تا کاتیک خه‌لک وایان ده‌زانی که ئازادی شتیکی جیاوازه له شیوه‌ی به‌ره‌مه‌ینانی پیداویستی ژیان و شیوه‌ی هاوکاری له به‌ره‌مه‌ینان، ده‌یان‌توانی و‌ابزانن که له‌گه‌ل هه‌ندی‌ک له ئازادیه‌کان و هه‌ندی‌ک له ئیجازه‌کان که ئه‌م، یان ئه‌و ئیش له به‌رژه‌وه‌ندی خۆیان بکه‌ن، ئازادی مرو‌ف مومکینه. به‌لام ریگای ئازادی مرو‌ف ئه‌مه نه‌بوو.

سه‌بارت به‌ لاوازی هاوکاره‌کان

مه‌تی، سه‌رزه‌نشتی نی-ین‌ی ده‌کرد که له دادگاییکردنی دوژمنانی حزه‌که‌یدا زۆر پشت به‌ بر‌وای خه‌لک ده‌به‌ست. ده‌یگوت: ئه‌گه‌ر داوام لی بکه‌ن به‌بی به‌لگه‌ باب‌ه‌تیکی شیاوی سه‌لماندن قه‌بوول بکه‌م، وه‌ک ئه‌وه وایه که ویستبیتیان باوه‌ر به‌ باب‌ه‌تیکی نه‌شیاوی سه‌لماندن بکه‌م. من کاری وا ناکه‌م. له‌وانه‌یه نی-ین به‌ له‌سه‌رکارلابردنی دوژمنه‌کانی له‌حزب‌دا، خزه‌تیکی به‌خه‌لک کردبیت. به‌لام به‌ هه‌رحال ئه‌مه‌ی نه‌سه‌لماندوه. مه‌حکوومکردنیان به‌بی به‌لگه، به‌ قازانجی خه‌لک نییه.

ئەو كە بەگشتى ئەو ھەندە بەكەك بوو، دەبوایە خەلكى فیر بگردایە داوای بەلگە بکەن، بەتایبەت لە ئەو.

پێوابوون و زانین

(كە- لان)^(۱) بەبى ئاگادارىي ئەنجومەن و بەپێچەوانەى بەرژەو ھەندى ئەوان، لەگەڵ سىياسەتمەدارە بىگانەكان گەفتوگۆى كرد. مەتى دەيگوت:

كە- لان پشت بە برۆى ئىمە بە خۆى دەبەستىت. گەنگ نىيە، ئەو جىگای برۆى ئىمە. ئىمەش گومان ناكەين كە خىانەتمان پى بكات. بەلام ئەگەر ئەو بىھوى كە ئىمە بلەين دەزانين كە خىانەتمان پى ناكات، داوای شتىكى لەرەدەبەدەرى كردووه. لە نيوان پێوابوون و زانيندا جياوازي ھەيە، لەبەرچاوانەگرتنى ئەم جياوازييە مەترسیدارە. ئەگەر ئەو دەيھوى كە ئىمە بزائين، كەوايە نايىت پشت بە برۆى ئىمە ببەستىت. دەلىت: سەرنجى روالەتى ئىشەكان مەدەن، دەبى ناوھەركى بابەتەكە ببين. بۆ ناھىلى روالەتى كارەكان ببين؟ لەوانەيە روالەتى ئىشەكان خەلەتتەر بىت، بەلام دەكرىت ئەمە رۆون بكرىتەوھ و بسەلمىندرىت. ناكرىت ناوھەركى ئىشەكان بسەلمىندرىت و دەبى بى ئەملاوئەولا باوھر بكرىت. ئايا ئەگەر كە- لان بتوانىت ئىجازەى زانين بدات، ديسان رادەسپىرى كە بەبى بەلگە باوھرمان پى ھەبىت؟ لەوانەيە كە- لان بەباشترين نىتەوھە كە لەتوانايدا بوو، پارىزگارى لە ئىشەكانمانى كەردىت، بەلام ئەگەر وامان لى بكات كە پێوابوون بەجىگای زانين قەبوول بکەين، عادەتىكى نابەجىي كردووتە باو.

1- Keh-Lan

حکومته تی ره‌های نی - ین

مه تی له‌گه‌ل کین- یه سه‌باره‌ت به نی- ین که حکومه‌تیکی ره‌های دامه‌زراندبوو گفتوگوی ده‌کرد. مه تی دهیگوت: پیش شو‌رشی مه‌زن، می- ین که ده بی نی- ین به شاگردی نه‌و بزانی، وای ده‌زانی که ده بی کریکاره‌کان یارمه تی بو‌رژوازی بده‌ن تا له کو‌توبه‌ندی حکومه تی قه‌یسه‌ری ئازاد بن. به رای نه‌و کریکاره‌کان هیش‌تا توانای نه‌وه‌یان نه‌بوو له حکومه تی نه‌ته‌وه‌ییدا داموده‌زگای مه‌زنی ولاتداری ساز بکن. پاشان به رابه‌رایه تی نه‌و کریکاره‌کان حکومه تیان گرته ده‌ست. به لام ماوه‌یه کی به سه‌رده تی نه‌په‌ری که جیگره‌که‌ی واته نی- ین بی که موزیاد وه‌ک قه‌یسه‌ری لی هات. دواکه‌وتوویی ولاتی سو- که هه‌میشه می- ین- له وه‌بیری ده‌خستنه‌وه- له بارودو‌خیکی وادا هیش‌تا به‌رچاو بوو. داموده‌زگای مه‌زنی به‌رپوه‌بردنی ولات، له حکومه تی نه‌ته‌وه‌ییدا له لایه‌ن بو‌رژواکانه‌وه بونیات نه‌نرا، به‌لکو کریکاره‌کان له ژیر ده‌سه‌لاتداریه تی قه‌یسه‌رئاسای نی- ین دا بنیاتیان نا.

کین- یه پرس‌یاری کرد: چ‌وونکرده‌وه‌یه‌کت هه‌یه؟ مه تی گوتی: کریکاره‌کان شانه‌شانی جووتیاره‌کان خه‌باتیان کرد. نه‌مانه سه‌ره‌تا لانیکه‌م له نیو خو‌یاندا، ده‌نگی زوربه‌یان به ده‌سه‌لاتدار ده‌زانی. به لام به په‌ره‌سه‌ندنی خه‌بات، داموده‌زگای ده‌وله تی له زه‌حمه‌تکیشه‌کان دوور که‌وته‌وه و شیوازیکی دواکه‌وتووانه‌ی به‌خووه گرت. نی- ین بو جووتیاره‌کان بوو به قه‌یسه‌ر، له کاتیکدا بو کریکاره‌کان هیش‌تا به‌رپوه‌به‌ری نه‌نجومه‌ن بوو. به لام پاش نه‌وه‌ی که خه‌باتی چینایه تی له نیو کریکاره‌کانیشدا سه‌ری هه‌لدا، بوو به قه‌یسه‌ری نه‌وانیش. کین- یه پرس‌یی: ده‌توانی ئامازه به یه‌کیک له هه‌له‌کانی نی- ین بکه‌ی؟ مه تی

گوتی: ئەو بەهەلە وای بۆ دەچوو کە پەرەسەندنی بەرھەمھێنانی بەپلان، مەسەلەییەکی ئابوورییە لە کاتیکدا ئەمە، مەسەلەییەکی سیاسی بوو.

بەرەسەندن و ئەناوچوون لە سەر دەمی نی - یندا

بە رابەراییەتی نی - ین، پیشەسازی لە ولاتی سودا - بی چەوسینەرەکان - برەوی سەند و کشتوکالی بەکۆمەڵ هاتە ئاراوە و مەکینەکان لە کینگەکاندا کەوتنە کار. بەلام ئەنجومەنەکانی دەرەوی ولات لە برەو کەوتن. ئیدی کۆمەڵ ئەندامی بەرپۆشەبەریان هەلنەدەبژارد بەلکو ئەندامەکان بە بۆچوونی بەرپۆشەبەرەکان دەستچن دەرکان. دروشمەکان لە سوووە دەهاتن و مووچەی بەرپۆشەبەرەکانیش هەر ئەوان دەیان دا. هەرکات ئیشەکان تیک دەچوو، کەسانیک کە پەرخەنیان دەگرت سزا دەدران، بەلام ئەوێ کە بەرپرس بوو لە سەرکار دەمایەو. ئەوەندە نەخایاند کە ئیدی بەرپرسەکان چاکترین کەسەکان نەبوون، بەلکو گۆڕیاریەترینەکان بوون. هەندیک لە ئەندامانی حزب لە درێژەیی ئەو سالانەدا لە سەرکار مانەو. چونکە ئەگەر برۆشتنایە نەیان دەتوانی لەگەڵ ئەندامانی دیکە بدوین. بەلام مانەو شیان جگە لە ئاماژە بە کەموکوورپیەکان بەرھەمیکی نەبوو. لە ئاکامدا ئەندامەکان متمانەیان پێیان نەما و خۆشیان متمانەیان بە خۆیان نەبوو. لەو هەلومەرجەدا تەنانتە یە کجاریش هیچ کەس هەلسەنگاندنیکی دروستی لە بارودۆخە کە نەکرد کە ببیتە رینوینی کردەو بەکی هەلسەنگیندراو. ئەوانە کە بە ئەزموون بارودۆخە کەیان دەناسی، نەیان دەتوانی هیچ کاریک بکەن، مەگەر پیشتر لە لایەن کەسانیکەو کە خۆیان شارەزای بارودۆخە کە نەبوون پیشتر است کرابایەو. زەحمەتکێشەکان، کە تەواوی سیاسەت بۆ ئەوان بوو، لەو پەری بیئاگاییدا بوون، چونکە بەرپرسەکان راپۆرتیکیان

بلاو نه ده کرده وه که ناسازگار بیت. له و بارودوخه دا نوخبه ی خه لگی خه باتکار تووشی نائومییدی بوون. مه تی له وه نارازی بوو که ئایینی گوره به و شیوازه به ره و له ناوچوون دهچوو. ماموستا کو پشتی تی کرد. تو- تسی نکۆلی له ته واوی پیشکه وتنه کانی سو، ته نانه ت به رچاوترینیشیانی ده کرد. ئه وانه ی له دهره وه ی سو دژ به ده سه لاتی نی- ین له ئه نجومه نه کاندا خه باتیان ده کرد به زوویی بی پشت و په نا مانه وه و ئه وانه ی له سودا دژایه تیان ده کرد خو یان له گه مارۆی جه نایه تکاره کاندا ده دیت و خو شیان ده ستیان ده دایه جه نایه ت دژ به خه لک. ئه وه ی هۆشمه ندی و چاره سه ر بوو له سودا له سیاسه ت دوور خرایه وه و خرایه خزمه ت په ره سه ندنی ئابووری. هه رکه س له دهره وه ی سو په سنی شانازییه کانی نی- ین ته نانه ت سه لمینراوترینیشیانی بکر دایه، به خو فروش ناویان ده برد و له خودی سوشدا هه رکه س هه له کانی ئاشکرا بکر دایه - ته نانه ت ئه وانه ی که ببوونه هوی دهر د وئازاری هه مووان- تومه تی خیا نه تیان لی ده دا.

سه باره ت به رابه رایه تیکردنی خه لک

له هه لومه رجه قهیراناوییه کاندا، راگرتنی باس و، به جیگای پیکهینانی تامه زرۆیی، سه پاندنی خواستی ملکه چی و، به جیگای خیرایی له کاردا هه راسانبوون و دزینی بهرپرسیاریه تی که سانی دیکه، لایه نه هه له کانی رابه رایه تین.

ئازادکردن و ئازادىيان

(كا- هوش)^(۱) له مهتى پرسى: مهگەر جگه له وهيه كه شوڤشى گه وره بههوى عهشق به ئازادى پىك دىت؟ مهتى ددانى پىدا نا كه وايه. كا- هوش دريژهى دايه: ئەى چۆنه كه شوڤشگيرهكان پاش شوڤش ئازادىيهكى كه مەترىيان ههيه؟ مهتى له ولامدا گوتى: خهباتکردن بهر له شوڤش خۆبهخشانه بوو. ههچكەس خهلكى ناچار به خهبات نه ده كرد و شيوازى خهباتيش ئازادانه بوو. بهلام له راستيدا سهركهوتنى خهلك بههوى كه ميبى دهسهلاتىك كه بهسهر ههلو مهرجى خوياندا ههيانبوو، دژوار ببوو. پاش سهركهوتن ئهوه دهسهلاته به دهست هات و پيوستبوونيشى كه متر نه بوو، چونكه دهبووايه دوژمنى شكستخواردوويان به شكستخواردوويى بهيش تايه ته وه. كا- هوش گوتى: تىدهگه م، ئازادىيهكانى جهماوهرى خهلك له گه ئازادىيى دهوله مهندهكان له نيو چوو. مهتى ولامى دايه وه: ئامانجى شوڤشى گه وره ئهوه بوو كه خهلك له چهوساندنه وه رزگار بكات. شوڤش مافى چهوساندنه وهى له نيو برد و له هه مانكاتدا بهر به ئازادىيى چهوساندنه وهش له خهلك گىرا. ئەم ئازادىيهى دوايى به شيوازى جياحيا دهركه وتبوو به شيوهيك كه هه ميشه ناسىنى به ئاسانى، به شيوهى ئازادىيى چهوساندنه وه، مومكين نه بوو. كا- هوش پرسى: كه وايه به راي تو تامه زروويى ئازادىخووزىيى خهلك بينرخ بووه و ئه وهنده بينايه خه كه دهلىيى ههچ كو توبه ندىك له ئاراده نيه كه رزگار بوون لى پيوست بيت؟ مهتى ولامى دايه وه: رزگار بوون له كه مو كورپه كان پيوسته. ئامانجىك جيا له مه له ئارادا نيبه و بو ئه مهش خهباتىكى رزگارىخووزىيى زور و بهردهوامىيى ئاره زوومه ندانهى ئازادىيه رستى پيوسته.

1- Ka-hosch

سه بارهت به پیکهاتنی یه که گه لیک به توخمی دژبه یه ک

زورکس له وه تینه ده گه یشتن که خه لکی گتیر^(۱) چۆن له شه پری هو-ئی دا به شدارییان کرد. مه تی به م شیوه یه پرونی کرده وه: خه لکانیک له و برپوایه دا بوون که ده کری به بی گرفت سیستمی گه وره دابمه زیندریت. جه ماوهر ده یانزانی، یان گومانیان وابوو که سیستمی گه وره ژیانیکی چاکتریان بو دابین ده کات. به م شیوه یه بوو که گه وره کانی هۆز ده بووایه خه لکیان به دهستی هو-ئی بهیئایه ته ژیر رکیف، به لام کاتیک گه وره کانی هۆز ئه م پرسسیاره یان بو پیش هات که خه لک زورتر بچه وسیننه وه، یان شه پریک بنینه وه تا چاکتر نه ته وه کانی دی بچه وسیننه وه، دهنگ به نانه وهی شه پری درا. به م شیوه یه له بهر وه لانانی ئه گه ری سیهه م، واته دامه زرانندی سیستمی گه وره، که پیوستی به چه وساندنه وه و زولم و زور نییه، خه لکیان خسته به ندکیکی سه ختیره وه، به لام چه وساندنه وه زورتر نه بوو و خه لک که وتنه شه پریکه وه که به ناچاری له بیسه روسامانییه کی گه وره ده که ویته وه. خه لک ماوه یه ک له کارخانه گه لیکدا که که رسته ی شه پریان دروست ده کرد، یان له مهیدانی شه پری، یان له ماشینی کوشتاردا، سه رقالی ئیشیک بوون بو پهیدا کردنی بژیوی ژیانیان.

بو داموده زگای هو نه پرووخوا؟

داموده زگای حکومت نه پرووخوا، چونکه وای ده زانی هیتستا ریگیه ک له به رده مدا ماوه، ریگیه ک که بو حکومته تگه لیککی له و چه شنه، ئاواله یه، واته شه پری و داگیر کردنی ولاتان. ده ولت توانی به زور خه لک بو ئه و ئیشه راکیشیت.

نه تهوه و دهولت له شهردا

پاش ئه وهى كه رژيمى بيكه لك و داگيركهرى ئين- ئنگ به چهكى ناته واوه وه سوپاي رهوانه ي شهري دهريايى كرد و دوژمن تيكى شكاند، دانىشتوانى كه ناره كان به به له م چوونه دهريا و له ژير ته قه ي قورسى توپخانه كاندا كوران و باوكانى خويان هينايه وه. ئه مه بووه هوى پته وتربوونى په يوه ندى نيوان خه لك و دهولت.

پاش ئه وهى كه هو- ئى به بى جلوبه رگى گهرم سوپاي رهوانه ي زستانى سارد و سري ولاتى سو كرد، ناچار داواى له خه لك كرد كه جلوبه رگى گهرم بو سه ر بازه كان بنيرن. خه لك جلوبه رگى په شمينه يان نارد و له گهرمه ي ئه م ئيشه دا كه مته ر خه ميبى تاوانبارانه ي رژيميان بو ماوه يه ك له ياد كرد. په يوه ندى دهولت و خه لك له م به وبه ختييه دا پته وتر بوو.

قه بوولگردى هه له چاكتره له پاساوه ينانه وه

كاتيك مه تى له سودا سه فه رى ده كرد، ولات له چاوه پروانى شه پريكى گه وره دا بوو. كه ئه نجومه ن زانى دوژمنه ناوخوييه كان ده سته كار بوون، زوركه س ده سته سه ر كران. مه تى ده يدت و ده ستخوشانه ي له وه ده كرد كه به گشتى هيچكه س زيندانىيه كانى ته نيا له بهر ئه وهى له زيندانان، به گوناهاكار نه ده زانى. به پيچه وانه وه زوركه س ده سته سه ركردى ئه وانه ي كه ته نيا جيگاي شك و گومان بوون به ساده ي قه بوول ده كرد. ئه وهى كه ده زگاي داد تواناي دو زينه وهى گوناهاكاره كانى نه بوو، به كه موكوورى نه ده ژميردا. به لام به هه رجوريك بيت قه بووليان ده كرد كه دهولت، تواناي ديارى كردي نييه،

لانيكەم بە توندوتیژی دژی ئاژاوه دەوہستانەوہ. دەیانگوت دوکتوری شارەزای نەشتەرگەری، شیرپەنجە لە ئەندامە ساغەکان جیا دەکاتەوہ. بەلام دوکتوری تازەکار گوشتی ساغیشی لەگەڵ دەبریت. مەتی دەستخۆشانەیی لە بۆچوونی خەلک دەکرد و دەیگوت: ئەمانە پۆلیسی خۆیان بە خزمەتکاریکی ناشارەزا، توورە و نەزان دەزانن، ئەمەش سەرورەییەکە.

پۆلیسی ولاتی سو

مەتی دەیگوت: داوا لە خەلک مەکەن کە چاک بن. ئیشی چاک دا بین بکەن. ئیشی چاک ئەوہیە کە پتویستی بە کارکەری چاک نەبیت. پۆلیسبوون ئیش نییە، مەئورییەتیکی کورتماوہیە. هەندیک ئیش هەیە کە تەنیا ماوہیەکی کورت دەتوانی پتییەوہ سەرقال بیت، ئیشی پۆلیس لەو ئیشانەہیە. پاسەوان پتویستی بە ئەزموونی پاسەوانی نییە هەرئەوہندە بەسە کە مرۆفتیکی بەدەستوبرد بیت.

خۆمائیکردنی ئەزموونەکان

نابیت کەسایەتیەکان لە پۆستە دەولەتیەکاندا بەھۆی ئەوہی تەنیا لەو پۆستەدا ئەزموونیان هەیە، بەئێرینەوہ. دەبی ئەم کەسایەتیانە فیژبن ئەزموونەکانیان بگوازنەوہ. نەک بەوہۆیەوہ سەرورەسامانیک بۆ خۆیان پیکەوہ بنین.

سه بارهت به رهوشی هه لسوکه وتی تاکه کان

که متر پیش هاتوو هه که سه رهۆکه بیرمه ندهکانی خه بات راسپاردهی ئەخلاق و هه لسوکه وتیان بۆ یه که به یه کی کریکاره کان هه بوو بیت، مه گهر په یوه ندیی به هه لسوکه وتیان هه له کومه لی کریکاره کاندا هه بیت. هه میسه پیشانیانداوه که تاک کاتیک کرده وهی کاریگهری ده بیت که وهک به شیکی چاکی کومه ل هه لسوکه وت بکات.

به خودا چوونه وهی میژوویی

مه تی خالی که متری سه بارهت به رینوینیکردنی هه لسوکه وتی تاکه کان، له نووسینی سه رهۆکه بیرمه ندهکانی خه باتدا دیتوه ته وه. زۆرتر باس له چین، یان گرووپه گهرهکانی مرۆقاهیه تی بووه. به لام مه تی په ی به وه برد که ئەم بیرمه ندانه، وهک شتیکی زۆر به که لک، په سنی لایه نی میژوویی دیاردهکانیان کردوووه. وه هابوو که پاش بیرکردنه وه یه کی زۆر به تاکهکانی راسپارد، که خووشیان، وهک چین و توێژه گهرهکانی مرۆقاهیه تی، به دیاردهیه کی میژوویی بزائن و هه لسوکه وتی میژوویی بگره به ر. ته مه نیک که وهک دهقی ژیاننامه یه ک ببریته سه، گرنگیه ک پهیدا دهکا و له وانیه ببیته دروستکه ری میژوو.

پیشه وایه ک به ناوی یو- سێسر بیره وه ره یهکانی به رێژه ی سێهه م که س دنووسی. مه تی ده یگوت: ده کریت له ژیانیشدا له به رگی سێهه م که سدا بژیت.

کا- مه و فو- ئن و فہ لسه فہ

ما- تہ دہیپرسی: ئایا دہکریت کا- مه و فو- ئن بہ فہیلہ سووف ناو ببهین؟ مہ تی لہ ولامدا گوتی: کا- مه و فو- ئن دہیانویست ئامانجی فہلسفہ تہ نیا لیکدانہ وہی جیہان نہ بیئت، بہ لکو دہست بہ گورپینیشی بکات. ئہ گہر ئہ مہ قہ بوول بکہین دہتوانین ئہ وان بہ فہیلہ سووف بزانیں. ما- تہ پرسیی: مہ گہر دونیا تہ نیا لہ ریگای لیکدانہ وہوہ شیاوی گورپان نییہ؟ مہ تی گوتی: نا، زوربہی لیکدانہ وہکان پاساون.

جوان چیبیہ

تہ لارسازی گہ ورہ، لن- تی ئارمانیکی بہ رزی بو جوانی خستہ روو. ئہ و رایگہ یاند کہ جوانی یانی بہ کہ لک و بہ بہ ہرہ. شاری کو- ہا دہیویست خانوو بو کریکارہکان دروست بکات و ئہ م کارہیان بہ و سپارد. ئہ و خانوانہی دروستی کرد ہیچ رازاویہی کی تیدا نہ بوو، بہ لام تہ واوی ئہ و شتانہی تیدا بوو کہ بو ژیان پیویست بوو. کریکارہکان لہ خانووہکاندا نیشتہ جی بوون و ئہ و ہندہی بہ سہ ردا تینہ پہری کہ لن- تی تیگہیشت کہ ئہ مانہ لہ کارہکے ی رازی نین. دہیانگوت خانووہکان ئہ و ہندہ جوان نین. لن- تی بہ دلش کاویہ وہ رایگہ یاند کہ ہیچ گومانی لہ جوانی خانوہکان نییہ. ئہ وانہ م و ہک ماشینہکانی ئیوہ ساز کردووہ کہ تا ئیستا جوانتر لہ وانہ م نہ دیوہ. ئہ مانہ

1- Me-te

2- Fu-en

3- Len-ti

4- Ku-ha

به که لک و به به هره ن و بیرۆکه ی من ئه وه بووه که به که لکترین خانوو
بۆ به به هره ترین مروّقه کان ساز بکه م.

کریکاره کان گوتیان له کارخانه کانماندا هه موو شتیک به پینی ریسایه و
هه موو شتیک به کار دیت. هیچ شتیک بیکه لکی تیدا نییه. ئیمه شیان تا
ئه وجیگا ده ویت که به که لک بین. دلمان له وشتانه که ته نیا به که لکن تیکده چیت.
ئه و ماشینانه ی که ژیانمان هه لده لووشن، له کانزا و شووشه دروست
کراون، ئیستا توش که رسته ی خانوو کانمان له کانزا و شووشه دروست
ده که ی. که وایه وهره کورسییه ک له تاسمه ی چه رمی چنراو بده به حه مالیک
که کاتی راکیشانی به له م به تاسمه ی چه رمی جه لده ی لی ده دریت.

به راستی له وانه یه شتی به که لک جوان بیت، به لام ماشینه کانی ئیمه جوان
نین، له بهر ئه وه ی که به ره مه که ی بۆ ئیمه ناییت. لن- تی به دلش کاوییه وه
هاواری کرد: بۆ مه گهر ناکریت که ماشینه کان بۆ ئیوهش به که لک بن.
کریکاره کان گوتیان: به لی، خانوو کانی توش ده کرا جوان بن، به لام نین.

نرخى په موو

مه تی گوتی: سه د سالی پیش ئیستا نرخى کیلویه ک په موو هه ر ئه وه نده
بووه که ئه مرۆ هه یه تی. له م ماوه یه دا قیمه تی په موو هه ندیک جار گه یشتبوه
پازده به رابه ر و هه ندیک جاریش به نیوه گه یشتبوو. له م ماوه دا داهیتانی
گه وره کرابوو، به نداوی به رز دروست کرابوون و شه پری زور رووی
دابوو. ئه مرۆ که سیهه زار جار پتر له سه د سالی پیشوو په موو به ره م
ده هیندریت و سه ره پرای ئه مهش نرخه که ی هه مان نرخه. ئه وه ریژنه و
توفان نییه که په موو گران ده کات، ئه وه ئیشی پوانکاره کانه، داهیتانه کان
په موو هه رزان ناکهن، به لکو ئه وه ئیشی شوړشی گه وریه.

متمانە

مەتی دەیگوت: ناکریت باوەر بە کەسێک بکریت کە بەقەد دەنکە جۆیه ک
عەقڵی نییه، هەر وەک چۆن متمانە بە زیخی ڕەوان ناکریت. عەقڵ کە بە
رادەیی دوو جۆی لێ هات مەرۆف وەک گاشەبەرد جیگای برۆایە.

گەڕان بەدوای لۆژیک لە جەنایەتەکانی هی - یەدا

مەتی هەولێ دەدا کە تەنانەت لە جەنایەتەکانی (هی - یە)^(۱)دا، هینزیک
ئاوەزپەسەند بدۆزیتەو. چونکە دەیگوت پەیرەووەکانی هی - یە لەبەر
جەنایەتەکانی پەیرەویی لێ ناکەن، بەلکو پەیرەوییەکیان بەهۆی ئێ و لایەنە
بەکەلکەیه کە لە هەندیک لە ئیشەکانیدا حەشار دراو. لە ولاتی گادا
سەرمایه‌دارەکان کرێکارەکانیان دەچەوساندەو و سەرەرای ئێ وەش
چەوساندنەوێ سەرمایه‌دارە بیانییەکانیشی هاتبوو سەر. دەوڵەتەکانی
پیش لە هی - یە دەستیان لە سیستمی چەوساندنەوێ ناوخوایدا نەبوو،
بەلام شەر و پەرەدان بە خاکی ولاتیان، کە ئاکامی لۆژیک سیستمی
وایە، نەدەویست. لە لایەکی دیکەو رادەیه‌کی دیاریکراویان بۆ دابەشکردن
و بلاوکردنەوێ کالای دیاری نەدەکرد، لە کاتیگدا بەرەمھینانی کالای بەند
کراوو و پەرە نەدەسەند. بەلام سیاسەتی هی - یە، لانیکەم بۆ ئەوانە کە
قازانجیکیان لەو سیستەمدا هەبوو، لایەنی شیاوتری لەخۆ دەگرت و وای
لێ هات کە هی - یە ئەوانی لەخۆ کو کردەو. کاتیگ کاسبکارەکانی تیدەگەیان
کە شەر بۆ برەوی قەسابەکان و جلفرۆشەکان پێویستە و ئەوانی رەوانەیی
راھینانی زۆرەملی دەکرد، ئیشیکی نارەوای نەدەکرد. بەلام بە رای کرێکارەکان
کارخانە گەرەکان هەر شتیکن و هیچی دیکە. چونکە کرێکارەکان هەستیان

1- Hi-yeh

دەکرد که ئەگەر ئیزن بەدن ئەوان بە ئازادی بەرھەمەکی خۆیان کامل بکەن و پەرهی پێ بەدن، بەلگەیک بۆ شەپکردن نامینیتەوہ.

کریکارەکان دەیاننوانی تەنیا بە کاسبکارەکان بلین کہ دەبێ شیوازی کاسبیی خۆیان بگۆرن، دەنا شەپ ڕوو دەدات و ئەمەش قسەیکە رەواہیە. نەک ئەوہی کہ شەپ وەلا بنین لەبەر ئەوہی کہ کاسبی پئویستی بە شەپ نییە. ھەر وەھا تا کاتیک جووتیارەکان پابەندی کار لەسەر باخچەئ بچووک بوون، وتارەکانی ھو- ئیان پێ رەوا بوو. ناپەواہی، پابەندبوونیان بوو لە باخچەئ بچووکدا. کەسئیک کہ بیری لە ھەموو ئەمانە نەکردبۆوہ نەیدەتوانی متمانەئ بە قسەکانی ھئ- یە ھەبئت.

دوو جۆر ھۆشەندی

بۆ بە دەستتھینانی بژئویی ھۆشەندی پئویستە، کہ لەوانەئ ھەشیوازی گوئیرایەئ بۆ مودیر دەرکەوئت. بەلام جۆریکی دیکەئ ھۆشەندی لەوانەئ بەگاتە ئەوہی کہ سیستمی مودیری و ژئردەستەئیی لەئئو ببات. بەلام بۆ ئئشئکی وا پئویستمان بە ھۆشەندی لە شیوازی یەکم ھەئە. چونکە بۆ بەکردەوہکردنی ئەم ئامانجە بژئویی پئویستە.

دیالئکتیک (لەدایکبوونی شیوازی گەورە)

مەتی دەئئت: کاتیک خەلک دئتیان کہ دوو چئن برپار لە بەجئھئینانی نیاز و پئداوئستەئ ژیان دەدەن، بەلام ھئچکامیان ئئشئک ناکەن کہ نیاز و پئداوئستیئەئ نەئئئت؛ ھەر وەھا ئەم دوو چئنە پارئزەری بەرژەوہندیئەکانی چئنەکانی دیکە نەبوون، بەلام لەئئو خۆشئیاندا بەرژەوہندیئە دژبە یەکیان ھەبوو؛ ئەوہی کہ مەرجی دەولەمەنبوونی یەکیک مایەپووجبوونی کەسانی دیکە بوو، ئەوہی کہ ئەوہی لە لایەئئکی

تایبه ته وه به پیشکه وتوو ئه ژمار دهکرا له لایه نیکی دیکه وه به شیوهی دواکه وتوویی ده رده که وت، ئه وهی که مهرجی یه که می بوونی ولات به شیوهی کومه لیک یه که گرتوو، دژایه تیی نیوان چینه کانی ئه و ولاته بوو، ئه وهی که گروویک له خه لک که بو پاراستنی به رژه وهندی گه له دهوری یه که کو ده بوونه وه و هه ر که به رژه وهندییه کی دیکه پهیدا ده بوو لیک ده ترانان و ناکوکی ده که وته نیوانیان، ئه وهی که خاوه نداریه تیی ئه مرۆ، سبهی بیته قه رز، ئه وهی که هه رشتیکی به که لگی چه وساندنه وهی خه لک نه هاتایهت، بنبایه خ بوو، ئه وهی که پیشببینیکردنی هه لسه که وتی گروویه گه وره کانی خه لک ناخاترجه م ده مایه وه، ئه گه ر به شه پیکهینه ره کانیان و دژبه یه کیی به رژه وهندییه کانیان به نه ناسراوهی ده مایه وه، ئه وهی که ری تئ نه ده چوو ری ره وی گورانکاری کاروباره کان له درژماوه دا دیاری بکریت، ئه وهی که زوریکی له چه مکه کانی وه که سوپا، ولاتی کریکاره کان، زورداری، پاره و وه که ئه وانه به کار نه ده هات، ئه گه ر دیاریکردنی وردی بارودوخ، وه که کات و شوین و سیستی کومه لایه تی په یوه ست به وانه جییه جی نه ده کرا، ئه وهی که زور به که می بارودوخ هوشیوه هه بوو، که یه که جو هه لسه که وت له به رانه بریاندنا بگیریته بهر و راست بیته، یان و ابزانریته که شتی وا مومکینه؛ کاتیک خه لک ده رکیان به م شتانه و هاوشیوه کانی کرد، شیوازی نوی پیک دیت.

قه تلئ نه فس

بیرمه ندانی سه ره وکی خه بات پهیره ویکیان نه هیناوه که قه تلئ نه فس قه دهغه بکات. ئه مانه دله سوژترین که سه کان بوون، به لام دوژمنانی مروقیان له به رانه بر خویاندا ده دیت که به قسه کردن تیک نه ده شکان، ته واوی هزریان بو پیکهینانی هه لومه رچیک بوو که له ودا کوشتی

مرۆف به قازانجی کهس نه بیئت. ئەوان له گهڵ زولمی کوشنده و بهر به سستیک له بهردهم بزوتندا، خهباتیان دهکرد. ئەوان گومانیان له وه نه بوو که ده بی به زۆر کتیه رکی له گهڵ زۆردا بکریت.

خهباتی هونهرمه ندهکان

له سهردهمی کدا که هی - یه توندترین زهختی بو سه ر خه لک ده هیئا، په یکه رسازی که له مه تی پرسى، چ بابه تیک هه لبرێرم تا قسه ی حه قم کرد بیئت، به بی ئەوه ی بکه ومه داوی پۆلیس؟ مه تی رایسپارد: په یکه ریک له ژنی زگپری کریکاریک به پواله تیک که تووشی مهینه تی هاتوو و ته ماشای زگی خۆی دهکات. به م شیوازه زۆر قسه ت کردوو.

کارمه ندى خراپ

مه تی به م شیوه یه وه سفی کارمه ندى خراپی دهکرد: ئەویان رایسپاردوو که هاتوچۆ ریک بخات، به لام خۆی ریگا که ی گرتوو. کارمه ندى خراپ گران ده که ویت، نه ک ته نیا به و کارانه ی که نایکات، به لکو به و کارانه شه وه که ده یانکات. خه رجه که ی پتر له موچه که یه تی. به رزه فریبه که ی له وه دایه که پیویست بیئت. ئەگه ر ئەو ئەرکه ی پی سپێردراوه راپه رینیت، له سه ر کار ده مینیته وه. ئەگه ریش له بهر بیتوانایی راینه په راند، دیسانیش هه ر ده مینیته وه. به گشتی ته مبه له، به لام ئەگه ر هه ولێکیش بدات زه ره ر و زیانه که ی که متر نییه. به گشتی به رتیل وه رده گریت، به لام ئەگه ر به رتیلخۆر نه بیئت ئەسته مه هه نگاوێکی خیر به اویت. ته نه نه ت کاتی که هیچ شتی که بو به ریوه بردن نه مابیت، کورسییه که ی به رنادا.

مهكته بي هي- يه و لاوان

پياويكي ناهوميد و بيزار، به مه تي، كه دور خرابوه وي دهگوت: هي- يه لاوهكاني به دهسته وهيه، ده لي لاوهكان داهاتووي نه ته وهن. به م پنيه بيست سي سالي ديكه نه ته وه بوو ته هوگري هزره كاني نهو. مه تي پرسياياري كرد: كام هزرانه؟ پياوي ناهوميد و لامي دايه وه: نه وه ي كه چينه كان نين و يه كيه تبي نه ته وه ي هيه و نهو سيستمه ي هيه دادپه روه رانه يه. مه تي گوتي: بيگومان بيست سي سالي ديكه لاوهكان تيده گن كه چينه كان هه ن. چونكه ناچار ده بن ته واري قورسا يي گروويكي بچوك له سه ر شان دابنين و تيده گن كه نه مه دادپه روه رانه نيه. كاتيک لاوهكان ئيدي لاو نه بن، هي- يه ناتوانيت نه واني به دهسته وه بيت. لاوهكان داهاتووي هه موو نه ته وه يه كن، به لام كاتيک كه گوره ده بن!

بابه تي سيهه م

مه تي دهگوت: كاتيک په يوه نديي دوو كه س چاكه، كه هه ردووكيان هوگري بابه تيكي سيهه م بن. مي- ين- له دريژهي دايه كه نه م بابه ته له په يوه نديي گروويه كاني مروقيشدا، به هه ر راده يه ك بيت - راسته. له م ريگايه وه كه هوگري ئامانجيكي هاوبه شن، په يوه ندييه كه شيان به ئاساني ريك ده خريت و نه ويش به به راورد له گه ل پيداويستيه كاني نه م ئامانجه دا. نه و شه و قه ي كه مه تي چاوه روان بوو له په يوه نديي دوو دوستدا به ده ست بيت، بو نمونه له ليككه وتني ده ستي ژن و پياويك كاتي هه لگرتني سه تليک ئاو، مي- ين- له له نه ته وه لاوهكاني ده ويست كه ده ستي يه ك بگرن تا خولي ميژوو بسوورپين.

سه بارهت به هه ئسوكه وت له گه ل فه يله سووفه كاندا

مه تي ده يگوت: ماموستا كا- مه له سه رده مه جياوازه كانى ژيانيدا هه ئسوكه وتى جياوازي له گه ل فه يله سووفه كاندا هه بوو. سه ره تا وهك فه يله سووفه كان لتيان نزيك بووه وه و له روانگه ي خويانه وه قسه كانيانى شى كرده وه. پاشان هه ئسوكه وتيكي نافه يله سووفانه ي له گه لتيان گرته پيش و خويانى به نمونه هيتايه وه و پيشانيدا كه چه نده بيهووده يه به جيگاي ئه وه ي فه لسه فه بخه يته خزمهت ژيانه وه، بو فه لسه فه بزيت. پاش ئه وه ئيدي كاري به فه يله سووفه كان نه بوو، خه ريكي به دواداچوونى كاره زانستيبه كان بوو، له گه ل ئه وه يدا كه جار جار فه يله سووفه كانى وهك ميشى سه ربار له خوي دور ده خسته وه.

پاله په ستو و زه برونه گ

بیرمه ندانى سه ره كى خه بات نه يانده گوت: ناهه قى و چه وسانده وه هه ميشه بوون و هه ميشه ش دهن. هه روه ها نه يانده گوت: هه ميشه هه بووه، به لام ئيدي ئه وه نده ي نه ماوه كه ته واو بييت. ئه وان ريكو پيكتر ددوان، ده يانگوت: ناهه قى و چه وسانده وه له سه رده مه جياجياكاندا به شيوازي جياواز بوون و بو فلان و فيسار خه لك بوون و هوكه شى ئه مانه بووه. به راي ئه وان ناهه قى و چه وسانده وه هه ميشه ش شتيكى زياده و بيكه لك نه بووه، چونكه ئه وان ئه وه نده وردبين بوون، دلنبايه كى ته واويان به ده ست هينا و گوتيان: ئيستا ناهه قى و چه وسانده وه پيوست ناكات و ده كريت له ناو بيرييت.

نان و کار

خه لکی گا، نان و کاریان دهویست. بارودووخه که وابوو که کار بۆ زۆر کهس نه بوو و له ئاکامیشدا نانیس نه بوو. خه لک نانی به لاشیان نه دهویست. ئاماده بوون کار بکهن و نان وهر بگرن. پاش ئه وهی که (تی-هی)⁽¹⁾ به دهسه لات گهیشت، رایگه یاند که سه رهتا کار ده داته خه لک و پاشان نان. ئه ویش به رادهی پیویست. دهستی به بهرنامه گه لکی گه وهی ئاوه دانی کرد، که بۆ ئاماده کاری شه ر پیویست بوو. به لام به هوی ئه وهی که ئه م جۆره کارانه به ره میکی نه بوو، قاتوقری پتر بوو. له و بارودووخه دا تی-هی دروشمیکی نویی داهینا: یان نان، یان کار.

که مویستن له وانهیه بیته شاتوشوخواستن

مه تی دهیگوت: ولاتی گا چند سالیگ حکومتی نه ته وهی هه بوو. ئه م دهوله ته دوو ئیشی بۆ خه لک کرد. سه رهتا سیاسه تی دهره وهی له سه ر بنه مای پاراستنی ئاشتی ریک خست و دووه م حه قده ستی خه لکی زهحمه تکیشی به رز کرده وه. به لام هه یج گۆرانکارییه کی له ریکخراوی بازرگانی و شیوهی به ره مهیناندا نه کرد. شیوازی به ره مهینان به شیوهیه ک بوو که هه موو هه یزه به ره مهینانه کانی ئازاد نه ده کرد به لکو به ندی ده کردن. وابوو که به ره مهینان زۆر زیادی نه کرد، به لام زۆر به کار ده بردرا و شه پش به هه مان راده پیویست بوو که پیشتریش پیویست بوو، به و جیاوازییه وه که حکومت به ته مای ئاماده کاری بۆ شه ر نه بوو. ولات به ره و له ناوچوون و لیکترازان ده چوو، که حکومتی نه ته وهی رووخا.

1- Ti-hi

قوتابییه‌کانی کا- مه بۆ ههر پرسیاریک ولامیکیان ههیه

قوتابییه‌کانی کا- مه زۆریک له فهیله‌سووفه‌کانیان زویژ کردبوو. به‌هۆی ئەوهی که به شیوازیکی قسه‌یان ده‌کرد که وه‌ک بلیی هه‌موو شتیکیان بۆ چاره‌سه‌ر کراوه. س‌کالا له‌وه ده‌کرا که ئەمانه له ولامی ئالۆزترین پرسیاره‌کاندا ده‌لین: بابه‌ته‌که گه‌لێک ساده‌یه. هه‌موو شتیکی ده‌به‌ستنه‌وه به ئابوورییه‌وه و ته‌نیا ئومیدیان به گۆرانی ریکخراوی به‌ره‌مه‌پنانه. دونه‌یا بۆیان وه‌ک دروستکردنی خشت ئاسانه، وه‌ک بلیی هه‌موو مه‌سه‌له‌کانیان چاره‌سه‌ر کردبیت. مه‌تی له پشتگیریکردنی ئەواندا ده‌یگوت: ئەگه‌ر بکریت وایزانی که زۆریک له مه‌سه‌له‌کان ناهینه‌دی، ئەگه‌ر چه‌ند مه‌سه‌له‌یه‌ک حل بیت، ئەوکات جیگای سه‌رسو‌رمان نییه که که‌سانیکی به‌بی سه‌بر و هه‌وسه‌له به‌دوای چاره‌سه‌ر ئەم چه‌ند مه‌سه‌له به‌ره‌تییه‌وه‌ن، هه‌ل‌ب‌چن، له‌به‌ر ئەوهی که پرسیارای زۆریان لێ ده‌کریت که چاره‌سه‌رکردنی به‌ده‌ست ئەوان نییه. بارودۆخی ئیستای کۆمه‌لگه به شیوه‌یه‌ک به‌لالیدراوه که هه‌موو بواره‌کان هاوکات به‌ره‌و خراپی ده‌روات. هه‌ربۆیه هه‌رقسه‌یه‌ک سه‌بارت به بارودۆخی کۆمه‌لگه له بواریکی بچووکیشدا بیت، قسه‌یه‌کی گرنگه.

راهینانی فکری

پووم له‌و که‌سانه‌یه که واده‌زانن "پروپاگه‌نده‌کاری بۆیاخچی" بۆخۆی مرو‌فیتیکی راستگۆیه که چاکترین داواکارییه‌کانی هه‌یه، به‌لام ئەربه‌کان و ژێرده‌سته‌کانی خوێرین: زۆرکه‌س که له کاتی بۆیه‌کردندا ده‌بیینن، نیگه‌ران و خه‌مبار ده‌بن له‌و سه‌ختییه‌ی به‌خۆی ره‌وا ده‌بیینیت، تا ته‌واوی درز و که‌له‌به‌ره‌کانی بینا کۆنه و گه‌ندلیدراوه‌که به‌رنگ داپۆشیت.

ئهی ئەوه‌نییه سه‌رتاپای عاره‌قه‌ی لێ ده‌چۆریت. یه‌ک ده‌قیقه ئاسووده نییه، مه‌گه‌ر له کرپنی ره‌نگه‌که‌دا ساخته ده‌کات یان ره‌نگه‌که‌ی خراپه؟

مه‌گەر کاتیك كه ده‌لین پاش ره‌نگکاری هه‌موو شتیك جوان ده‌بیټ قسه‌یه‌كه كه خوی باوه‌ری پی نییه؟ سه‌ره‌رای ئەمانه‌ش ئەو له خانوویه‌کی جووتیارانه‌دا ده‌ژی، عه‌ره‌ق ناخواته‌وه و له‌گه‌ل ژنان کاتی به‌فیرۆ نادات. به‌لام، كه‌سانیک هه‌ن له کاتی سه‌رخۆشیدا ده‌بنه هوی ویرانی. به‌داخه‌وه كه‌سانیکیش هه‌ن کاتی هۆشیاری ده‌بنه هوی هه‌مان ویرانی. له‌وانه‌یه كه‌سیك ده‌ په‌رداخ بیره بخواته‌وه و کاری شتیانه بکات، كه‌سانیکیش په‌رداخیک ئاو ده‌خۆنه‌وه و کاری شتیانه ده‌کن. به‌هه‌مان شیوه‌ش له‌وانه‌یه كه‌سیك كه له خانوویه‌کی جووتیارانه‌ی ئاساییدا ده‌ژی، ئابووری نه‌ته‌وه‌یه‌کی گه‌وره تووشی تیکشکان بکات و له کاتی‌دا له‌سه‌ر کورسییه‌کی داری بینرخ دانیشتووه، تاوو تویی نه‌قشه‌ی په‌رستگه‌یه‌ک بکات كه بۆ خوی ساز ده‌کات و له هه‌مان کاتدا چه‌ند کیلومه‌تریك دیواری لێ زیاد کات. ده‌کریت کاتی زۆر له‌گه‌ل ژناندا به‌فیرۆ بدریت، به‌لام ئەگه‌ر كه‌سیك كه ئاهه‌نگی کوشتنی منی کردووه و له ته‌نیشته‌ ژنیکدا خه‌وی لێ بکه‌ویت، راست له‌و کاته‌دایه كه له‌وانه بوو له‌گه‌لم به‌شه‌ر بیټ، باشه، با بخه‌ویت. کاتیك نیگابانه‌کانی زیندانیک له ته‌نیشته‌ ژناندا خه‌وتوون، كه‌س له زیندانییه‌کان نادات.

چه‌نده چاکتر ده‌بوو ئەگه‌ر پرۆپاگه‌نده‌چی بویه‌کار عه‌ره‌قی بخواردبایه‌ته‌وه و له‌وپه‌ری سه‌رخۆشی ته‌واودا به‌ زمانیکی شل و کیشدار هاواری بگردایه کارخانه‌کان هی ئەو کاسانه‌یه كه کاری تیدا ده‌کن و زه‌وییه‌کانی پرۆسی رۆژئاوا هی كه‌سانیکه كه ده‌یکێلن. بۆ ئیمه چاکتر بوو كه ئەو له کۆشکی‌دا نیشته‌جی بوایه و هه‌ولی ئاشتی و ئاشتیخوایی بدایه و ئاماده‌کاری بۆ شه‌ر نه‌کردایه.

(ماویه‌تی)

چی گرنگه

(پۆ) ^(۱)، که خویندکاری مه تی بوو، دهیگوت: کهسانیک فهقیرن و کهسانیک دهوله مهنده، ئەمه نادادپهروهییه. مه تی درێژهی دایه: نادادپهروهییه دهوله مهندهکان. پۆ گوتی: خووشه ویستی بۆ دادپهروهییه له نیو فهقیرهکاندا زۆره. مه تی گوتی: ئەوه نازانم. به لام فهقیرهکان چاوله دهستی دادپهروهییه و دهوله مهندهکان چاوله دهستی نادادپهروهییه. گرنگ ئەوهییه.

هزره نه ته وهییهکان

کین - یه شاعیریان به تاوانی هزری نزم، له ولاته کهی خۆی دوور خسته وه. خۆی دهیگوت: تاوانی من دارابوونی هزری خویری و هیچه کانه و ئەمهش چاکترین مه رامه.

نایا رازی به ههر کاریک دهی

که سیک که له زولم و زۆری دهسه لاتدارهکان وه زاله هاتبوو به می - ین - لهی گوت: بۆ چاککردنی ئەم بارودۆخه ئاماده م ههر کاریکی شایسته بکه م. می - ین - له که هیشتا رازی نه ببوو، پرسیی: ئاماده بووی چ کاریکی دیکه بکهی تا بارودۆخه که چاک بیت؟

په سنی می-ین- له له خویندکاره کانی

خهسله تیکی تایبه تییان نییه مه گهر ئه و خهسله تهی که خهبات پیتیان ده دات، ناوی خویمان له ئیشه کانیان وهرده گرن، له خانوویه کدا ده ژین که دواتر دهستی به سه ردا ده گرن.

به ر له وهی که بزنانن چۆن بن، ده زاننن که ده بی ئه نجومه ن چۆن بیت. کاتیک پیویست بی سه فهر بکه ن ده چنه ویستگه و بی ئه وهی که بزنانن بوکوی ده چن و ئه وانه ی شوینی مه به ست نانس، نازانن شو فیره که کنیه.

خویندنه وهی کتیب

مه تی ده یگوت: زورک هس ده بینم که کتیب ده خویننه وه. ئه مه هونه ریکی سه خته که کهس فییری نه کردوون. زانیاری پیشوویان نه به شی دیاریکردنی لاوازیه کان و نهش به شی دیاریکردنی چاکیه کانی کتیب ده کات. باسی کتیبه زانستییه کان ناکهین که بو خویندنه وه یان ده بی زانستت هه بی تا زانست به ده ست بی نی. خویندنه وهی چیرۆکیش سه خته. زورجار نووسه ر ده توانیت له چاوتروکانی کدا خویننه ر ئاگاداری دونیای کتیبه که ی بکات، پتر له وهی که کتیبه که ئاوریک له دونیای ئه و بداته وه. خویننه ر به سه ر کتیبه که وه که ده بی دونیای بو شوو قه بکات، ئاگای له دنیا نامینیت. نووسه ر به چه ند فه نیک که فیروونیان ئاسانه، به لام په بیردن به فرتوفیله که ی گرانه، روژانیک به ره م ده هینیت که ئاگای له بابته ی سه ره کی نه مینیت، له م ریگایه وه به کونجکولییه کی ورووژیتراوه وه دوی دریزه ی چیرۆکه که ده که ویت، ئه و درویانه ی تا ئیستا خویندوویه تیبه وه قه بوول ده کات تا دروکانی دوی بخوینیته وه. نووسراویک که ماوه به خویننه ر بدات جار جاره کتیبه که وه لا نیت تا بیریک له خویندراوه کان بکاته وه و قسه ی نووسه ر و هزری خو ی به یه که وه هه لسه نگینیت، نه ختیک به لاواز

دهژمیردریټ. دهلین نووسه‌ری وا ناتوانیټ خوینهر بینیته ژیر ږکیفی خوی. به‌پی جوانیناسی باو ده‌بی هزری نووسه‌ر به‌ته‌واوی شاراوه بیټ و به‌پی گونجاو نه‌توانریټ شی بگریته‌وه. سه‌ره‌رای ئه‌مه‌ش ده‌بی خوینهر له خوی بپرسیټ که نووسه‌ر چی ویستووه و تا چ ږاده‌یک به داواکه‌ی خوی گه‌ش‌تووه. راستی و درووستی قه‌تله‌که جیگای باس نیه، ده‌بی بزانیټ که کرده‌وه‌که به ته‌کنیک و شیوه ئه‌نجام‌دراوه، یان نا.

له‌راستی‌دا ده‌بی کتیب وهک نووسینی که‌سانی تومه‌تبار به تاوانیک - که نووسه‌ره‌کان هر ئه‌وه‌ن - بخویندریټه‌وه. مه‌گه‌ر ده‌گریټ به گه‌ش‌بینی‌یه‌وه نووسراوی که‌سانیک قه‌بول بکیت که یارمه‌تی بیچاره‌بوونی خه‌لک دهن و دسته دسته ره‌وانه‌ی شه‌ره خویناوییه‌کان بکړن، یان له بیچاره‌بیدا ره‌وانه‌ی مه‌یدانی شه‌ر بکړن، ئه‌مانه که‌سانیکن که گه‌نم ده‌گه‌ننن و خه‌لک له برس‌ییه‌تیدا ده‌کوژن! ئه‌مانه که‌سانیکن که یان لووشکه ده‌هاوین، یان ده‌هیلن بیانده‌نه به‌ر لووشکه.

سه‌بارت به ژبانی ماموستایان

کا- مه و ئه- فو که له سه‌رده‌می خویندا گه‌وره‌ترین ماموستای ټاکار و هه‌لسوکوت بوون، شتیکی وایان سه‌بارت به هه‌لسوکوتی تاک نه‌نووسیوه. سه‌بارت به دابینکردنی مووچه و شیوازی هه‌لسوکوت له‌گه‌ل بنه‌ماله، سه‌بارت به هه‌لسوکوت له‌گه‌ل خه‌لک و به‌ده‌سه‌پینانی متمانه و پرستیژ، سه‌بارت به زواج و به‌ره‌مه‌پینانی هونه‌ر و به‌کورتی سه‌بارت به‌وه‌ی که ده‌بی چون ژبان به‌سه‌ر ببریټ، وانه‌یه‌کیان به خویندکاره‌کانیان نه‌وتووه‌ته‌وه. خودی ئه‌م دوو ماموستایه به ساده‌ی ژباون. له هه‌لسوکوتیان له‌گه‌ل بنه‌ماله و دوستان و نزیکه‌کانیاندا شتیکی سه‌یر و سه‌مه‌ره نابیریټ. یه‌کیکیان

دوله‌مه‌ند و ئه‌وی دیکه‌یان گرفتاری موشکلی مالی بوو. ئه‌وانیش نه‌یاندته‌وانی هه‌میشه‌لایه‌نی به‌رانبه‌ریان رازی بکه‌ن. له‌ کاره‌کانیاندا زۆرتتر شکستیان هیتابوو. هه‌ندیک له‌ پیتش‌بینیه‌کانیان نه‌هاته‌دی. بیروپراکانی خۆیان زۆرتتر له‌ ریگای ره‌خه‌گرتن و هیترشکرده‌ سهر بیروپرای که‌سانی دیکه‌ ده‌خسته‌ روو. به‌ شیوه‌یه‌ک که‌ کاتیک ده‌رک به‌ به‌شیک له‌ نووسینه‌کانیان ده‌که‌ین که‌ کتیبی خراپی به‌ره‌ه‌ستکاره‌کانیانمان خویندبیتته‌وه.

زمانی که‌رسته‌کان و زمانی هزر

مه‌تی ده‌یگوت: کاتیک له‌نیو که‌رسته‌ فری‌دراوه‌کاندا کوته‌ هه‌وجۆشیک، یان ئاسنیک ده‌بینین پرسیار له‌ خۆمان ده‌که‌ین: ئه‌مانه‌ له‌ سه‌رده‌می کۆندا که‌رسته‌ی چ کاریک بوون، بۆ چی به‌کار هاتوون. چه‌ک گه‌واهیده‌ری شه‌ره‌ و کوته‌ که‌رسته‌ی رازاندنه‌وه، بازرگانیمان بیر ده‌خه‌نه‌وه. له‌و نیوه‌دا هه‌موو جۆره‌ کاریک و نابه‌کاریک ده‌بینریت. که‌واته‌، بۆ له‌گه‌ل ئه‌و هزرانه‌ی که‌ له‌ سه‌رده‌می کۆنه‌وه ماونه‌ته‌وه به‌و شیوازه‌ هه‌لسوکه‌وت ناکه‌ین؟

کاری ناته‌واو ته‌واو بکه‌ین

کاتیک زانای به‌کرده‌وه، کا- مه، مرد، ده‌سه‌لاتی دزه‌کان که‌ به‌ره‌ه‌ستی خه‌باته‌که‌ی بوون، پووی له‌ زیادبوون بوو. سه‌رده‌می گه‌شاوه‌ییی کاری دوژمنه‌که‌ی هیتشتا به‌رده‌وام بوو.

کاری ناتهواو تهواو بکهین

کاتیگ زانای به کردهوه، کا- مه، مرد، هیش-تا به جیگای ناوی دوکتورهکان ناوی پیاو کوژدهکان له سهر له وحهی ریزلینان بوو. ئیشهکان به ناوی که سانیکهوه تهواو دهبوو که که لکیان لی وهردهگرت، نهک به ناوی بکه رهکانیهوه.

بیرمه ندانی سهروکی خهبات و سهردهمه که بیان

بیرمه ندهکانی سهروکی خهبات له تاریکترین و خویناویترین سهردهما ژیان، ئهوان خاترجه مترین و شادمانترین مروقهکان بوون.

هونه ر

مه تی به په سندنانی می- ین- له دهیگی پراهیهوه که ئه و به دهست خهلووزی دهخسته نیو ئاگر، بی ئه وهی دهستی پیس ببیت.

سه بارهت به هاوخه می و دلسوزی

مه تی دهیگوت: می- ین- له هاوخه می که سی نه دهکرد. ئه و ههستهی که به بینینی ژیانی پر له نه گبه تی چه وساو هکان و به شخوراوهکان پهیدای دهکرد، به خیرایی دهیکرده رق و قین. هه مان ههست له سروشته نااگاکاندا ده بیته سوز که ههستیکی نادیارای دلشکاوانه یه و له ناومیدی دهچیت. می- ین- له دهیگوت: دلسوزی، واته خو بواردن له یارمه تیدان - من خو م له جیگای ئازاردیتوووان دانانیم که رهنج بکیشم، به لگو به و مه بهسته یه که کوتابی به ئازاریان بهینم.

سەبارەت بە مەى نۆشۈن

كىن- يە ئەو خواردەنەو سەرخۆشكەرەى كە پېشكەشيان كىردبوو، رەت كىردەو و گوتى: بەسەرنجىدانى ئەو ئامادەكارىيانەى كە دەولەت بۆ شەر دەىكات ئومىدى زىندوومانمان كە زۆر نىيە، دوو ھىندە دەبىنن؛ ئەركەكانى خۆمان بەوردى نابىنن، دواى عەقل ناكەوین، مەگەر بە دوولئىيەو، داھاتى كەسىك بە جىگای داھاتى خۆمان وەردەگرىن، ئەگەر پىرسىيار بكن، بۆ چاكسازىى كارەكان دەمانەوئى چ بكن، ولامى ئالۇز دەدەىنەو، كەوايە بۆ شەراب بخۆمەو، مەگەر شەرابىكىمان پى بدن كە بمانھىنئە سەر عەقل.

شەرەفى پىاو لە سەردەمانى پىشودا

پاراستنى سەلامەتى فىكر لە كاتىكدا كەسانى دىكە گىژ بوونە، بېروابەخۆبوون كاتىك كەسانى دىكە پرويان لى وەرگىراوى و بەو ھەموو گومانەشەو بە رەوازانىيان، پشودرىژى و ماندوونەبوون لە چاوەروانى و بىستنى درۆ و بەشدارىنەكىردن لە درۆكىردنا؛ رەزاگران بوون، بەلام بەدەستەوئەدانى بىانووىەك كە دەبىتە ھۆى رەزاگرانى و لە ھەمان كاتدا نە زۆر شايانبوون و نە زۆر عاقلانە قسەكىردن، تواناى چوونەخەيال و تىيدا نەخىكان، تواناى بىركىردنەو و بەئامانجەكىردنى، تىگەشىتن لە سەرەكەوتن و ناكامى و تىلاكوتكىردنى ئەو دوو خائىنە بە يەك دار، بەرگەگرتنى بەپىچەوانە دىتنى قسەكانى خۆت كە شەلاتىبەكان داوئىكىان بۆ لەداوختنى ساوئىلكەكان لى دروست كىردو؛ كۆكىردنەوئى تەواوى سەمەرەكانى ژيان و تواناكانى دانانى لەسەر مۆرەيەك و دۆراندنى و سەرلەنوئى دەستپىكىردنەو و بەسەرخۆنەھىتان! (ماوئەتى)

مهتی دهیگوت

له سه‌رده‌میکدا که هه‌موو شتیک که‌وتووته‌گیزاوی نه‌گبه‌تی، که‌م که‌س سه‌رچاوه‌ی نه‌گبه‌تی ده‌ناسن. کاتیک گیزاوه‌که به شیوه‌ی کاتی دامرکایه‌وه، گالته به‌م که‌سه‌انه ده‌کریت، ئه‌گه‌ر سه‌رچاوه‌کانی دامرکان پیشان بدهن. به‌روالته هه‌موو شتیک به‌ره‌و باشبوون ده‌روات. ده‌وله‌تیک که له سه‌رده‌می ئاوه‌دانیدا هاتووته سه‌رکار له‌به‌ر چالاکیه‌کانی په‌سن ده‌دریت. ته‌نانه‌ت ئه‌و کیشمه‌کیشه‌ بچوو‌کانه‌ش که له کاره‌کاندا دیته ئاراه، زور گه‌وره دیته به‌رچاو. له‌به‌ر ئه‌وه‌ی که پیشتر نه‌گبه‌تی ره‌ها داوینگیر بووه.

به‌لام به‌تومه‌تی ئازاوه‌گیر، دۆستی بیچاره‌کان راوه‌دوو ده‌نین. بارودۆخیان له‌و که‌سه‌انه ده‌چیت که له ئارامی ده‌ریادا باس له‌ پزینی بنی که‌شتیه‌که ده‌که‌ن.

نیهاتوویی ژماردنی بچووکتیرین گه‌ردیله

مه‌تی دهیگوت: ئیستا زانستی فیزیک ده‌ریخستوو که ناتوانریت بچووکتیرین گه‌ردیله‌کان بژمیردرین و نا‌کریت له‌پیشدا شیوازی بزووتنیان بزانیته. وادیاره ئه‌مانه‌ش وه‌ک مرۆف ئیراده‌یه‌کی ئازادیان هه‌یه – به‌لام تاکه‌کانی مرۆف ئیراده‌یه‌کی ئازادیان نییه. هه‌ربۆیه پیش‌ببینکردنی هه‌لسوکه‌وتی مرۆف دژواره، ته‌نانه‌ت ناشکریت، چونکه زور فاکته‌ر کارمان تی ده‌که‌ن، نه‌ک به‌هۆی ئه‌وه‌وه که له‌ژیر کاریگه‌ری هه‌چ فاکته‌رینکدا نین.

مه‌تی دهیگوت

هه‌چ ولاتیک مافی ئه‌وه‌ی نییه بۆ هه‌میشه پۆلیسیک له‌ ئیشه‌که‌یدا به‌هیلایته‌وه.

سیستمی گهوره و عهشق

دو^(۱) به مه تی گوت: لایه نگرانی سیستمی گهوره دهیانه ویت عهشق له ناو بهرن. مه تی گوتی: شتی وام نه بیستوو. ته نیا دوزانم، ئه وهندهی نه ماوه که دوزمانی سیستمی گهوره رهگ و ریشهی عهشق دهر بهینن. له جیگایه کدا که هیشتا عهشق ماوه، بیسه ره و به رهیی گه وره عاشقه کان به ره و ترسناکترین دژواریه کان راده کیشیت و عهشق خراب دهکات.

ژیانی مادیی می-ین-له

می-ین-له ژوریکی بچووک و میز و کورسیهک و کاسه یهک ئاو و دهس-تیک پیخه فی بهس بوو. په تاتهی دهخوارد و چای که مرهنگی دهخواردوه. به لام ئه و ته وای خواردنه کانی جیهان و خانووه کان و دهسه لاتنه کان و هه موو جووره ئازادیه کی بو زحمه تکیشه کان دهویست. واته دونیای به شیوازیکی دیکه دهویست.

دهبیته ولات به دهستی ژنی ناشپهز ئیداره بکریت

می-ین-له دهیگوت: هه ژنیکی ناشپهز دهبی بتوانیت ولات به ریوه ببات. مه بهستی ئه وه بوو که دهبی هه م داموده زگای به ریوه بردنی ولات و هه م ژنی ناشپهزیش بگوردرین. سه ره پای ئه مه له م و ته یه به م ناکامه دهگه ین که به قازانجه ئه گه ر داموده زگای ولاتداری وهک چیشته خانه یهک، به لام چیشته خانه ش وهک داموده زگای حکومهت ریگ بخریت.

کین- یه دهیگوت

بهر له وهی بزنام (لایی- تو)^(۱) خوشی دهویم، منی به پیداهه لَدانی ئەو دۆخه ناله بارانهی تووشی دهبوو، دهترساند. دهیگوت: به سهعات دهچمه خه و خه یالی پچراو و دهسه لاتی هیچ کاریکم نییه. وهک بلی میز و کورسی ژووره کهم له سییه ریکی قورس رۆچوو. پاشان که خوشم گرفتاری ئەو دۆخانه بووم، زانیم که خوشمدهویت.

ئاسوودهیی و عهشق

(کن- یه)^(۲) له ههولی پاراستنی ئاسوودهیی خۆیدا بوو. لایی- تو دهیویست لهو دۆخه رزگاری بکات. لایی- تو پرسایی: "مه گهر ئاسوودهیی و عهشق پیکه وه سازگارن؟" کن- یه ولامی دایه وه: "به لئ".

پیشیار

که سانیک که تووشی زهبریگ دهبن، زویر دهبن. کن- یه به لایی- توی گوت: "ههول ددهم زهبریگت لی نه که ویت، که وایه توش ههول بده زویر نه بیت."

1- Lai-to

2- Ken-yeh

چۆن دەبىي يارمەتى خۇتا بەدى

(تو-سو)^(۱) لاي مەتى گەيى لە ناساغىي پەوانىي خۇي دەکرد و دەيگوت بەتەمايە بچىتە سەفەرىكى گەورە. مەتى ئەم بەسەرھاتەي خوارەوہى بۇ گىپرايەوہ.

(مى-ئىر)^(۲) پوژگارىكى پىر لە خەم و كەسەرى ھەبوو. بە دواي يەكدا دۆستەكەي و ئىشەكەي و ئاينەكەشى گۆرى. كاتىك پاش ھەموو ئەمانە دۆخى گەلىك خراپتر بوو سەفەرىكى گەورەي دەست پىن كرد و ھەموو دونيا گەرا. بىچارەتر لە پىش لە سەفەرەكە گەرايەوہ. لە پىخەفەيكا كەوتبوو و چاوەروانى مردن بوو كە خانووەكەي بە تەقىنەوہى بۆمىيەك ئاگرى گرت. شەرى ناوخۆ بوو و سەربازەكان بۆمىيەكان بەرەو ئەو سەربازانەي لەپىشت خانووەكەي ئەودا خۇيان ھەشار دابوو ھەلدا. مى-ئىر بە شلەژاوييەوہ ھەستا و بە يارمەتى كرىكارەكانى ئاگركوژاندنەوہ كەوتە راوہ دوونانى سەربازەكان و چەند سەل بەشدارىي شەرى ناوخۆي كرد تا بارودۆخەكە سامانى گرتەوہ.

ئەگەر كەسىك لەم ماوہىدەدا لىي نەبىست كە دۆخى پەوانىي جىگىرە. بە دۇنيايىيەوہ لەبەر ئەوہ بووہ كە كەس لە ھالى ئەوى نەپرسىوہ.

پەندى مەتى

لايى-تو كە يەككە لە خویندكارەكانى مەتى بوو، پوژىك پىنى گوت دەيەوئىت بچىتە سەفەرىكى گەورە. مەتى گوتى: چۆن دەتەوئى سەفەر بەكەي لەكاتىكدا ھىشتا سى ولاتى دە، سووعە و نوہ^۳، ھەرچەند دوژمنىكى

1- Tu-su

2- Mi-ir

3- Deh.Sueh.Noh

هاوبهش و به توانایان ههیه، یهکیان نهگرتووه؟ لایی- تو کچیک بوو که کاریگهیری لهسه رهوتی کارهکان نهبوو و یهکگرتنی ئه و سئ ولاتهش شتیک بوو که له توانای ئه ودا نهبوو. کاتیک ئه مهی گوت، مهتی ولامی دایهوه: یهکگرتنی ئه و سئ ولاته ئامانجیکی دووردهسته، بهلام دووردهستتر له ئامانجیک بی ئامانجییه. سهفه ره کهت ئامانجیکی نییه.

ئاگرکردنهوی لایی- تو

مهتی به لایی- توی گوت: کاتیک ئاگرت دهکردهوه ته ماشام دهکردی. ئه گه تۆم نه ناسیایه دهبووا نیگه ران بم. پوالهتت به شیوهیه که بوو وهک بلایی که سئیک توی ناچار به ئاگرکردنهوه کردییت و دهبووا - چونکه ته نیا من لهوی بووم- وینای ئه وه بکه م که ئه و چهوسینه ره منم. لایی- تو گوتی: دهمویست هه رچی زووتره ژوره که گه رم بکه م. مهتی پیکه نی و گوتی: نیازه کهت دهزانم، بهلام له وانه یه خۆت نه زانی. دهتویست له بهر من، میوانه کهت، خانووه که خاوین بکه یته وه، دهبووا زو ئه وکاره بکه ی که زۆتر فریای قسه کانمان بکه وین. دهبوو تۆم خۆش بویت، دهبوو داره که ئاگر بگریت، دهبووا ئاوه که بکولایه، بهلام له هه موو ئه مانه ته نیا ئاگره که داگیرسا. بهلام کات به سه رچوو، ئاگره که داگیرسا بهلام چاکه ئاماده نه بوو. هه ر ئیشیک بو ئیشیکی دیکه کرا. بهلام هه چکام له م ئیشانه بوخویان نه کران، بهلام زور شت دهکرا له کاتی ئاگرکردنه ودا بوتریت. له هه ر کرده وه یه کدا سوننه تیک خوی هه شار داوه و میوانداری شتیک جیوانه. هه ندیک جار جووله ی له ش له کاتی گرتیبه رانی داری چاک، جیوانه و خۆشه ویستی دینییت. ده بی که لک له و ساته وه رگریت، چونکه ناگه رپته وه. ئه گه ر قه رار بوایه وینه کیشیک تابلویه ک له ئاگرکردنه وه ی تو بو ماموستا که ی ئاماده

بكات، شتيكى بۇ ھونەرنواندن نەدەدۆزىيەوہ. ئەم ئاگرکردنەوہى تۆ بە مەيل و ئارەزووى خۆت نەبوو، تەنيا كۆيلەيەتى دەبوو.

شيوە و چۆنيەتى دەرپرینی کی-ین- لە

لايى - تو لای مەتى گلەيى لە نامە ساردوسرپرەکانى کی-ین- لە دەکرد. مەتى بە تيگەيشتن لە مەبەستەكەى پرووى تى کرد و گوتى، كاتىك لە کی-ین- لەم پرسى بۇ (ئوتىنگ)^(۱)ى بۇ دروستکردنى خانەباخ ھەلبژاردوو، گوتى: ديمەنى سروسشتەكەى ناشيرين نييە. ھو-يى خانەباخەكەى لى وەرگرت و ئەو گوتى: خەسار بوو. پاش ماوہيەك خويندن (پازدە سال) بەو ئاكامە گەيشت كە مى-ین- لە مروؤئىكى بەكەلك بوو و لە پەسنى ئيشە كۆن و باشەكانى من سەبارەت بە بيكەلكبونى تاييەتمەندييە باشە ئەخلاقىيەكان تەنيا گوتى: چاكە. لايى- تو دوايىن نامەى كى-ین- لەى دەرھينا و چاويكى پيداخشاند و بە رەزامەندييەوہ وەدووى كارى خۆى كەوت.

خۆپاراستن لە وشەى گەورە

مەتى بە (تو-فو)^(۲)ى گوت: چاكتەرە بە جيگای " تاهەتايە " بلىى " ماوہيەك " و بە جيگای " من دەزانم " بلىى " ھيوادارم واييت "، بە جيگای ئەوہى بلىى " بەبى ئەم شتە و ئەو شتە ژيان مەحالە " بلىى " ژيانم ئەستەمتر دەبيت ئەگەر ئەم شتە و ئەو شتە نەبيت " ئەوكات بەدنياييەوہ دەژيت و دلنياييش دەدەيتە كاسانى ديكە.

1- U-ting

2- Tu-Fu

تووږه بوون له بهرانبهر زولمدا

مه تی به لای- توی گوت: تو له بهرانبهر زولمدا تووږه نابیت. که سیک که له دیتنی زولم تووږه نه بیت، ناتوانیت لایه نگریتی دروستکاری سیستمی گوره بیت. تووږه بوون له بهرانبهر زولمدا، جیاوازه له مه حکوومکردنی زولم، یان ترسان له به شداربوون له کرده و هکانیدا. که سیک که له نارپه واییه که پیی کراوه نه ورووژیت، دژواره له شهردا خوی راگریت. که سیک که نه توانی له و نارپه واییه بهرانبهر که سانی دیکه ده کړی تووږه بی، ناتوانیت شهردا بؤ سیستمی گوره بکات. تووږه بی نابی زوو بلیسه بسینیت و زووش دامرکیت. به لکو تووږه بوونیکي دريژخایه ن و پته و پیویسته تاکو چه کی کاریگه ری خوی ببینته وه. می-ین-له و کا-مه له پالپه ستوی تووږه پیدا ئیشیان نه ده کړد. به لام به تووږه نه بوون له بهرانبهر زولمدا، هرگیز توانای نه وه یان نه بوو نه وه بکن که کردیان.

(تو)^(۱) دهیه ویت فیږی شیوازی خه بات بیت، به لام فیږی دانیشن ده بیت

تو هاته لای مه تی و گوتی: دمه وئ به شداریی شه پری چینه کان بکه م. ئیشم فیږ بکه. مه تی گوتی: دانیشه. تو دانیشن و پرسیی: چون ده بیت خه بات بکریت؟ مه تی پیکه نی و پرسیی: رهحت دانیشن تووی؟ تو به سه رسورمانه وه گوتی: تیناگه م؟ مه گره ده بی چون دانیشی؟ مه تی بوی روون کرده وه. به لام تو به دانبه خوداگرتن گوتی: خو من نه هاتوم فیږی دانیشن بم. مه تی به له سه رخویی گوتی: ده زانم، تو ده ته وئ فیږی خه باتکردن بی، به لام بؤ هم ئیشه ده بی جیگات رهحت بیت.

^۱To

چونکه ئیمة دانیشتووین و به دانیشتنه وه دهمانهوی فیر بین. تو گوتی: ئەگەر مرۆف بەردهوام له دووی ئەوه بیته که له ڕهحهتترین باردا بیته و باشترین کهک له وه لومه رجه وەرگریته و به کورتی، به دوای تیگه‌یشتن له خۆشییه وه بیته، ئەوکات چون دهتوانیته خهبات بکات؟ مه‌تی گوتی: ئەگەر مرۆف له دووی تیگه‌یشتن له خۆشی نه‌بیته و نه‌یه‌ویته زۆرتین کهک له وه لومه رجه وەرگریته و له چاکترین باردا بیته، ئیدی بۆ خهبات دهکات؟

بۆچوونی مه‌تی سه‌بارته به مه‌رگی تو

پاش ئەوهی که تو، خویندکاری خۆشه‌ویستی مه‌تی، له شه‌ره ناوخۆییه‌کاندا کوژرا و هۆکه‌شی ئەوه بوو که به چه‌که وه شه‌ری کردبوو، هه‌رچه‌ند ئەرکیکی دیکه‌ی هه‌بوو و ئەرکی دیکه‌ش چاه‌وپروانی ده‌کرد، مه‌تی ئاماده نه‌بوو به خه‌باتکاریکی چاک ناوی بیات. ده‌یگوت: هیچ هۆیه‌کی نه‌بوو که تو ئەرکیک به ئەرکیکی دیکه بگۆریته‌وه و به‌لگه‌یه‌گیش بۆ ئەم ئیشه نه‌هینیته‌وه. ئەو وایدەزانی که شه‌ر ته‌نیا له شوینیه‌یه که ته‌قه‌ی لێ ده‌کریته. ئەو پتر له په‌نجا مه‌تر به‌ردهمی خۆی نه‌ده‌دیت و له‌پاستیدا وه‌ک لاییکی شه‌ره‌نگیز کوژرا.

گۆرانیی کین- یه بۆ خوشکی له به‌ره‌کانی شه‌ری ناوخۆدا

خوشکی کین- یه بۆ ئاماده‌کردنی راپۆرتیک له‌مه‌ر شه‌ره ناوخۆییه‌کانه‌وه چووبووه به‌ره‌کانی شه‌ر. ماوه‌یه‌کی زۆر تێپه‌ری و هیچ هه‌واڵیکی نه‌بوو و خۆیشی نه‌یتوانی هیچ شتیکی بۆ خوشکی بنووسیت. له‌و بارودۆخه‌دا ئەم گۆرانییه‌ی خواره‌وه‌ی نووسی:

هه‌ودای بیبینه‌تای وته‌کانمان

وهك پيڤكه وه دوواني دوو سپيدار
 پيڤكه وه دوواني سالاني سال
 ئيستا بيدهنگ بووه
 وتهكانت ناييستم و نووسراويشت نايينم
 ئەتۆش ناييستی وتەي من
 سهري تۆم له ئاميز گرت و
 به ئارامي پرچهكانتم شانە کرد
 فيري هونەري جەنگ و بەرهنگاريم کردی
 فيرم کردی کتیب بخوینیتەوه و خەلک بناسیت
 فيرم کردی که بجەنگیت و ئارام بگريت
 بەلام جغار! که زۆر وتەي نەگوتراو مانەوه
 زۆرجار نيوه شهوان له خەو رادهپهريم
 گەليک پەندی بيهوودهی نەگوتراو، گەرووم دەگوشن

کين- يه له خوشکه کهی دەدويت

دیداری پر له خوشهويستيمان له مهودای جەنگەکاندا بوو
 له پەنجەرەي شه مەندەفەرەيلي سەربازييه وه سلأومان ليک دەکرد
 لهو شارانهدا که دەگيران، نامەکان چاوه پيمان بوون
 له چاوه رواني دوژمناندا، که له پهستیوی که پرۆچکه يه ک خزيبووم،
 دەمبيست ترپەي نەرمي پييه کانی، خۆراک و خەبەري دينا.
 له ويستگەي شه مەندەفەر بەپەله باسي بەرهو پيشچوونی کاره کانمان دەکرد
 هەر به تۆزی رپوه که له سەر ليوم بوو هيشتا، ماچم دەدايه
 هەرچی له دەورمان بوو دەگورا و خوشهويستيه که مان هەروەک خوی بوو

دووهمین گۆرانىي كين - يه بۆ خوشكه كهى

ئەتۆم بەرئى كرد
تا بچىتە جەنگى بىگانان
تا خۇراكى نامۇ بە چەتالى سەير بخۆيت
تا بىر لە فكري تازه بکەيتەوه
من، ئەتۆم بەرهو زانين بزواند و
رېم لى گرتى
من، ئەتۆم پاراست و
ويلم كردى
که تو له دەرەوهى، ئەدى من له کويم؟
که دەشگەرپييتەوه،
ئەوه کييه، که ديتەوه؟

كين- يه و خوشكى (۲)

کاتىک که خوشكى کين- يه دوور لهو، له شهري ناوخۇدا بوو، له بهر
نگه رانيي له بارودۆخى خوشكى، هه ميشه خۆى له ريزى ترسنۆکه کان داده نا.

كين- يه و خوشكى (۳)

كين- يه له وه نيگه ران بوو که خوشكى چوو بووه به ره كانى شهري
ناوخۇ. له بهر ئەوهى ماوهى نگرانييه كهى كورت بکاته وه، تکاي لى كرد
که پاش ماوه ديارىکراوه که به که شتیه کی ديارىکراو بگه رپيته وه. پاش
ئەوهى که نه هاته وه بۆى نووسى: زورجار داوام لیت کردووه که پيم
نه لى، تۆم خوش دەويت، به لکه بللى، له گه ل تو خوشمه. نه لى: پشتم

پڻ بيهسته، بهلڪه بليي: تا رادهيه كي دياريكراو دهتواني لهسهرم حيساب
 بڪهي، نه لئي: تو هه موو شتيكي مني، بهلڪه بليي، بوونت بو من عهزيره.
 چهنده خراپ بوو كه جاريك بهههله ٺه و گومانهم بو هات كه به ته واوه تي
 بهمن بيوهفا بووي، چونكه بهوپييه وام دهزاني كه ده توانم به ته واوه تي
 پشتت پڻ بيهستم.

کين- يه و خوشڪي

سه ره نجام کين- يه له خوشڪييه وه نامه يه كي پڻ گه يشت كه
 نووسي بووي له پوڙيكي دياريكراو دا ديته وه. کين- يه بو هيناني چووه
 ٺه و بهري دورگه كه. پاش ٺه وهي كه ٺه و نه هات و له هه نديڪ نيشانه وه
 ديار بوو كه کاتي نووسي ني نامه كه نيازي هاتني نه بووه، کين- يه ٺه م
 شيعره ي نووسي:

ٺه گهر به رد گوتي ده كه ويته خواره وه

كه توورپت هه لدا

باوه رپه بڪه

ٺه گهر ٺاو گوتي ده خووسي.

كه تنييدا نو قم بووي

باوه رپه بڪه

ٺه گهر خوشڪه كه ت بو تي نووسي كه ديت

باوه رپه مه كه، لي ره دا

هيزي سروشت له كاردا نييه.

شيعرى دووهى كين سیه لههه پر خوشکه که یه وه

هه رجاریک، له سه ره به رى ئەم سالانه دا،
پاش ئەوهى زور درهنگ دههاتمه ماله که ی
وى دهچوو چاوه پروانم بووبیتن
وا دیار بوو کورسییان بو دانابووم و چادانیان وه سه ر ئاگر نابوو
به پیکه نینه وه پروداوه پووچه کانی بو دهگپراهه وه
گه مژه ییبه کانی خووی و تهنانه ت گه مژه ییبه کانی خویشم
منیش هه ردهم چاوه پری هه نگاهه نه رمه کانی بووم
که له ده رگا نیزیک ده بووه وه
خوم ئاماده ده کرد، تا له گه ل ده رکه وتنی له ده رگاوه
هه موو کاریک وه لا بنیم
ئوهى به سه رمان هاتبوو
له ریزی پروداوه یلی میژوو ییمان داده نان
باسی ئەو هه شت شه وه مان دهگپراهه وه و باسی
ئیسپانیامان ده کرد
باسی ئەو سه فه رهی به فورد کردمان و
باسی هیتانه وهى مافوورمان ده کرد.

سینه رى کین - یه

لابی یه دهگپراهه: کاتیک کین - یه چوو به رهی پوژئاوا، ده ترسام
نه وه ک به یه کجاری لیم جیا بیته وه. به لام ئەو سینه ره که ی لای من جی
هیشتبوو تا له گه لم بیت و من گه لیک شاییم پی دههات، له بهر ئەوهى که
ده مزانی، کین - یه منی له یاده. به لام هه لسوکه وتی سینه ره که سهیر بوو.
بو نمونه سینه ره که به هه ر ده رگایه کدا به دوامدا نه دههات و نه دهچوو

ھەر خانوویەک. لە ھەندیک لە ھەرگاگان رادەوھستا و چاوەرپوان دەبوو. لەو کاتانەدا تا من لە مال دەمامەو ھەرگیز دانەدەنیشت. ئەم بارو دوخە و ئەو ھەمی کە ئەو لە کاتی چاوەرپوانیدا تەماشای ھەورەکانی دەکرد، نینگەرانی دەکردم. چونکە لەو دەچوو کە لەوانە یە ئەویش رینگای خۆی بگریتە بەر. کە دیسان لە ھەرگا دەھاتمە ھەر ھو، سەرلەنوێ و دەووم دەکەوت. بەلام ھەندیک جار ھەک بلیی بە دژواری بماناسیتەو. ھەک بلیی گومانی ھەبوو کە ئەو منم. ھەمیشە لەپیشەو ھەدەرپۆیشتم. ھەندیک جار ئەو پیش دەکەوت. بەلام ئەگەر من دواکەوتما یە یا ھەمویستایە لەگەلی برۆم، ھەمیشە چاوەرپوانم دەبوو. ماو ھەکی پی چوو تا تیگەیشتم، بۆ نزیکیوونەو ھەبی دوو کەس ھەبن، کاتیک خۆم لە کین- یە دوور دەخستەو، یا پیوستییەکم پیی نەبوو، یا وام دەزانی کە پیوستی پیم نییە، لیی دوور بووم، نەک نزیک.

گرفتیی کین- یە لە نامەنووسیندا

کین-یە دیپرسی: ئیدی چۆن دەتوانم نامە بۆ لایی- تو بنوسم. کاتیک ئەو بۆ من دەنووسیت بنیشت دەجویت و من لە کاتی نووسیندا دەلەرم. دەزانم کە من راست نەبووم، بەلام ئەو دەنووسیت کە ئەو راست بوو. من نینگەرانی کە شتیکی بەنرخ خراپ بوو و ئەو پووینی دەکاتەو کە چۆن خراپ بوو. ئەو کاتانەمی کە بۆیم دەنووسی و دەتوانی لەسەرھۆ بۆم، ئیستا دەبی ھەک ئاگر بۆم. و ھا راھاتیووم کە کاتیک دەنووسم وا بیت کە بۆ عاشقیکی دەنووسم. عاشقەکەم مرفگەلیکی مەزنن.

بایه‌خی لایی- تو

لایی-تو له‌بەر ئه‌وه‌ی که به‌ره‌مه‌یگی مه‌زنی به‌دی نه‌هینابوو، خۆی به‌ بینایه‌خ ده‌زانی. توانایه‌کی به‌رچاوی نه‌ له‌ کاری هونه‌رنواندن و نه‌ له‌ کاری شیعردا پینشان نه‌دابوو. ئه‌وه‌ی که سه‌باره‌ت به‌ ئه‌و چه‌ندین شیعر و تراوه و مروڤگه‌لی چاک له‌ په‌نای ئه‌و هه‌لسوکه‌وتیکی چاکتر له‌ باوی ده‌گرته‌به‌ر، به‌لایه‌وه‌ گرنه‌ نه‌بوو، مه‌تی پێی گوت: راسته‌ که تو هیشتا هیچ به‌ره‌مه‌یکت نه‌نواندوو، به‌لام ئه‌مه‌ له‌ تایبه‌مه‌ندی و بایه‌خی تو که‌م ناکاته‌وه. چاکیی تو له‌و ریگه‌ایه‌وه‌ ده‌سه‌لمیندریت که‌ که‌لکی لی وهرده‌گرن و ئه‌مه‌ش په‌سندانه، له‌م بابه‌ته‌دا تایبه‌تمه‌ندی سیو له‌وه‌دایه‌ که‌ ده‌یخۆن.

کو‌تایی ئیشی مه‌تی

مه‌تی بۆ خویندکاره‌کانی چاکترین دۆست بوو. رۆژانه‌ هه‌ندیک جار سه‌عاتیک ده‌هاته‌ هۆلی وانه‌وتته‌وه‌ و هه‌ندیک جار شه‌ش سه‌عات و هه‌ندیک جار ته‌نانه‌ت چه‌ند ده‌قیقه‌یه‌ک. به‌لام، خویندکاره‌کانی ده‌یانزانی که‌ هه‌میشه‌ بابه‌تییکی نوێی پێیه. مه‌تی زۆر جار به‌و رسته‌ زۆر هه‌لانه‌ی که‌ به‌ ناوی په‌ندی پینشینان ده‌ری ده‌برن، پێده‌که‌نی، بۆ نمونه، به‌م رسته‌یه‌ که‌ ده‌لی عه‌قلی سالم له‌ هه‌شی سالمدایه. خۆشه‌ویستی بینایانی مامۆستا له‌وه‌دا ده‌رده‌که‌ویت که‌ که‌مترین ئازاری خویندکاره‌کانی لای ئه‌وه‌نده‌ که‌م نه‌بوو که‌ لێی نه‌پرسیت و ریگه‌چاره‌یه‌کی بۆ دانه‌نیت. به‌لایه‌وه‌ هیچ خه‌میک ئه‌وه‌نده‌ که‌مبایه‌خ نه‌بوو که‌ به‌خیرایی و ده‌دوی هۆکه‌ی نه‌که‌ویت.

وابوو که‌ خویندکاره‌کانی له‌ هه‌موو شوینیک ریزیان بۆی هه‌بوو. چونکه‌ به‌ یارمه‌تی ئه‌و گه‌شته‌بوونه‌ ئاستی به‌رزی پێگه‌یشتن. ئه‌گه‌ر مه‌تی‌ش لایان نه‌بوایه‌ ده‌یانزانی که‌ هه‌موو کاتیک و له‌ کاتی پێویستدا ده‌ستیان پێی ده‌گات.

به لّام رۆژیکیان به یانی پیاویکی بیگانه هاته کۆره که یانه وه که هیشتا له بیچم و دهنگدا له مامۆستا کۆنه که یان دهچوو، به لّام جولّه و ئاخاوتننیک دیکه ی هه بوو، که دۆستانه و بچ دواکه وتن ئه مه یان پچ گوت - ههروهک فیری کردبوون - پووی لی وهرگه راندن. پاش ئه وه مه تی دیسان هه موو رۆژیک دههاته هۆلی وانه وتنه وه، به لّام به شیوهیهک بوو که وهک بلّی دهیه ویت بهرنامه یه کی پیویست، به لّام به ملامهاتوو به هه ر شیوهیهک بیت بهرپوه ببات. خویندکارهکان تیگه یشتن که دهست به داوینی هه موو بیانویهک ده بیت که به بچ دواکه وتن وه دووی کاری خوی بکه ویت. سه رهتا خویندکارهکان وایانزانی که مامۆستا ئیشیک هه یه که به ته واوه تی سه رقالی کردوه. به لّام که چه ند هه وتوویهک تیپه ری، مه تی گوتی: ئیدی ئیمه قسه یه کمان پیکه وه نییه. خویندکارهکان به م قسه یه ترسیان لی نیشته. مه تی تینه گه یشت و نه شی دی که یه کیک له خویندکارهکانی به هۆی ئه وه ی که ده مه و به یانی ئه و پۆزه داریکی به سه ردا که وتبوو، دهستی به ملییه وه هه لّواسیوه و دیسان به په له وه دووی کاری خوی که وت و ئه رکی خویندنه وه ی پارچه شیعه کۆنهکانی به دهنگی بهر ز خسته ئه ستویان و گفوتگۆی له سه ر بکه ن. به لّام ئه گه ر که سیک پشینیاری گۆرین و دهستکاریکردنی له رسته یه کدا بکرایه ده یگوت ره خنه له کاره ته واوهکان ده گرن. دیسان به ناحه زی رایگه یاند، که ئیدی قسه ی له گه لیان نییه. شاگرده کانیش ئیدی کاریان پچی نه بوو. مه تی هۆگرییه کی به وه ی که خویندکارهکان ده یانکرد نه بوو و نه یده ویست گۆیی له وشتانه بیت که ده لیان و گرفتارییهکانیان کاری تی نه ده کرد. به لّام هیشتا ناچاری ده کردن پۆژانه چه ند سه عاتیک بیته هۆله کۆنه که ی خویندن به و جیاوازییه وه که ئیدی خوی نه دههات.

ئەو سالە بەرەو كۆتايى دەچوو كە خەلكى شارى ما داوايان لە مەتى كەرد يەككە لە خویندكارەكانى بنىرتە لايان. مەتى خویندكارەكانى لە ھۆلى خویندن دیت كە بە ئاخاوتتىكى ئائاشنا لە شتگەلىك دەوین كە كەمتەرخەمى بوو بەلایەو. چەند دەقیقە پاش ئەو، بەبى ئەوھى ئاماژە بەھۆى ھاتنى بكات، بە توورەبىیەو گوراندی كە ھیچكامیان شایستەبىیان نبیە. پاشان يەككە لە خویندكارەكان ئەم چىرۆكەى خوارەوھى لە كىتیبكى كۆن خویندەوھ:

"ئوینەرېك لە شارى سونەوھ ھاتە پارىزگای كوان. كاتى ھەلگرتنەوھى بەرھەم بوو. لە تەنىشت گەنمەجارە بەپیتەكاندا كە ھەرویشكەى دەكرد زەووبىەكى زۆرى نەكىلراوى بىنى كە دەبىزانى خاكىكى بەپىتى ھەبە. نوینەرەكە چووە لای جووتيارى خاوەن زەووبىەكە و داواى لى كەرد بىتە بەر دەرگە و گوتى: وەرە گەنمەكەت بدوورەوھ، لە كاتىكدا كرىكارەكانى شارى سون نانىان نبیە، گولەگەنمەكان لەژىر بارى قورسايى گەنمەكەدا چەمبونەتەوھ.

بەلام دراوسىكان گوتيان: چۆن دەبىت لە زەووبىەكدا كە لە بەھاردا نەبچاندوھ گەنم پىگەبىشتبىت؟ ماوہبەك بىدەنگى بالى بەسەر ھۆلەكەدا كىشا. پاشان مامۆستاكە بە بىبايەخىبەو بەو نەناسراوھى كە ئەمدوايىانە زۆربەى كات لەگەلى بوو، گوتى: ئەمانە گۆراون و نەناسراوھكە نىگايەكى سووك و چرووكانەتر لە نىگاي مەتى لى كەردن. ھىشتا خویندكارەكان ھىوايان لەدەست نەدابوو. بەلام مەتى كىتبەكەى لەدەست ئەو خویندكارە وەرگرت و فرىى دا و بە بىدەنگى چووە دەرەوھ. ھەندى لە خویندكارەكان لەپرمەى گریانان دا. بەلام پاشان ھەمووان ھۆلەكەيان بەجى ھىشت و دەرەكەيان قوفل دا.

